

ИНСТИТУТ ЗА ШУМАРСТВО

БЕОГРАД

**ИНСТИТУТ
ЗА ШУМАРСТВО**

БРОЈ 62-10/1934

20 МАЈ 2026 год.
Београд, Кнеза Вишеслава 3

Коначни извештај о реализацији пројекта

**ИЗРАДА СТРУЧНИХ ОСНОВА ЗА ПЛАНОВЕ РАЗВОЈА ШУМСКИХ
ОБЛАСТИ И ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА У ПРОГРАМ РАЗВОЈА
ШУМАРСТВА**

Београд, мај 2026. године

Пројекат је финансиран од стране Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде – Управе за шуме, у оквиру Годишњег програма коришћења средстава за одрживи развој и унапређење шумарства у 2025. години (Уговор бр. 004517026 2025 14844 001 000 401 117 од 24.11.2025. године).

ПРОЈЕКТНИ ТИМ

1. MSc Милош Рачић, истраживач сарадник, Институт за шумарство, Београд, руководилац пројекта;
2. MSc Никола Мартаћ, истраживач сарадник, Институт за шумарство, Београд;
3. др Ненад Петровић, ванредни професор, Шумарски факултет Универзитета у Београду;
4. др Биљана Шљукић, ванредни професор, Шумарски факултет Универзитета у Београду;
5. др Снежана Обрадовић, научни сарадник, Шумарски факултет Универзитета у Београду;
6. MSc Иван Ивковић, асистент на Војној академији Универзитета одбране у Београду.

САДРЖАЈ

1. УВОД	1
1.1. Реализација планираних активности	2
2. НОРМАТИВНИ И СТРАТЕШКО – ПЛАНСКИ ОКВИР	3
3. МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП ИЗРАДИ ПЛАНА РАЗВОЈА ШУМСКИХ ОБЛАСТИ 11	
3.1. Извор података	12
3.2. Основне информације о шумској области	12
3.3. Стање шума и шумског земљишта	13
3.4. Дефинисање циљева, мера, индикатора успеха и анализа ефеката.....	15
3.5. Поступак израде и доношења ПРШО	51
4. ЗАКЉУЧАК.....	53
5. ПРИЛОЗИ	54

1. УВОД

Потреба дугорочног планирања у шумарству уопште, као и једне шумске области као целине, произилази из особина шумске привреде. Пре свега, промене у шуми су спорог покрета, ефекти многих улагања у побољшање шумског фонда и његове продукције могу се очекивати тек кроз више деценија. Шумска област је формирана као нова просторна јединица за обезбеђивање услова за одрживи развој и коришћење шума на регионалном нивоу. Отуда се само израдом Плана развоја шумске области и сагледавањем целине једне шумске области може дати пројекција развоја шумске привреде области, као и оценити ефекти садашњих улагања и исправност трасиране политике развоја.

Различите карактеристике шумских ресурса у појединим деловима просторног обухвата шумске области захтевају потребу свеобухватног планирања на нивоу области како би се такве регионалне карактеристике/различитости боље сагледале, утврдили дугорочни правци унапређења стања, у економском, еколошком и социјалном смислу и успоставио систем трајног мониторинга.

Израда Плана развоја шумске области (у даљем тексту: ПРШО) омогућава да се сагледају и утврде основне концепције шумарске политике унутар области, усмерене ка остваривању оптималних услова за максималну шумску продукцију, најбољег квалитета и вредности, економски оправдану, уз истовремено одржавање и јачање општекорисних функција шума. Такви циљеви се не могу ни покретати ни постављати при „уређивању малих површина“, односно газдинских јединица.

Израда стручних основа за планове развоја и имплементација у Програм развоја шумарства даје полазне основе за укључивање свих заинтересованих страна у процес касније израде Програма развоја шумарства и планова развоја што има вишеструки позитивни утицај, посебно на:

- институционално јачање и међусекторску координацију;
- јавна предузећа;
- локалне самоуправе;
- приватне власнике шума;
- научне институције и невладине организације.

На овај начин се подстиче учешће свих заинтересованих страна, што доприноси већем степену одговорности, транспарентности и заједничком разумевању стратешких циљева шумарске политике. У целини, израда и примена стручних основа за планове развоја представља темељ за успостављање модерног и интегрисаног система управљања шумама у Србији, који ће дугорочно обезбедити већи степен економске, еколошке и социјалне одрживости шумарског сектора.

Реализацијом пројектних активности приказан је јасан, јединствен и оперативно примењив методолошки оквир за израду планова развоја шумских области и њихову имплементацију у Програм развоја шумарства. Тиме су у потпуности испуњени дефинисани циљеви пројекта, јер су обезбеђени методолошки приступи за анализу стања шума, идентификацију кључних проблема, као и за формулисање развојних циљева, мера, индикатора успеха и очекиваних ефеката, кроз примере по шумским областима. Остварени резултати пројекта омогућавају уједначен и транспарентан процес планирања, заснован на јасно дефинисаним методолошким принципима, чиме се ствара поуздана основа за

доношење стратешких одлука и даље унапређење шумарског сектора на регионалном и националном нивоу.

1.1. Реализација планираних активности

Планиране активности на пројекту „Израда стручних основа за планове развоја шумских области и имплементација у Програм развоја шумарства“ реализоване су у складу са Уговором бр. 004517026 2025 14844 001 000 401 117 од 24.11.2025. године, којим су регулисана међусобна права и обавезе између Даваоца средстава (Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде – Управа за шуме) и Корисника средстава (Институт за шумарство, Београд).

Све активности планиране пројектом (Табела 1) спроведене су у предвиђеном временском року, у складу са планираном динамиком реализације, при чему су постигнути сви очекивани резултати и обезбеђен квалитетан основ за даље активности на изради планских докумената и унапређењу система планирања у шумарству.

Табела 1. Преглед планираних и реализованих активности у пројекту

Р.бр.	Назив активности	Оквирно трајање (месеци)	Члан пројектног тима који реализује активност	Извршење/коментар
1.	Приказ и анализа законских оквира везаних за планове развоја шумских области и програм развоја шумарства Србије	2	Милош Рачић Биљана Шљукић	100% Извршен је приказ и анализа релевантних секторских и међу-секторских докумената
2.	Приказ и анализа стања шума по шумском областима и на нивоу Србије	6	Снежана Обрадовић Ненад Петровић Биљана Шљукић Милош Рачић Никола Мартаћ Иван Ивковић	100% Дате су стручне основе за јединствен и систематизован начин приказа стања шума по шумским областима и на нивоу Републике Србије, уз илустративне примере по дефинисаним атрибутима.
3.	Приказ функција шума и дефинисање стратешких циљева проистеклих из приказа стања за ниво шумске области и на нивоу Србије	3	Ненад Петровић Биљана Шљукић Милош Рачић Никола Мартаћ	100% Дате су стручне основе за начин приказа функција шума, као и за метод дефинисања стратешких циљева, уз одговарајуће примере по дефинисаним атрибутима и областима
4.	Приказ мера и смерница за постизање претходно дефинисаних циљева	3	Ненад Петровић Биљана Шљукић	100% Дате су стручне основе за начин приказа мера и смерница за постизање претходно дефинисаних циљева
5.	Дефинисање индикатора за праћење ефеката реализације плана развоја и програма развоја	2	Ненад Петровић Снежана Обрадовић Милош Рачић Иван Ивковић	100% Дате су стручне основе за дефинисање индикатора за праћење ефеката реализације плана развоја и Програма развоја

6.	Анализа очекиваних ефеката и ризика	1	Ненад Петровић Биљана Шљукић Снежана Обрадовић	100% Дате су стручне основе за анализу очекиваних ефеката и ризика, са циљем идентификације потенцијалних исхода имплементације планских решења и благовременог сагледавања фактора који могу утицати на њихову реализацију у пракси
7.	Израда коначног извештаја	2	Ненад Петровић Снежана Обрадовић Биљана Шљукић Милош Рачић Никола Мартаћ	100% У оквиру коначног извештаја приказани су резултати спроведених активности кроз јасан методолошки поступак при изради ПРШО и имплементацији у Програм развоја шумарства

Резултати прве активности пројекта, која се односи на приказ и анализу законског оквира релевантног за планове развоја шумских области и Програм развоја шумарства Републике Србије, представљени су у поглављу 2 овог извештаја. Након спроведене анализе, дат је свеобухватан преглед нормативног и стратешко - планског оквира који је у непосредној вези са предметом пројекта. Посебан осврт посвећен је Закону о шумама („Сл. гласник РС“, бр. 30/10, 93/12, 89/15 и 95/18 – др. закон), при чему су приказане одредбе овог закона које се директно односе на планове развоја и Програм развоја шумарства Републике Србије.

Резултати осталих активности на пројекту које се односе на приказ и анализу стања шума по шумским областима и на нивоу Републике Србије, приказ функција шума и стратешких циљева, утврђивање мера и смерница за њихово остваривање, дефинисање индикатора за праћење ефеката реализације, као и анализу очекиваних ефеката и ризика дати су у поглављу 3 овог извештаја. Разлог обједињавања ових активности у једно поглавље је њихова логичка повезаност и међусобна условљеност, односно чињеница да реализација појединих активности представља основу за спровођење наредних. У оквиру овог поглавља дате су стручне основе, тј. приказани методолошки поступци приликом реализације датих активности у поступку израде ПРШО и имплементације у Програм развоја шумарства. Поред наведеног, дати су одговарајући примери ради лакшег разумевања и практичне примене изложеног методолошког поступка.

2. НОРМАТИВНИ И СТРАТЕШКО – ПЛАНСКИ ОКВИР

Традиција планирања у шумарству је дуга и она се мењала кроз историју, обликујући се према условима окружења и захтевима који су постављани пред шуму и шумско земљиште као обновљиве ресурсе. У данашњим условима, основна претпоставка обезбеђивања одрживог газдовања шумама је интегралан плански оквир. У вези са тим, у шумарству Републике Србије постоје два нивоа планирања, тј. стратешко и оперативно планирање. Поменуте нивое планирања прате планска документа од Стратегије развоја

шумарства Србије, Програма развоја шумарства РС, Плана развоја шумских области као стратешких планова, до основа газдовања шумама, програма газдовања, годишњих планова газдовања шумама, извођачких пројеката газдовања шумама, пројеката коришћења осталих шумских производа, пројеката коришћења осталих функција шума као оперативних планова.

Интегралност планирања рефлектује се, поред повезаности секторских планова (стратешко и оперативно планирање у шумарству), као и повезаности појединачних планова унутар планске равни (од плана заштите, до плана коришћења шума), такође и везом и усклађеношћу са плановима додирних области и грана.

Стратешке одреднице нужног вишенаменског коришћења укупног потенцијала шума и шумског земљишта у шумској области обликују се Планом развоја шумске области, приликом чега се уважавају и имплементирају сви релевантни стратешки и законодавни документи, како секторски (шумарски), тако и међу-секторски (додирне области).

У односу на дефинисање функција шума, избора приоритетних функција, општих смерница развоја, циљева газдовања шумама, као и мера за унапређење стања шума, уважавају се сви релевантни документи, како следи:

Докумената јавних политика:

- Стратегија развоја шумарства Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 59/06);
- Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2040. године са пројекцијама до 2050. године („Сл. гласник РС“, бр. 94/24);
- Стратегија биолошке разноврсности Републике Србије за период од 2011. до 2018. године („Сл. гласник РС“, бр. 13/11 – истекао рок важења);
- Национална стратегија одрживог развоја („Сл. гласник РС“, бр. 57/08);
- Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара („Сл. гласник РС“, бр. 33/12 – истекао рок важења);
- Нацрт стратегије пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2025–2034;
- Нацрт стратегије управљања минералним и другим геолошким ресурсима Републике Србије за период од 2025. до 2040. године, са пројекцијом до 2050. године;
- Нацрт стратегије заштите животне средине - Зелена Агенда Републике Србије за период 2024 - 2033. године;
- Процена шумарског сектора у Србији и мапа пута за будући национални шумарски програм;
- Акциони план за биомасу (2010-2012) („Сл. гласник РС“, бр. 56/10);
- Интегрисани национални енергетски и климатски план Републике Србије за период до 2030. године са визијом до 2050. године („Сл. гласник РС“, бр. 70/24);
- Програм прилагођавања на измењене климатске услове за период од 2023. до 2030. године („Сл. гласник РС“, број 119/23);
- Национални програм заштите животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 12/10);
- Шумарска политика Републике Србије (2005);
- Просторни план Републике Србије од 2021. до 2035. године – Нацрт;
- Регионални просторни план Аутономне Покрајине Војводине до 2020. године („Сл. лист АПВ“, бр. 22/11);

- Просторни планови општина у оквиру шумских области;
- Просторни планови подручја посебне намене;
- МСРФЕ критеријуми и индикатори одрживог управљања шумама¹.

Пример везе: Извод из Просторног плана Републике Србије од 2021-2035 - Нацрт

- Заштита и коришћење шума и развој шумарства и ловства одвијаће се у складу са начелом одрживог коришћења природних ресурса до степена и на начин којим се не угрожава разноврсност и функционисање природних система и процеса.
- Газдовање шумама засниваће се на универзалним паневропским критеријумима, у оквиру следећих планских решења: 1. Одрживост и адаптивно планирање и управљање шумама и одговарајуће увећање шумских ресурса дугорочно (оптимално) на 41% површине Републике Србије, а за око 900 km² или 32% до 2035. године, у светлу позитивног утицаја на климатске промене, смањења ефеката стаклене баште за око 15%, и потпунијег вишефункционалног коришћења шума; 2. Унапређење и одржавање здравља и виталности шумских екосистема који су у континуитету угрожени биотичким и абиотичким факторима ризика, чији интензитет је понекад на ивици природне катастрофе, са ефектима угрожавања биогеолошке стабилности, производних потенцијала, самообновљивости и континуалног вишефункционалног газдовања шумама; 3.*****

Закони:

- Закон о шумама („Сл. гласник РС“, бр. 30/10, 93/12, 89/15 и 95/18 – др. закон);
- Закон о заштити животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/04, 36/09, 36/09 - др.закон, 72/09- др.закон, 43/11- УС, 14/16, 76/18, 95/18 – др. Закон и 94/24 – др. закон);
- Закон о заштити природе („Сл. гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16, 95/18 – др. закон и 71/21);
- Закон о потврђивању Конвенције о биолошкој разноврсности („Сл. лист СРЈ - Међународни уговори“, бр. 11/01);
- Закон о потврђивању Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта („Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 102/07);
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, бр. 94/24);
- Закон о процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, бр. 94/24);
- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Сл. гласник РС“ бр. 135/04, 25/15 и 109/21),
- Закон о репродуктивном материјалу шумског дрвећа („Сл. гласник РС“ бр. 135/04, 8/05 -исправка, 41/09 и 19/25)
- Закон о дивљачи и ловству („Сл. гласник РС“, бр. 18/10, 95/18 – др. закон и 92/23 – др. закон);

¹ MCPFE – The Ministerial Conference on the Protection of Forest in Europe / Ministarska konferencija o zaštiti šuma u Evropi (State of Europe's Forests 2007; The MCPFE report on sustainable forest management in Europe – ISBN-10: 83-922396-8-7, ISBN-13: 978-83-922396-8-0)

- Закон о водама („Сл. гласник РС“, бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18 – др. закон);
- Закон о планирању и изградњи („Сл. гласник РС“, бр. 72/09, 81/09 - исправка, 64/10 - УС, 24/11, 121/12, 42/13 - УС, 50/13 - УС, 98/13 - УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 – др. закон, 9/20, 52/21, 62/23 и 91/25);
- Закон о државном премеру и катастру и уписима права на непокретностима (Сл. гласник РС“, бр. 72/09, 18/10, 65/13, 15/15 – УС, 96/15, 47/17 – Аутентично тумачење, 113/17 – др. закон, 27/18 – др. закон, 41/18 – др. закон и 9/20 – др. закон);
- Закон о посебним условима за евидентирање и упис права на непокретностима („Сл. гласник РС“, бр. 91/25);
- Закон о заштити од пожара („Сл. гласник РС“, бр. 111/09, 20/15, 87/18 и 87/18 – др. закон);
- Закон о просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Сл. гласник РС“, бр. 88/10);
- Закон о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама („Сл. гласник РС“, бр. 46/06);
- Закон о пољопривредном земљишту („Сл. гласник РС“, бр. 62/06, 65/08 – др. закон, 41/09, 112/15, 80/17 и 95/18 – др. закон);
- Закон о пољопривреди и руралном развоју („Сл. гласник РС“, бр. 41/09, 10/13 – др. закон, 101/16, 67/21 – др. закон, 114/21 и 19/25).
- Закон о стављању на тржиште дрвета и дрвних производа („Сл. гласник РС“, бр. 96/25);
- Закон о здрављу биља („Сл. гласник РС“, бр. 41/09 и 17/19);
- Закон о рударству и геолошким истраживањима („Сл. гласник РС“, бр. 101/15, 95/18 – др. закон и 40/21);
- Закон о утврђивању надлежности Аутономне Покрајине Војводине („Сл. гласник РС“, бр. 99/09, 67/12 – УС, 18/20 – др. закон и 111/21 – др. закон);
- Закон о посебним условима за евидентирање и упис права на непокретностима („Службени гласник РС“, број 91/25);
- Закон о враћању одузете имовине и обештећењу („Сл. гласник РС“ бр. 72/11, 108/13, 142/14, 88/15 - УС, 95/18 и 153/20);
- Закон о климатским променама („Сл. гласник РС“, бр. 26/2021);
- Закон о заштити земљишта („Сл. гласник РС“, бр. 112/2015)

Уредбе и правилници:

- Уредба о еколошкој мрежи („Сл. гласник РС“, бр. 102/10);
- Уредба о режимима заштите, (Сл. гл. РС бр. 31/12);
- Правилник о садржини Плана развоја шумске области и начину и поступку његовог доношења и израде - нацрт
- Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Сл. гласник РС“, бр. 5/10, 47/11, 32/16 и 98/16);
- Правилник о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување („Сл. гласник РС“, бр. 35/10);

- Правилник о специјалним техничко-технолошким решењима која омогућавају несметану и сигурну комуникацију дивљих животиња („Сл. гласник РС“, бр. 72/10);
- Правилник о садржају и начину вођења регистра заштићених природних добара („Сл. Гласник РС“, бр. 81/10);
- Правилник о критеријумима вредновања и поступку категоризације заштићених подручја („Сл. гласник РС“, бр. 97/15);
- Правилник о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја, („Сл. гласник РС“, бр. 85/09);
- Правилник о проглашавању ловостајем заштићених врста дивљачи („Сл. гласник РС“, бр. 9/12, 31/13, 55/15, 67/15, 75/16 и 92/21);
- Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, бр. 69/05);
- Правилник о садржини захтева о потреби процене утицаја и садржини захтева за одређивање обима и садржаја студије о процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, бр. 69/05);
- Правилник о условима и критеријумима за израду анализе утицаја објеката и радова на животну средину („Сл. гласник РС“, бр. 49/01);
- Правилник о условима, начину и поступку за стицање права својине на земљишту и објектима на које се примењује Закон о посебним условима за упис права својине на објектима изграђеним без грађевинске дозволе („Сл. гласник РС“, бр. 31/13);
- Правилник о основи газдовања шумама, извођачком пројекту газдовања шумама, евидентирању извршених радова и шумској хроници („Сл. гласник РС“, бр. 18/24);
- Правилник о начину и времену дознаке, додељивању дозначног жига, начину обележавања пањева бесправно посечених стабала, начину евидентирања тих стабала и пањева у дозначним књигама, односно књигама шумске кривице, облику и садржини дозначних жигова и жигова за шумску кривицу као и обрасцима дозначне књиге („Сл. гласник РС“, број 110/21);
- Правилник о облику и садржини шумског жига, обрасцу пропратнице, односно отпремнице, условима и начину жигосања посеченог дрвета, начину вођења евиденције и начину жигосања, односно обележавања четинарских стабала намењених за новогодишње и друге празнике („Сл. гласник РС“, број 93/16);
- Правилник о шумском реду („Сл. гласник РС“, бр. 38/11, 75/16, 94/17 и 87/21);
- Правилник о садржини и начину управљања, одржавања и коришћења информационог система у шумарству („Сл. гласник РС“, бр. 49/21);
- Правилник о ближим условима, као и начину доделе и коришћења средстава из годишњег програма коришћења средстава за одрживи развој и унапређење шумарства („Сл. гласник РС“, бр. 23/25);
- Правилник о обрасцу легитимације чувара шума („Сл. гласник РС“, бр. 82/16);
- Правилник о билансу шумског репродуктивног материјала („Сл. гласник РС“, бр. 46/11);
- Правилник о признавању полазног материјала и контроли производње репродуктивног материјала шумског дрвећа („Сл. гласник РС“, бр. 76/05, 105/05, 83/09 и 120/23);

- Правилник о одређивању малих количина шумских садница и шумског семена („Сл. гласник РС“, бр. 76/09);
- Правилник о квалитету репродуктивног материјала топола и врба („Службениим гласник РС“, број 76/09);
- Правилник о списку шумског дрвећа чији се репродуктивни материјал производи и користи за потребе подизања и вештачког обнављања шума („Сл. гласник РС“, бр. 70/25);
- Правилник о програму и начину полагања стручног испита за стицање лиценце за обављање стручних послова у газдовању шумама („Сл. гласник РС“, бр. 57/17 и 23/18);
- Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Сл. гласник РС“, бр. 5/10, 47/11, 32/16 и 98/16);
- и др.

Пример везе: Правилник о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја („Сл. гласник РС“, бр. 85/09)

За израду ПРШО Завод за заштиту природе издао је Решење о условима заштите природе, бр. *** од **.**.**. године.

Поред нормативних и стратешко-планских докумената на националном нивоу, потребно је истаћи и значај међународног правног оквира, и то:

- Агенда за одрживи развој УН до 2030. године из 2015. године;
- Париски климатски споразум из 2015. године;
- Конвенција о биолошкој разноврсности из 1992. године;
- Рамсарска конвенција о мочварама;
- Конвенција о међународној трговини угроженим врстама дивље фауне и флоре – CITES;
- Европски зелени договор из 2019. године;
- ЕУ стратегија за шуме до 2030. године;
- ЕУ стратегија за биодиверзитет до 2030. године;
- Директива Савета 1999/105/ЕЗ о пласирању на тржиште шумског репродуктивног материјала;
- Уредба ЕЗ 1107/2009 – стављање на тржиште средстава за заштиту биља;
- Уредба 995/2010 EUTR (European Union Timber Regulation);
- Уредба о дефорестацији 1115/2023;
- Акциони план FLEGT;
- Директива о обновљивој енергији (RED II); критеријуми за одрживост шумске биомасе и смањење емисије гаса са ефектом стаклене баште;
- Уредба (ЕУ) 2018/841 о укључивању емисија и уклањања гасова са ефектом стаклене баште из коришћења земљишта, промене намене земљишта и шумарства у оквир за климатску и енергетску политику до 2030. године (Уредба LULUCF);
- Зелена агенда за Западни Балкан;

- и др.

Пример везе: ЕУ стратегија за биодиверзитет до 2030. године

„Шумари имају важну улогу у одрживом управљању шумама те обнови и одржавању њихове биоразноликости. Осим што треба строго заштитити све своје преостале прашуме и старе шуме, ЕУ мора повећати квалитет, количину и отпорност својих шума, посебно на пожаре, суше, штеточине, болести и друге претње које ће због климатских промена вероватно расти. Како би и даље испуњавале своју функцију очувања биоразноликости и климе, важно је да све шуме буду здраве. Отпорније шуме могу подржавати отпорније газдовање, а усто су важан извор материјала, производа и услуга кључних за кружно биогаздовање”.

„Шумска подручја на које се односе планови управљања требала би обухватати све јавне шуме којима се управља и већи број приватних шума, а с праксама које погодују биоразноликости, као што је „шумарство у складу с природом”, требало би наставити и даље их развијати.“

Законом о шумама („Сл. гласник РС“, бр. 30/10, 93/12, 89/15 и 95/18 – др. закон) прописана је обавеза израде планова развоја шумских области као и Програма развоја шумарства Републике Србије. Сходно томе, у наставку текста дат је приказ чланова овог закона који се директно односе на наведена планска документа, и то:

Члан 17.

Ради обезбеђивања услова за уравнотежени и одрживи развој шума, рационалног спровођења мера газдовања шумама и другим потенцијалима шума на одређеној територији, установљавају се шумске области.

Шумска област јесте планска, географска и природна целина која обухвата шуме и шумска земљишта шумских подручја и националних паркова.

Шумске области су:

1. Југоисточна шумска област, која обухвата шуме и шумска земљишта Јужноморавског, Јабланичког, Нишавског, Моравског и Топличког шумског подручја;
2. Источна шумска област, која обухвата шуме и шумска земљишта Тимочког, Севернокучајског и Јужнокучајског шумског подручја, Националног парка „Ђердап“ и Наставне базе „Мајданпечка домена“ Универзитета у Београду – Шумарски факултет;
3. Југозападна шумска област, која обухвата шуме и шумска земљишта Расинског, Доњеибарског и Горњеибарског шумског подручја, Националног парка „Копаоник“, Наставне базе „Гоч“ Универзитета у Београду – Шумарски факултет и заштитне шуме Врњачке бање;
4. Западна шумска област, која обухвата шуме и шумска земљишта Голијског, Тарско-златиборског и Лимског шумског подручја и Националног парка „Тара“;
5. Централна шумска област, која обухвата шуме и шумска земљишта Шумадијског, Посавско-подоунавског и Подрињско-колубарског шумског подручја;
6. Северна шумска област, која обухвата шуме и шумска земљишта Сремског, Банатског, Севернобачког и Јужнобачког шумског подручја и Националног парка „Фрушка гора“;

7. Јужна шумска област, која обухвата шуме и шумска земљишта Поморавског, Неродимско-лепеначког, Шарско-подримског, Проклетијско-бистричког, Косовског, Ибарског шумског подручја и Националног парка „Шар планина“.

Шуме и шумска земљишта која су обухваћена шумским подручјима и националним парковима одређена су у Попису шума и шумских земљишта шумских подручја, који чини саставни део овог закона.

Шумско подручје обухвата шуме у свим облицима својине и свих намена, осим шума у националним парковима.

Члан 19.

Програм развоја шумарства на територији Републике Србије је стратешки плански документ којим се утврђују правци развоја шума и шумарства са акционим планом за његово спровођење.

Програми из става 1. овог члана нарочито садрже: стање шума, циљеве и мере за њихово унапређење, план спровођења циљева и мера, са утврђеном динамиком и финансијским средствима неопходним за њихово испуњавање.

Програм развоја шумарства на територији Републике Србије доноси Влада за период од десет година.

Израда Програма развоја шумарства на територији Републике Србије се финансира из буџета Републике Србије.

За реализацију програма из става 1. овог члана доносе се планови газдовања шумама. Програм из става 3. овог члана објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Члан 20.

Планови газдовања шумама су:

- 1) план развоја шумске области;
- 2) основа газдовања шумама;
- 3) програм газдовања шумама.

Члан 21.

План развоја шумске области (у даљем тексту: план развоја) је плански документ којим се утврђују правци развоја шума и шумарства са планом за његово спровођење за шумску област.

План развоја нарочито садржи: законски, стратешки и плански оквир; приказ и анализу стања шума и досадашњег газдовања; функције шума и циљеве газдовања шумама; програм мера и активности и смернице за реализацију планираних радова; пројекцију очекиваних ефеката; индикаторе за праћење реализације плана развоја; прилоге и друго.

План развоја мора бити усклађен са програмом из члана 19. овог закона и са Просторним планом Републике Србије.

План развоја доноси Влада, за период од десет година.

Израда плана развоја финансира се из Буџетског фонда .

Министар ближе прописује садржину плана развоја, начин и поступак његовог доношења и израде.

Члан 24.

План развоја, основе и програми морају бити међусобно усаглашени.

Планови газдовања шумама из става 1. овог члана нарочито морају бити усаглашени у погледу периода важења (уређајног раздобља).

Члан 26.

План развоја може да израђује правно лице које је стручно и технички оспособљено за обављање тих послова и испуњава услове утврђене овим законом и прописима донетим на основу овог закона.

3. МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП ИЗРАДИ ПЛАНА РАЗВОЈА ШУМСКИХ ОБЛАСТИ

Методолошки приступ изради плана развоја шумске области заснива се на анализи стања шума применом критеријума и индикатора одрживог газдовања шумама (FOREST EUROPE), при чему се уважава неуједначен обим, квалитет и доступност расположивих података.

Анализа обухвата систематизацију и интерпретацију постојећих информација, на основу чега се идентификују кључни проблеми и ограничења у развоју шумског комплекса. Полазећи од утврђеног стања, дефинишу се дугорочни и краткорочни циљеви развоја, у складу са принципима одрживости.

У наставку се формулишу мере за остваривање постављених циљева, при чему се за сваку меру утврђују очекивани ефекти, индикатори успеха и кључне претпоставке за њену ефикасну реализацију. Оваквим приступом обезбеђује се логичка повезаност између анализе стања, идентификованих проблема, циљева и предложених мера, као и могућност праћења и евалуације спровођења плана.

Усклађеност Програма развоја шумарства и Планова развоја шумских области прописана је законом. Програм развоја шумарства (Нацрт на увиду јавности) као једну од мера за унапређење планског система газдовања шумама, предвиђа доношење планова развоја шумских области. Планови се доносе на основу свеобухватне анализе стања шума, природних услова, степена очуваности екосистема, угрожености од климатских промена, као и на процени производних потенцијала и потреба шума у шумској области.

Доношењем планова развоја шумских области обезбедиће се јасан стратешки оквир за израду и усклађивање основа газдовања шумама, као и годишњих програма газдовања шумама физичких лица. На тај начин ће се обезбедити вертикална и хоризонтална усклађеност планских докумената, јединствена примена циљева развоја на терену и већа предвидивост у управљању шумским ресурсима.

У овом поглављу извештаја поред методолошког приступа изради планова развоја шумских области, дати су одговарајући примери ради лакшег разумевања и практичне примене изложеног методолошког поступка. Примери су дати по различитим атрибутима, као и по различитим шумским областима и на националном нивоу како би се покрило што више потенцијалних проблема идентификованих на бази стања шума.

Важно је напоменути да приказани подаци имају искључиво илустративни карактер и могу послужити као пример за идентификацију потенцијалних проблема.

За коначну израду планова развоја шумских области, односно програма развоја шумарства, подаци морају проћи кроз додатну проверу и могу претрпети потенцијалне корекције.

3.1. Извор података

Приликом израде ПРШО потребно је навести **изворе података** за формирање информационо документационе основе (база података Управе, базе података ЈП, база података Завода за заштиту природе и других корисника државних шума, или подаци из Решења о условима заштите природе, других планских докумената од релевантних правних субјеката).

Обавеза наручиоца је да обезбеди доступност података осталих релевантних институција (нпр. база података Завода за заштиту природе, предузећа за газдовање шумама...).

Такође, потребно је објаснити начин приказа података, с обзиром на неједнак обим (или недостатак) података појединих корисника /власника шума у оквиру појединих ШО.

Основни извор података за све шуме су **Информациони систем за шуме Србије** (подаци националне и састојинске инвентуре).

3.2. Основне информације о шумској области

У овом поглављу неопходно је дати административне информације о шумској области, и то:

- списак општина (Табела 2) са површином, пример је приказан у Прилогу 1;

Табела 2. Списак општина

НАЗИВ ШУМСКЕ ОБЛАСТИ		
Општина	Р (km ²)	Р (ha)

- списак корисника шума и списак газдинских јединица којима се газдује у складу са важећом Основом газдовања шумама, пример је приказан у Прилогу 2.

Поред наведеног, неопходно је дати информације о категоријама земљишта по власничкој структури (Табела 3), пример је приказан у Прилогу 3.

Табела 3. Категорије земљишта по власничкој структури

НАЗИВ ШУМСКЕ ОБЛАСТИ				
Категорија земљишта	Власништво		Укупно (ha)	%
	Државно (ha)	Приватно (ha)		

Од основних еколошких показатеља, неопходно је дати информације о земљишту, геолошкој подлози и климатским карактеристикама. Извор података за информације о геолошкој подлози и земљишту (Геолошке и педолошке карте ШО, нпр. Геолошки завод Србије..., Планови развоја ШП, Основе газдовања шумама).

С обзиром на све израженији утицај климатских промена на шумске екосистеме, неопходно је дати посебан акценат анализи климатских карактеристика за предметну област односно територију читаве републике. Анализу климатских карактеристика најбоље је одрадити кроз приказ и анализу климатских сценарија израђених за територију Србије (без промена климе, RCP 4.5, RCP 8.5). Извор података за наведене климатске сценарије може бити Дигитални атлас климе Србије.²

3.3. Стање шума и шумског земљишта

Стање шума и шумског земљишта неопходно је приказати према намени, газдинским типовима и узгојним групама, природности, структурном облику, здравственом стању, мешовитости, пореклу и очуваности, добној и дебљинској структури, врсти дрвећа. Поред наведеног, неопходно је приказати информације о шумском угљенику, мртвом дрвету, биодиверзитету, као и информације о заштићеним природним добрима.

У наставку текста приказан је изглед табела по којима је потребно приказати стање шума по наведеним атрибутима (Табела 4 – 16).

Табела 4. Стање шума по намени

Шумска област	Основна намена	Површина		Запремина (m ³ /ha)	Запремински прираст (m ³ /ha)
		ha	%		

Табела 5. Стање шума по газдинским типовима и узгојним групама

ГТШ	УГ	Државно власништво				Приватно власништво				Укупно			
		P		V	Iv	P		V	Iv	P		V	Iv
		ha	%	m ³ /ha	m ³ /ha	ha	%	m ³ /ha	m ³ /ha	ha	%	m ³ /ha	m ³ /ha

Табела 6. Стање шума по природности

ГТШ	Природност	Државно власништво				Приватно власништво				Укупно			
		P		V	Iv	P		V	Iv	P		V	Iv
		ha	%	m ³ /ha	m ³ /ha	ha	%	m ³ /ha	m ³ /ha	ha	%	m ³ /ha	m ³ /ha

Табела 7. Стање шума по структурном облику

ГТШ	Структурни облик	Државно власништво				Приватно власништво				Укупно			
		P		V	Iv	P		V	Iv	P		V	Iv
		ha	%	m ³ /ha	m ³ /ha	ha	%	m ³ /ha	m ³ /ha	ha	%	m ³ /ha	m ³ /ha

Табела 8. Здравствено стање шума

ГТШ	Здравствено стање	Државно власништво				Приватно власништво				Укупно			
		P		V	Iv	P		V	Iv	P		V	Iv
		ha	%	m ³ /ha	m ³ /ha	ha	%	m ³ /ha	m ³ /ha	ha	%	m ³ /ha	m ³ /ha

Табела 9. Стање шума по мешовитости

ГТШ	Мешовитост	Државно власништво				Приватно власништво				Укупно			
		P	V	Iv	P	V	Iv	P	V	Iv			

² Линк: <https://atlas-klime.eko.gov.rs/lat/map?dataType=obs&visualization=pro&variableUuid=4ce638d9-4762-4eb0-9ec9-51cf1473265a&area=regions>

		ha	%	m ³ /ha	m ³ /ha	ha	%	m ³ /ha	m ³ /ha	ha	%	m ³ /ha	m ³ /ha
--	--	----	---	--------------------	--------------------	----	---	--------------------	--------------------	----	---	--------------------	--------------------

Табела 10. Стање шума по пореклу и очуваности

ГТШ	Порекло	Очуваност	Државно власништво			Приватно власништво			Укупно		
			P	V	Iv	P	V	Iv	P	V	Iv
			ha	%	m ³ /ha	m ³ /ha	ha	%	m ³ /ha	m ³ /ha	ha

Табела 11. Стање шума по врстама дрвећа

Власништво/група врста дрвећа (лишћари, четинари)	Врста дрвећа	Запремина		Запремински прираст	
		m ³	%	m ³	%

Приказ стања шума по врстама дрвећа на примеру Северне шумске области приказан је у Прилогу 4. Стање шума по врстама дрвећа, неопходно је приказати само за врсте са учешћем већим од 5% по запремини у укупној запремини шумске области, опционо, приказати и за врсте са мањим учешћем.

Табела 12а. Стање шума по дебљинским разредима

Σ V	Запремина по дебљинским разредима									
	do 10 cm	11 – 20 cm	21 - 30 cm	31 – 40 cm	41 – 50 cm	51 – 60 cm	61 – 70 cm	71 – 80 cm	81 – 90 cm	>91 cm
ГТШ										

Табела 12б. Стање шума по степенима Биолеја

Дебљинска категорија	Пречник	Запремина	
	cm	(m ³)	%
1. Танак материјал	< 30		
2. Средње дебео материјал	31 – 50		
3. Дебео материјал	> 51		
УКУПНО:			

Стање шума по дебљинској структури се приказује по дебљинским разредима и по степенима Биолеја. Приказ стања шума по дебљинској структури на примеру Северне шумске области приказан је у Прилогу 5.

Табела 13. Стање шума по добним разредима

СЕВЕРНА ШУМСКА ОБЛАСТ												
ДОБНИ РАЗРЕДИ												
ГТШ	Ширина добног разреда 5 година											Свега
	I		II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
	сл обр.	дбр обр.										
P												
Ширина добног разреда 10 година												

ГТШ	СЕВЕРНА ШУМСКА ОБЛАСТ											Свега
	ДОБНИ РАЗРЕДИ											
	Ширина добног разреда 5 година											
	I		II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
	сл обр.	дбр обр.										
P												
Ширина добног разреда 20 година												
P												

Приказ стања шума по добним разредима на примеру Северне шумске области приказан је у Прилогу 6.

Табела 14. Стање шумског угљеника

Шумска област	Укупан угљеник (t)			
	F	OWL	OLWTC	Укупно

Табела 15. Стање мртвог дрвета

Шумска област	Положај стабла	(m ³ /ha)

Табела 16. Стање биодиверзитета

Шумска област	Категорија природне вредности	Површина (ha)	Површина (%)

3.4. Дефинисање циљева, мера, индикатора успеха и анализа ефеката

У наставку су дати илустративни примери по горе наведеним атрибутима, приказани за различите шумске области и на нивоу Републике Србије, како би се обезбедиле стручне основе за израду ПРШО и њихову имплементацију у Програм развоја шумарства, уз истовремено омогућавање лакшег и прегледнијег разумевања целокупног методолошког поступка.

а) Стање шума по намени

Стање шума по намени неопходно је приказати по утврђеној основној намени, по власништву и укупно за ниво шумске области, односно ниво Србије.

Пошто подаци о заступљености основних намена нису прикупљени у оквиру Националне инвентуре шума Србије, за приказ стања шума по наменским целинама коришћени су подаци из базе састојинске инвентуре ИС Србије (OsноваNet). При томе обухваћене су искључиво површине у Западној шумској области за које су израђене Основе газдовања шумама, што је довело до значајне разлике у укупној површини, запремини и запреминском прирасту шумске области.

Табела 17. Стање шума по основној намени на примеру Западне шумске области

Основна намена	P (ha)	%	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)
0	44.78	0.0	0	0
"58"-Национални парк - I степен заштите	3,166.23	2.0	160.0	2.3
"59"-Национални парк - II степен заштите	5,235.44	3.3	342.2	7.6
"60"-Nacionalni park - III степен заштите	3,758.37	2.4	355.7	7.6
"51"-парк природе - I степен заштите	2,647.63	1.7	171.8	4.4
"52"-парк природе - II степен заштите	8,995.92	5.6	245.3	6.0
"53"-парк природе - III степен заштите	19,409.99	12.2	249.3	7.2
"78"-парк шума	40.75	0.0	176.3	3.4
"81"-предео изузетних одлика - I степен заштите	32.26	0.0	224.9	5.2
"82"-предео изузетних одлика - II степен заштите	3,831.88	2.4	153.2	3.4
"83"-предео изузетних одлика -III степен заштите	3,955.16	2.5	170.7	4.3
"10"-производња дрвета	65,603.22	41.1	201.4	5.9
"17"-семенска састојина	32.68	0.0	320.0	7.6
"55"-специјални резерват природе I степена	185.55	0.1	26.4	0.5
"56"-специјални резерват природе II степена	3,787.73	2.4	127.4	3.6
"57"специјални резерват природе III степена	297.35	0.2	91.1	1.9
"68"-споменик природе	12.48	0.0	146.5	5.3
"84"Споменик природе II степена	97.25	0.1	138.0	3.3
"66"-стална заштита шума (изван газдинског третмана)	7,285.45	4.6	39.2	0.7
"61"-строги резерват природе I степен заштите	6.32	0.0	199.0	2.7
"47"-шуме са посебном наменом за потребе одбране земље	8.55	0.0	190.1	7.9
"98"-шуме у оквиру урбанизованих зовна	134.78	0.1	279.5	6.3
"102"-заштићено подручје у поступку (ревизији) заштите - II степен заштите	557.43	0.3	495.1	10.3
"103"заштићено подручје у поступку (ревизији) заштите - III степен	1,535.70	1.0	338.2	7.9
"20"-заштита вода (водоснабдевања) II степена	2,626.02	1.6	207.5	5.8
"21"-заштита вода (водоснабдевања) III степена	130.11	0.1	110.3	1.9
"26"- заштита земљишта од ерозије	26,213.35	16.4	102.5	2.4
"47"-заштитна шума од погледа	22.15	0.0	103.2	3.9
Укупно	159,654.53	100.0	195.1	5.4

Опис: Шуме Западне шумске области сврстане су у 27 наменских целина. Структура и заступљеност површине, запремине и запреминског прираста по наменским целинама приказана је у табели 17. У укупној обраслој површини шума Западне шумске области, шуме

производне намене (у класичном смислу) појединачно заузимају највећи удео – 41,1%.

Међутим, значајно је и учешће шума са заштитном функцијом, које обухватају 18,1% површине. Такође, шуме са приоритетним циљевима газдовања усмереним на очување екосистемског, специјског, генетичког и предеоног биодиверзитета, као и заштиту станишта ретких, реликтних, ендемичних и угрожених врста, заузимају 10,3% укупне површине.

Шуме без газдинских третмана простиру се на 8,4% површине и односе се на састојине у којима су утврђени режими заштите I степена, као и на површине које имају карактер стално заштитних шума, попут шума у клисурама, на горњој граници шумске вегетације или на изразито стрмим нагибима.

Препорука: Потребно је установити Методологију за картирање функција шума на нивоу Србије по којој ће се извршити картирање свих функција шума на територији Србије. Прелазно решење може бити прикупљање података за функције шума на свакој тачки националне инвентуре шума.

б) Стање шума по газдинским типовима и узгојним групама

Стање шума по газдинским типовима и узгојним групама неопходно је приказати по власништву и сумарно за ниво области/национални ниво.

Табела 18. Стање шума по газдинским типовима и узгојним групама

Газдински тип	Узгојна група	Државно власништво						Приватно власништво						УКУПНО			
		P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)
Високе мешовите шуме ОМЛ	Рани младик	840.18	0.5			412.12	1.4	83.9	4.3	1,252.30	0.7	27.6	1.4				
	Касни младик	824.24	0.5	116.6	5.8					824.24	0.5	116.6	5.8				
	Средњедобна састојина		0.0			404.15	1.4	258.2	11.3	404.15	0.2	258.2	11.3				
	Дозревајућа (одрасла) састојина	1,260.27	0.8	244.5	11.7	420.09	1.4	352.1	9.9	1,680.35	0.9	271.4	11.3				
	Зрела састојина у фази обнављања	396.18	0.3							396.18	0.2						
	Укупно	3,320.86	2.2	121.7	5.9	1,236.36	4.2	232.0	8.5	4,557.22	2.5	151.6	6.6				
Изданачке мешовите шуме ОМЛ	Рани младик	388.21	0.3			840.18	2.9	24.2	0.5	1,228.39	0.7	16.5	0.3				
	Касни младик	840.18	0.5	50.5	2.3					840.18	0.5	50.5	2.3				
	Средњедобна састојина	1,608.63	1.0	57.7	3.1					1,608.63	0.9	57.7	3.1				
	Дозревајућа (одрасла) састојина		0.0			396.18	1.3	23.3	1.3	396.18	0.2	23.3	1.3				
	Зрела састојина у фази обнављања	420.09	0.3	427.1	16.8					420.09	0.2	427.1	16.8				
	Укупно	3,257.10	2.1	96.7	4.4	1,236.36	4.2	23.9	0.7	4,493.46	2.5	76.6	3.3				
Изданачке мешовите шуме ОМЛ -Високе мешовите шуме ОМЛ	Средњедобна састојина	1,244.33	0.8	106.0	3.6					1,244.33	0.7	106.0	3.6				
	Дозревајућа (одрасла) састојина	1,228.39	0.8	330.5	10.5					1,228.39	0.7	330.5	10.5				
	Зрела састојина у фази обнављања	2,012.78	1.3	347.4	7.6	420.09	1.4	53.7	0.5	2,432.87	1.3	296.7	6.4				
		4,485.49	2.9	275.8	7.3	420.09	1.4	53.7	0.5	4,905.58	2.7	256.8	6.7				
	Укупно	7,529.72	4.9			840.18	2.9			8,369.89	4.6						
Плантаже топола	Подмладак	1,244.33	0.8	42.6	0.7					1,244.33	0.7	42.6	0.7				
	Рани младик	2,884.83	1.9	52.8	2.1	1,244.33	4.2	18.8	0.6	4,129.16	2.3	42.5	1.7				
	Касни младик	5,801.54	3.8	148.0	8.9	420.09	1.4	261.4	14.2	6,221.63	3.4	155.7	9.3				
	Средњедобна састојина	12,879.29	8.4	320.0	17.5	1,260.27	4.3	415.1	22.3	14,139.56	7.7	328.5	17.9				
	Укупно																

СЕВЕРНА ШУМСКА ОБЛАСТ

Газдински тип	Узгојна група	Државно власништво						Приватно власништво						УКУПНО			
		P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)
	Зрела састојина у фази обнављања	3,288.98	2.1	331.8	16.3	396.18	1.3	588.6	24.5	3,685.16	2.0	359.4	17.2				
	Укупно	33,628.69	21.9	186.7	10.0	4,161.04	14.1	213.8	10.7	37,789.73	20.7	189.7	10.1				
Високе мешовите шуме пољског јасена	Средњедобна састојина	8,377.86	5.5	380.6	6.2					8,377.86	4.6	380.6	6.2				
	Дозревајућа (одрасла) састојина	1,656.45	1.1	585.5	7.4					1,656.45	0.9	585.5	7.4				
	Укупно	10,034.31	6.5	414.4	6.4					10,034.31	5.5	414.4	6.4				
Високе мешовите шуме храста лужњака	Подмладак	2,044.66	1.3							2,044.66	1.1						
	Рани младик	792.36	0.5	9.9	0.6					792.36	0.4	9.9	0.6				
	Касни младик	1,260.27	0.8	92.5	4.1					1,260.27	0.7	92.5	4.1				
	Средњедобна састојина	10,770.88	7.0	408.7	6.9					10,770.88	5.9	408.7	6.9				
	Дозревајућа (одрасла) састојина	13,815.10	9.0	418.8	5.3					13,815.10	7.6	418.8	5.3				
	Зрела састојина у фази обнављања	1,260.27	0.8	204.5	2.4					1,260.27	0.7	204.5	2.4				
	Укупно	29,943.53	19.5	353.0	5.2					29,943.53	16.4	353.0	5.2				
Високе мешовите шуме китњака, слауна и цера	Средњедобна састојина	3,336.80	2.2	337.1	7.8	388.21	1.3	43.3	1.3	3,725.01	2.0	306.5	7.1				
	Укупно	3,336.80	2.2	337.1	7.8	388.21	1.3	43.3	1.3	3,725.01	2.0	306.5	7.1				
Изданачке мешовите шуме храстова - Високе шуме храстова и осталих лишћара	Рани младик		0.0			388.21	1.3			388.21	0.2						
	Средњедобна састојина	3,336.80	2.2	256.1	5.6	3,748.92	12.7	180.0	3.9	7,085.72	3.9	215.8	4.7				
	Дозревајућа (одрасла) састојина	840.18	0.5	301.6	5.6	420.09	1.4	118.0	1.7	1,260.27	0.7	240.4	4.3				
	Зрела састојина у фази обнављања	1,260.27	0.8	253.2	6.2	420.09	1.4			1,680.35	0.9	189.9	4.7				
	Укупно	5,437.24	3.5	262.5	5.7	4,977.31	16.9	145.5	3.1	10,414.55	5.7	206.6	4.4				
Изданачке мешовите шуме липа - Високе шуме липе и осталих лишћара	Касни младик	412.12	0.3	254.3	15.1					412.12	0.2	254.3	15.1				
	Средњедобна састојина	5,429.27	3.5	259.3	13.6					5,429.27	3.0	259.3	13.6				
	Дозревајућа (одрасла) састојина	5,041.06	3.3	326.7	10.3	420.09	1.4	365.2	10.6	5,461.15	3.0	329.6	10.3				
	Зрела састојина у фази обнављања	420.09	0.3	193.8	6.7					420.09	0.2	193.8	6.7				
	Укупно	11,302.54	7.4	286.7	11.9	420.09	1.4	365.2	10.6	11,722.63	6.4	289.5	11.9				
Високе мешовите шуме ОТЛ	Касни младик	824.24	0.5	117.3	6.7	396.18	1.3	59.2	3.8	1,220.42	0.7	98.4	5.7				
	Средњедобна састојина	2,496.62	1.6	233.1	7.9	800.33	2.7	102.7	5.1	3,296.95	1.8	201.5	7.2				

СЕВЕРНА ШУМСКА ОБЛАСТ

Газдински тип	Узгојна група	Државно власништво					Приватно власништво					УКУПНО				
		P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)		P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)		P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	
Изданчке мешовите шуме ОТЛ	Дозревајућа (одрасла) састојина	1,260.27	0.8	216.4	4.8			0.0				1,260.27	0.7	216.4	4.8	
	Укупно	4,581.13	3.0	207.7	6.8		1,196.51	4.1	88.3	4.6		5,777.64	3.2	183.0	6.4	
	Касни младик	2,456.77	1.6	79.2	4.9		1,220.42	4.1	30.4	2.3		3,677.19	2.0	63.0	4.0	
	Средњедобна састојина	1,640.51	1.1	42.5	1.4							1,640.51	0.9	42.5	1.4	
	Дозревајућа (одрасла) састојина	824.24	0.5	109.2	4.2							824.24	0.5	109.2	4.2	
	Зрела састојина у фази обнављања	420.09	0.3	245.8	5.1							420.09	0.2	245.8	5.1	
	Укупно	5,341.61	3.5	85.7	3.7		1,220.42	4.1	30.4	2.3		6,562.03	3.6	75.4	3.4	
	Рани младик	396.18	0.3	3.6			1,188.54	4.0	21.3	1.4		1,584.72	0.9	16.9	1.0	
	Касни младик	1,204.48	0.8	239.4	7.9		1,600.66	5.4	15.9	1.3		2,805.14	1.5	111.9	4.1	
	Средњедобна састојина	2,448.81	1.6	162.1	5.5		404.15	1.4	25.0	2.4		2,852.95	1.6	142.7	5.1	
Изданчке мешовите шуме ОТЛ -Високе мешовите шуме ОТЛ	Дозревајућа (одрасла) састојина	816.27	0.5	254.3	12.6							816.27	0.4	254.3	12.6	
	Зрела састојина у фази обнављања	404.15	0.3	203.0	4.1							404.15	0.2	203.0	4.1	
	Укупно	5,269.88	3.4	185.3	6.6		3,193.35	10.9	19.1	1.5		8,463.23	4.6	122.6	4.7	
	Подмладак	2,440.84	1.6				824.24	2.8				3,265.07	1.8			
	Рани младик	4,049.46	2.6	1.4	0.2		404.15	1.4	2.9	0.8		4,453.61	2.4	1.5	0.2	
	Касни младик	4,041.49	2.6	19.7	1.9		2,844.99	9.7	46.8	4.4		6,886.48	3.8	30.9	2.9	
	Средњедобна састојина	2,884.83	1.9	63.4	5.7		2,424.90	8.2	48.5	3.6		5,309.73	2.9	56.6	4.8	
	Дозревајућа (одрасла) састојина	3,225.23	2.1	67.7	7.7		800.33	2.7	99.0	6.2		4,025.56	2.2	73.9	7.4	
	Зрела састојина у фази обнављања	2,504.59	1.6	332.0	11.6		816.27	2.8	180.3	5.7		3,320.86	1.8	294.7	10.1	
	Укупно	19,146.45	12.5	68.8	4.1		8,114.87	27.6	58.9	3.9		27,261.31	14.9	65.9	4.0	
Високе мешовите шуме букве	Дозревајућа (одрасла) састојина		0.0				840.18	2.9	436.1	10.6		840.18	0.5	436.1	10.6	
	Укупно		0.0				840.18	2.9	436.1	10.6		840.18	0.5	436.1		
	Дозревајућа (одрасла) састојина	420.09	0.3	857.7	18.3							420.09	0.2	857.7	18.3	
Изданчке мешовите шуме букве - Високе шуме букве и осталих лишћара и четинара	Зрела састојина у фази обнављања	420.09	0.3	346.0	8.2							420.09	0.2	346.0	8.2	
	Укупно	840.18	0.5	601.9	13.2							840.18	0.5	601.9	13.2	
	Рани младик	404.15	0.3	12.9	0.9							404.15	0.2	12.9	0.9	

СЕВЕРНА ШУМСКА ОБЛАСТ													
Газдински тип	Узгојна група	Државно власништво			Приватно власништво			УКУПНО					
		P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)
Високе мешовите шуме борова	Средњедобна састојина	832.21	0.5	131.1	5.0					832.21	0.5	131.1	5.0
	Дозревајућа (одрасла) састојина	1,212.45	0.8	161.4	5.7					1,212.45	0.7	161.4	5.7
	Укупно	2,448.81	1.6	126.6	4.7					2,448.81	1.3	126.6	4.7
	Касни младик	412.12	0.3	24.7	1.2					412.12	0.2	24.7	1.2
Високе мешовите шуме борова-Високе шуме лишћара и четинара	Средњедобна састојина	6,601.87	4.3	117.1	4.6	420.09	1.4	738.2	19.1	7,021.96	3.8	154.2	5.4
	Дозревајућа (одрасла) састојина	1,252.30	0.8	175.8	6.0					1,252.30	0.7	175.8	6.0
	Укупно	8,266.29	5.4	121.4	4.6	420.09	1.4	738.2	19.1	8,686.38	4.8	151.2	5.3
Шикаре / Шибљаци Није одређен	Укупно	388.21	0.3	143.5	3.0	800.33	2.7	5.5	0.1	1,188.54	0.7	50.6	1.1
	Укупно	2,400.99	1.6			792.36	2.7			3,193.35	1.7		
Укупно шума	Подмладак	12,015.21	7.8	0.0	0.0	1,664.42	5.7	0.0	0.0	13,679.62	7.5	0.0	0.0
	Рани младик	8,114.87	5.3	8.4	0.2	3,233.20	11.0	25.2	1.3	11,348.06	6.2	13.6	0.6
	Касни младик	15,160.74	9.9	77.3	3.9	7,306.57	24.8	33.2	2.7	22,467.31	12.3	63.4	3.5
	Средњедобна састојина	56,810.96	37.0	249.5	6.9	9,010.83	30.6	156.4	5.2	65,821.79	36.0	237.0	6.7
	Дозревајућа (одрасла) састојина	45,731.57	29.8	329.2	10.1	4,557.22	15.5	291.6	11.4	50,288.78	27.5	325.8	10.2
	Зрела састојина у фази обнављања	12,807.57	8.3	295.9	9.8	2,052.63	7.0	196.3	7.1	14,860.19	8.1	282.2	9.5
	Укупно	150,640.9 1	98.2	227.4	6.9	27,824.8 5	94.6	124.5	4.9	178,465.7 6	97.6	211.6	6.6
шума+шикаре/шибљаци+н ије одређено	Укупно	153,430.1 1	100.	223.7 0	6.8	29,417.5 4	100.	117.9 0	4.7	182,847.6 5	100.	206.8 0	6.5

Опис: Све шуме на територији Србије у складу са Упутствима за газдовање шумама Србије диференцирају се по газдинским типовима. Газдински типови су дефинисани према постојећој доминантној врсти дрвећа, узимајући у обзир порекло, тренутно стање али и дугорочни циљ газдовања тим шумама. У складу са претходно наведеним, националном инвентуром у оквиру СШО констатовано је 18 ГТ, не узимајући у обзир газдински тип шума шикаре и шибљаци (Табела 18).

У државним шумама СШО, антропогено условљено, углавном на стаништима врба и топола доминирају вештачки подигнуте плантаже топола, односно заступљене су на 21,9% обрасле површине. Производност ових састојина, изражена преко просечних вредности запремине и запреминског прираста, релативно је висока ($V=186,7 \text{ m}^3/\text{ha}$, $Iv=10,0 \text{ m}^3/\text{ha}$). Значајно учешће имају и високе мешовите шуме лужњака, које по површини заузимају 19,5% са $V=353,0 \text{ m}^3/\text{ha}$ и $Iv=5,2 \text{ m}^3/\text{ha}$. Такође, на знатном

делу површине (12,5%), са нижим вредностима просечне запремине ($68,8 \text{ m}^3/\text{ha}$) и запреминског прираста ($4,1 \text{ m}^3/\text{ha}$) налазе се изданачке мешовите шуме багрема. Од осталих газдинских типова значајније учешће имају још изданачке мешовите шуме липа – високе шуме липа и осталих лишћара (7,4% површине), и високе мешовите шуме пољског јасена (6,5% површине). У шумама сопственика преовлађује ГТ изданачке мешовите шуме багрема заступљена на 27,6% обрасле површине. Производност ових састојина, изражена преко просечних вредности запремине и запреминског прираста, релативно је ниска ($V=58,9 \text{ m}^3/\text{ha}$, $Iv=3,9 \text{ m}^3/\text{ha}$). Значајно учешће имају и изданачке мешовите шуме храстова – високе шуме храстова и осталих лишћара које по површини заузимају 16,9% са $V=145,5 \text{ m}^3/\text{ha}$ и $Iv=3,1 \text{ m}^3/\text{ha}$, а на знатном делу површине (14,1%), са вредностима просечне запремине од $213,8 \text{ m}^3/\text{ha}$ и запреминског прираста од $10,7 \text{ m}^3/\text{ha}$ налазе се вештачки подигнуте плантаже топола.

У шумама обухваћеним наведеним ГТ најзаступљенија је узгојна група средњедобних састојина која заузима 36,0% обрасле површине, а потом узгојна група дозревајућих састојина чије учешће по површини износи 27,5%. У најзаступљенијем газдинском типу државних шума - Вештачки подигнуте плантаже топола доминира узгојна група дозревајућих састојина (38,3% по површини), а потом узгојна група средњедобних састојина чије је учешће 17,3% у површини овог газдинског типа. У газдинском типу – Високе мешовите шуме храста лужњака, у државном власништву, такође доминира узгојна група дозревајућих састојина (46,1% по површини), а потом узгојна група средњедобних састојина чије је учешће 36,0% у површини овог газдинског типа.

Проблем: Високо учешће плантажа топола на 21% обрасле површине. Развој тополарства је током више деценија подржан мерама државне и покрајинске економске и шумарске политике, што је у одређеној мери умањило притисак дрвне индустрије на обезбеђивање сировине у природним шумама. Подизање интензивних засада топола и врба претежно је вршено на подручјима необраслог шумског земљишта, али и природних шума врба и топола и других врста шумског дрвећа. **Циљ:** Побољшање (унапређење) стања шума по пореклу. У погледу избора аутохтоних врста дрвећа, приоритетно треба користити храст лужњак, пољски јасен, бела топола, врба, цер, а по потреби и друге аутохтоне врсте шумског дрвећа из комплекса алувијално-хигроморфних шума. У плану конверзије су могуће и одређене измене у погледу избора врста за одређене локалитете уколико додатне анализе и идентификација земљишта и станишта укажу на могући избор погодније врсте за

пошумљавање.

Мера: Обнављање чистом сечом уз замену врсте (конверзија). Реализација конверзије је у највећој мери условљена правилним избором аутохтоних врста дрвећа за пошумљавање, обезбеђивањем одговарајућег шумског репродуктивног материјала (семена, резница и садница), применом одговарајућих технологија пошумљавања и спровођењем одговарајућих мера неге и заштите садница.

Индикатор успеха: Извршена конверзија плантажа топола у државном власништву на 1% површине ГТ (око 335 ha).

Анализа ефеката:

- Повећање стабилности састојина кроз прелазак са монокултурних засада на мешовите и структурно разноврсније шуме;
- Већа отпорност на абioticке факторе (суша, ветар, поплаве) и смањен ризик од масовних појава штеточина и болести;
- Унапређење биодиверзитета (флористичког и фаунистичког), као и еколошке вредности станишта;

- Побољшање функција шума у заштити земљишта, регулацији водног режима и очувању микроклиме;
 - Дугорочно стабилнија и одрживија производња дрвне масе, уз смањење производних ризика;
 - Постепено враћање природне структуре и динамике алувијално-хигроморфних шумских екосистема.
- Претпоставке:**
- Континуитет у планирању и спровођењу планова газдовања шумама кроз више уређајних периода;
 - Обезбеђена финансијска средства за спровођење конверзије и прагећих мера неге и заштите;
 - Доступност (обезбеђеност) квалитетног и сертифициваног шумског репродуктивног материјала аутохтоних врста;
 - Адекватан избор врста заснован на детаљним станишним анализама (педолошким, хидролошким и климатским);
 - Успостављен систем мониторинга и могућност прилагођавања мера у складу са резултатима;
 - Одсуство већих поремећаја (екстремне климатске непогоде, инвазивне врсте, неконтролисане штете).

Подршка имплементацији:

- Развој и јачање капацитета за производњу квалитетног репродуктивног материјала аутохтоних врста;
- Успостављање и унапређење система мониторинга, извештавања и евалуације успешности конверзије;
- Јачање сарадње са научно-истраживачким институцијама и примена савремених сазнања у пракси;
- Размена искустава и примена примера добре праксе на националном и међународном нивоу;
- Обезбеђивање финансијске подршке (буџети, фондови, пројекти) за дугорочну реализацију мера.

в) Стање шума по природности

Стање шума по природности неопходно је приказати на нивоу газдинског типа и по власништву, како на нивоу шумске области, тако и на националном нивоу.

Табела 19. Стање шума по природности на примеру Западне шумске области

Газдински тип	Природност	Државно власништво						Приватно власништво						Укупно						
		P		V		Iv		P		V		Iv		P		V		Iv		
		(ha)	(%)	(m ³ /ha)	(%)	(m ³ /ha)	(%)	(ha)	(%)	(m ³ /ha)	(%)	(ha)	(%)	(m ³ /ha)	(%)	(ha)	(%)	(m ³ /ha)	(%)	
Високе мешовите шуме борове	Шума без интервенција човека	1,664.42	1.0	177.7	3.9															
	Семиприродна шума	18,625.05	11.4	178.0	5.0	17,673.30	6.3	155.5	3.7	36,298.35	8.2	167.1	4.4							
	Плантажа	18,529.42	11.3	172.3	5.3	6,633.75	2.4	209.4	7.4	25,163.17	5.7	182.1	5.9							
	Укупно	38,818.88	23.7	175.3	5.1	24,307.05	8.7	170.2	4.7	63,125.93	14.2	173.3	5.0							
Високе мешовите шуме борове-лишћара и четинара	Семиприродна шума	420.09	0.3	783.9	8.8	2,060.59	0.7	181.4	3.2	2,480.68	0.6	283.4	5.3							
	Плантажа	2,068.56	1.3	345.3	15.2	2,084.50	0.7	179.4	6.0	4,153.07	0.9	262.0	7.4							
	Укупно	2,488.65	1.5	419.3	14.2	4,145.10	1.5	180.3	4.6	6,633.75	1.5	270.0	6.6							
Високе мешовите шуме букве	Шума без интервенција човека		0.0			420.09	0.1	313.3	4.4	420.09	0.1	313.3	4.4							
	Семиприродна шума	17,944.26	11.0	414.5	7.8	33,192.67	11.8	346.2	7.1	51,136.93	11.5	370.2	7.4							
	Укупно	17,944.26	11.0	414.5	7.8	33,192.67	11.8	350.2	7.2	51,557.02	11.6	369.7	7.3							
Високе мешовите шуме јавора и јасена	Семиприродна шума	420.09	0.3	159.1	4.3	824.24	0.3	88.4	2.2	1,244.33	0.3	112.3	2.9							
	Укупно	420.09	0.3	159.1	4.3	824.24	0.3	88.4	2.2	1,244.33	0.3	112.3	2.9							
	Семиприродна шума	4,089.31	2.5	234.6	4.1	15,572.86	5.6	307.3	5.3	19,662.17	4.4	292.2	5.1							
Високе мешовите шуме китњака, сладуна и пера	Семиприродна шума	4,089.31	2.5	234.6	4.1	15,572.86	5.6	307.3	5.3	19,662.17	4.4	292.2	5.1							
	Укупно	4,089.31	2.5	234.6	4.1	15,572.86	5.6	307.3	5.3	19,662.17	4.4	292.2	5.1							
	Семиприродна шума	1,252.30	0.8	105.0	4.4	7,742.60	2.8	65.9	2.7	8,994.89	2.0	71.3	2.9							
Високе мешовите шуме ОМЛ	Семиприродна шума	1,252.30	0.8	105.0	4.4	7,742.60	2.8	65.9	2.7	8,994.89	2.0	71.3	2.9							
	Укупно	1,252.30	0.8	105.0	4.4	7,742.60	2.8	65.9	2.7	8,994.89	2.0	71.3	2.9							
	Семиприродна шума		0.0			396.18	0.1	186.3	7.2	396.18	0.1	186.3	7.2							
Високе мешовите шуме ОГЛ	Семиприродна шума		0.0			396.18	0.1	186.3	7.2	396.18	0.1	186.3	7.2							
	Укупно		0.0			396.18	0.1	186.3	7.2	396.18	0.1	186.3	7.2							
	Плантажа	412.12	0.3	432.8	17.4		0.0			412.12	0.1	432.8	17.4							
Високе мешовите шуме	Плантажа	412.12	0.3	432.8	17.4		0.0			412.12	0.1	432.8	17.4							
	Укупно	412.12	0.3	432.8	17.4	0.00	0.0	0.0	0.0	412.12	0.1	432.8	17.4							

Западна шумска област

Газдински тип	Природност	Државно власништво				Приватно власништво				Укупно									
		P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)						
		Државно власништво				Приватно власништво				Укупно									
шуме осталих четинара																			
Високе мешовите шуме смрче	Семиприродна шума	17,096.12	10.5	430.6	8.4	16,056.70	5.7	345.4	8.6	33,152.82	7.5	389.3	8.5						
	Плантажа	4,589.10	2.8	324.7	9.7	2,464.74	0.9	216.1	6.9	7,053.84	1.6	286.7	8.7						
Укупно		21,685.21	13.3	408.2	8.7	18,521.45	6.6	328.2	8.4	40,206.66	9.1	371.3	17.2						
Високе мешовите шуме смрче - Високе шуме четинара и лишћара	Семиприродна шума	4,145.10	2.5	330.8	7.5	9,130.37	3.3	286.9	6.5	13,275.47	3.0	300.6	6.8						
	Плантажа	1,648.48	1.0	296.2	10.9	1,608.63	0.6	373.6	15.7	3,257.10	0.7	334.4	13.2						
Укупно		5,793.57	3.5	320.9	8.5	10,739.00	3.8	299.9	7.9	16,532.58	3.7	307.3	8.1						
Високе мешовите шуме храста лужњака	Семиприродна шума		0.0			396.18	0.1	269.5	7.0	396.18	0.1	269.5	7.0						
	Укупно		0.0			396.18	0.1	269.5	7.0	396.18	0.1	269.5	7.0						
Високе шуме букве и јеле	Семиприродна шума	6,721.42	4.1	531.3	9.5	3,693.13	1.3	384.4	8.1	10,414.55	2.3	479.2	9.0						
	Укупно	6,721.42	4.1	531.3	9.5	3,693.13	1.3	384.4	8.1	10,414.55	2.3	479.2	9.0						
Високе шуме букве, јеле и смрче	Семиприродна шума	9,210.07	5.6	469.7	8.4	3,328.83	1.2	469.6	10.3	12,538.90	2.8	469.7	8.9						
	Укупно	9,210.07	5.6	469.7	8.4	3,328.83	1.2	469.6	10.3	12,538.90	2.8	469.7	8.9						
Изданаčke мешовите шуме багrema	Семиприродна шума	1,220.42	0.7	56.2	2.2	6,894.45	2.5	76.0	3.6	8,114.87	1.8	73.0	3.4						
	Плантажа		0.0			412.12	0.1	327.7	10.4	412.12	0.1	327.7	10.4						
Укупно		1,220.42	0.7	56.2	2.2	7,306.57	2.6	90.2	4.0	8,526.99	1.9	85.3	3.8						
Изданаčke мешовите шуме букве - шуме без интервенција човека	Шума без интервенција човека	420.09	0.3	32.5	0.4	420.09	0.1	23.2	0.7	840.18	0.2	27.9	0.6						
	Семиприродна шума	3,748.92	2.3	224.2	5.5	7,790.41	2.8	210.7	3.1	11,539.33	2.6	215.1	3.9						
Укупно		4,169.01	2.5	204.9	5.0	8,210.50	2.9	201.1	3.0	12,379.51	2.8	202.4	3.7						
Изданаčke мешовите шуме букве - Високе шуме букве и осталих четинара и лишћара	Шума без интервенција човека		0.0			420.09	0.1	124.7	3.7	420.09	0.1	124.7	3.7						
	Семиприродна шума	16,200.15	9.9	311.2	8.4	31,765.04	11.3	222.2	6.4	47,965.19	10.8	252.2	7.1						
Укупно		16,200.15	9.9	311.2	8.4	32,185.13	11.5	220.9	6.3	48,385.28	10.9	251.1	7.0						
Изданаčke мешовите шуме ОМЛ	Семиприродна шума	816.27	0.5	95.0	6.0	4,065.40	1.5	145.3	5.5	4,881.67	1.1	136.9	5.6						
	Укупно	816.27	0.5	95.0	6.0	4,065.40	1.5	145.3	5.5	4,881.67	1.1	136.9	5.6						

Западна шумска област													
Газдински тип	Природност	Државно власништво				Приватно власништво				Укупно			
		P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)
Изданачке мешовите шуме ОМЛ - Бисоке мешовите шуме ОМЛ	Семиприродна шума	1,664.42	1.0	155.7	8.0	7,338.45	2.6	86.9	3.4	9,002.86	2.0	99.6	4.3
	Укупно	1,664.42	1.0	155.7	8.0	7,338.45	2.6	86.9	3.4	9,002.86	2.0	99.6	4.3
Изданачке мешовите шуме ОМЛ - Бисоке мешовите шуме ОМЛ	Шума без интервенција човека	824.24	0.5	85.8	2.6		0.0			824.24	0.2	85.8	2.6
	Семиприродна шума	9,938.67	6.1	109.8	3.3	15,272.31	5.4	112.1	3.2	25,210.98	5.7	111.2	3.3
	Укупно	10,762.91	6.6	108.0	3.1	15,272.31	5.4	112.1	3.2	26,035.22	5.9	110.4	3.2
Изданачке мешовите шуме ОМЛ - Бисоке мешовите шуме ОМЛ	Семиприродна шума	2,900.77	1.8	121.6	4.5	16,737.49	6.0	151.3	5.2	19,638.26	4.4	146.9	5.1
	Укупно	2,900.77	1.8	121.6	4.5	16,737.49	6.0	151.3	5.2	19,638.26	4.4	146.9	5.1
Изданачке мешовите шуме хрastoва	Семиприродна шума	7,402.20	4.5	131.2	3.1	34,213.85	12.2	174.5	4.0	41,616.05	9.4	166.8	3.8
	Укупно	7,402.20	4.5	131.2	3.1	34,213.85	12.2	174.5	4.0	41,616.05	9.4	166.8	3.8
Изданачке мешовите шуме хрastoва - Бисоке шуме хрastoва и осталих лишбара	Семиприродна шума	7,497.84	4.6	184.3	4.6	30,916.89	11.0	171.4	3.9	38,414.73	8.7	174.0	4.0
	Укупно	7,497.84	4.6	184.3	4.6	30,916.89	11.0	171.4	3.9	38,414.73	8.7	174.0	4.0
Није утврђено	Укупно	2,092.47	1.3			824.24	0.3			2,916.71	0.7		
	Шума без интервенција човека	2,908.74	1.8	130.7	3.0	1,260.27	0.4	153.7	2.9	4,169.01	0.9	137.7	3.0
УКУПНО	Семиприродна шума	131,313.46	80.3	296.7	6.5	265,061.94	94.5	216.1	5.2	396,375.40	89.3	242.8	5.6
	Плантажа	27,247.67	16.7	222.6	7.3	13,203.75	4.7	229.6	8.2	40,451.42	9.1	224.9	7.3
	Није утврђено	2,092.47	1.3	12.7	0.5	824.24	0.3			2,916.71	0.7	0.00	
	Укупно шума	161,469.87	98.7	281.2	6.6	279,525.96	99.7	216.5	5.3	440,995.83	99.3	240.1	5.8
	Укупно	163,562.35	100.0	277.7	6.5	280,350.19	100.0	215.8	5.3	443,912.54	100.0	238.6	5.7

Опис: Са аспекта природности најзаступљенија је категорија семи-природних шума, која је заступљена на 89,3% шумом обрасле површине. Друга категорија по заступљености су плантаже, површина под плантажама износи око 40 451 ha или 9.1%

свих шума Западне шумске области. Плантаже доминирају у састојинама прног бора и састојинама смрче, под плантажама се овде подразумевају вештачки подигнуте састојине култура четинара. Око 7 400 ha плантажа се односи на Газдинске типове (ГТ) за превођење борова и смрче у природне састојине четинара и лишћара док око 32 200 ha су састојине које припадају ГТ-а борова и смрче које ће задржати доминацију борова односно смрче у будућности.

Проблем: Са аспекта природности шума значајна површина плантажа (вештачки подигнуте састојине борова и смрче) око 9,1% шума Западне шумске области може се сматрати значајним ограничавајућим фактором. Потенцијал за поправку стања са аспекта природности налази се у 18%, односно 7 400 ha шума, које су свртстане у оквиру газдинских типова у којима је дугорочни циљ стварање мешовитих састојина четинара и лишћара. Природност у наредним планским периодима се може повећати током обнове састојина борова и смрче које остају као доминантна врста дрвећа у оквиру својих ГТ-ва, узимајући у обзир стање ових шума а пре свега страхову структуру истих.

Циљ: Смањивање површина под плантажама (вештачки подигнутим састојинама борова и смрче) за 5000 ha, односно за 12% до 2035. године (500 ha годишње)

Приликом дефинисања циља потребно је извршити:

- Анализу тржишта за потражњом потенцијалних дрвних сортимената који настају као резултат постизања циља;
- Анализу радне снаге и механизације потребних за реализацију постављеног циља;
- Анализу расадничке производње односно количина и квалитета садница потребних за помоћне мере током реализације постављеног циља;
- Анализу површина четинарских састојина (посебно смрча и борова у састојинама ГТ-ва за превођење у аутохтоне састојине лишћара и четинара) у зрелим узгојним групама;

Мера: Завршетак производног процеса у односу на циљне пречнике у сва четири ГТ-а у којима доминирају плантаже (вештачки подигнуте састојине борова и смрче). Обнова ових састојина се треба спровести користећи ушутства за газдовање шумама за горе наведене ГТ-ве у односу на површине у којима су састојине постигле циљне пречнике.

Индикатор успеха: Површина састојина које су преведене у природне састојине аутохтоних лишћара и четинара повећане за 5 000 ha или за 12% (500 ha годишње) на крају 2035. године

Анализа ефеката: Приликом реализације постављених циљева и унапређења мешовитости повећаће се стабилност будућих састојина и биће смањен ризик од масовних појава штеточина и болести. Унапређење шумског биодиверзитета (флористичког и фаунистичког) се може очекивати као и унапређење заштите земљишта, водног режима и микроклиме на стаништима. Унапређењем мешовитости на овим стаништима смањиће се ризик од пожара и тиме све штете у економском, еколошком и социјалном смислу.

Препоруке: Стабилно политичко окружење, креирани адекватни капацитети производње за климатски отпорним садним материјалом, стабилно тржиште дрвних сортимената, економски солвентна предузећа за газдовање шумама

Подршка имплементацији у наредном периоду:

- Потребно је израдити дигиталну карту климатски отпорних врста на предложеним локалитетима у наредних 100 година у односу на највероватнији климатски сценарио;

• Подршка истраживању производњи климатски отпорног садног материјала, практична обука на демонстрационим пољима инжењерима шумарства у обнови вештачки подигнутих састојина борова и смрче;

• Размена примера добре праксе са другим земљама за тренере у Комори Инжењера Шумарства.

г) Стање шума по структурном облику

Стање шума по структурном облику неопходно је приказати на нивоу газдинског типа, како на нивоу шумске области, тако и на националном нивоу за све евидентиране структурне облике (нпр. једнодобна, разнодобна и пребирна структура).

Табела 20. Стање шума по структурном облику на примеру Централне шумске области

Газдински тип	Структурни облик	Централна шумска област														
		Државно власништво					Приватно власништво					Укупно				
		P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)
Високе мешовите шуме борова	једнодобна састојина	4,137.13	3.8	253.3	8.0	1,648.48	0.5	128.9	3.9	5,785.61	1.4	217.9	6.8			
	Укупно	4,137.13	3.8	253.3	8.0	1,648.48	0.5	128.9	3.9	5,785.61	1.4	217.9	6.8			
Високе мешовите шуме борова-Високе шуме липшара и четинара	једнодобна састојина	1,236.36	1.1	275.9	7.1		0.0			1,236.36	0.3	275.9	7.1			
	Укупно	1,236.36	1.1	275.9	7.1		0.0			1,236.36	0.3	275.9	7.1			
Високе мешовите шуме букве	разнодобна састојина	8,813.89	8.2	314.4	6.4	7,450.02	2.4	266.2	5.9	16,263.91	3.8	292.3	6.2			
	једнодобна састојина	20,884.88	19.3	341.0	6.5	20,693.61	6.5	288.8	6.4	41,578.50	9.8	315.0	6.4			
Укупно	Укупно	29,698.77	27.5			28,143.63	8.9	282.8	6.2	57,842.41	13.6	308.6	6.4			
Високе мешовите шуме јавора и јасена	једнодобна састојина	1,260.27	1.2	357.4	7.4	1,648.48	0.5	123.0	3.4	2,908.74	0.7	224.6	5.1			
	Укупно	1,260.27	1.2	357.4	7.4	1,648.48	0.5	123.0	3.4	2,908.74	0.7	224.6	5.1			
Високе мешовите шуме китњака, сладуна и цера	једнодобна састојина	8,766.07	8.1	244.5	4.6	22,126.91	7.0	271.8	5.3	30,892.99	7.3	264.1	5.1			
	Укупно	8,766.07	8.1	244.5	4.6	22,126.91	7.0	271.8	5.3	30,892.99	7.3	264.1	5.1			
Високе мешовите шуме ОМЛ	једнодобна састојина	1,608.63	1.5	99.3	2.5	8,590.74	2.7	104.5	3.5	10,199.37	2.4	103.7	3.3			
	Укупно	1,608.63	1.5	99.3	2.5	8,590.74	2.7	104.5	3.5	10,199.37	2.4	103.7	3.3			
Високе мешовите шуме	једнодобна састојина	412.12	0.4	339.9	6.4	420.09	0.1	153.6	5.9	832.21	0.2	245.9	6.1			
	Укупно	412.12	0.4	339.9	6.4	420.09	0.1	153.6	5.9	832.21	0.2	245.9	6.1			

Централна шумска област

Газињски тип	Структурни облик	Државно власништво						Приватно власништво						Укупно		
		P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)
шуме осталих четинара																
Високе мешовите шуме ОТЛ	једнолобна састојина	1,648.48	1.5	175.6	4.1	3,352.74	1.1	123.3	4.1	5,001.21	1.2	140.6	4.1			
	Укупно	1,648.48	1.5	175.6	4.1	3,352.74	1.1	123.3	4.1	5,001.21	1.2	140.6	4.1			
Високе мешовите шуме пољског јасена	једнолобна састојина	1,236.36	1.1	483.8	6.7	3,993.68	1.3	240.6	5.4	5,230.03	1.2	298.1	5.7			
	Укупно	1,236.36	1.1	483.8	6.7	3,993.68	1.3	240.6	5.4	5,230.03	1.2	298.1	5.7			
Високе мешовите шуме смрче	једнолобна састојина	1,664.42	1.5	219.4	7.0	824.24	0.3	277.8	10.2	2,488.65	0.6	238.8	8.1			
	Укупно	1,664.42	1.5	219.4	7.0	824.24	0.3	277.8	10.2	2,488.65	0.6	238.8	8.1			
Високе мешовите шуме смрче - шуме шуме четинара и лишћара	једнолобна састојина	420.09	0.4	372.3	10.7	420.09	0.1	11.4	0.4	840.18	0.2	191.9	5.5			
	Укупно	420.09	0.4	372.3	10.7	420.09	0.1	11.4	0.4	840.18	0.2	191.9	5.5			
Високе мешовите шуме храста лужњака	једнолобна састојина	3,304.92	3.1	330.5	5.0	2,060.59	0.7	344.4	8.5	5,365.52	1.3	335.9	6.3			
	Укупно	3,304.92	3.1	330.5	5.0	2,060.59	0.7	344.4	8.5	5,365.52	1.3	335.9	6.3			
Изданаке мешовите шуме багрема	једнолобна састојина	7,870.11	7.3	94.0	4.2	77,125.41	24.4	65.1	3.2	84,995.52	20.0	67.8	3.3			
	Укупно	7,870.11	7.3	94.0	4.2	77,125.41	24.4	65.1	3.2	84,995.52	20.0	67.8	3.3			
Изданаке мешовите шуме букве	једнолобна састојина	3,352.74	3.1	129.4	3.4	4,129.16	1.3	108.1	3.4	7,481.90	1.8	117.6	3.4			
	Укупно	3,352.74	3.1	129.4	3.4	4,129.16	1.3	108.1	3.4	7,481.90	1.8	117.6	3.4			
Изданаке мешовите шуме букве - шуме шуме осталих четинара	једнолобна састојина	4,993.25	4.6	195.4	5.9	14,400.26	4.6	198.6	6.4	19,393.50	4.6	197.8	6.2			
	Укупно	4,993.25	4.6	195.4	5.9	14,400.26	4.6	198.6	6.4	19,393.50	4.6	197.8	6.2			
Изданаке мешовите шуме липа - шуме шуме липе и осталих лишћара	једнолобна састојина	2,068.56	1.9	281.4	7.1	9,026.77	2.9	119.3	5.3	11,095.33	2.6	149.6	5.6			
	Укупно	2,068.56	1.9	281.4	7.1	9,026.77	2.9	119.3	5.3	11,095.33	2.6	149.6	5.6			
	Укупно	2,068.56	1.9	281.4	7.1	9,026.77	2.9	119.3	5.3	11,095.33	2.6	149.6	5.6			

Централна шумска област

Газдински тип	Структурни облик	Државно власништво				Приватно власништво				Укупно			
		P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)
Изданаке мешовите шуме ОМЛ	једнообна састојина	792.36	0.7	50.8	2.8	800.33	0.3	30.6	1.3	1,592.69	0.4	40.7	2.1
	Укупно	792.36	0.7	50.8	2.8	800.33	0.3	30.6	1.3	1,592.69	0.4	40.7	2.1
Изданаке мешовите шуме ОМЛ - Високе мешовите шуме ОМЛ	једнообна састојина	2,044.66	1.9	44.4	1.4	5,689.97	1.8	147.6	5.6	7,734.63	1.8	120.4	4.5
	Укупно	2,044.66	1.9	44.4	1.4	5,689.97	1.8	147.6	5.6	7,734.63	1.8	120.4	4.5
Изданаке мешовите шуме ОЛЛ	једнообна састојина	6,554.06	6.1	101.3	3.2	27,912.52	8.8	70.0	2.3	34,466.57	8.1	76.0	2.5
	Укупно	6,554.06	6.1	101.3	3.2	27,912.52	8.8	70.0	2.3	34,466.57	8.1	76.0	2.5
Изданаке мешовите шуме ОЛЛ - Високе мешовите шуме ОЛЛ	једнообна састојина	2,044.66	1.9	80.3	4.7	31,993.86	10.1	137.9	4.7	34,038.52	8.0	134.4	4.7
	Укупно	2,044.66	1.9	80.3	4.7	31,993.86	10.1	137.9	4.7	34,038.52	8.0	134.4	4.7
Изданаке мешовите шуме храстова	једнообна састојина	7,497.84	6.9	176.2	4.4	26,692.10	8.4	120.1	3.6	34,189.94	8.1	132.4	3.8
	Укупно	7,497.84	6.9	176.2	4.4	26,692.10	8.4	120.1	3.6	34,189.94	8.1	132.4	3.8
Изданаке мешовите шуме храстова - Високе шуме храстова и осталих лишћара	једнообна састојина	12,459.20	11.5	205.5	4.6	42,541.59	13.4	164.9	4.6	55,000.80	13.0	174.1	4.6
	Укупно	12,459.20	11.5	205.5	4.6	42,541.59	13.4	164.9	4.6	55,000.80	13.0	174.1	4.6
Плантаже топола	једнообна састојина	2,100.44	1.9	123.4	7.3	1,988.87	0.6	27.8	1.5	4,089.31	1.0	76.9	4.5
	Укупно	2,100.44	1.9	123.4	7.3	1,988.87	0.6	27.8	1.5	4,089.31	1.0	76.9	4.5
није одређено	није одређено	800.33	0.7			792.36	0.3			1,592.69	0.4		
	Укупно	800.33	0.7			792.36	0.3			1,592.69	0.4		
Укупно	једнообна састојина	98,357.58	91.1	221.0	5.2	308,080.49	97.4	138.3	4.2	406,438.07	95.8	158.3	4.5
	разнообна састојина	8,813.89	8.2	314.4	6.4	7,450.02	2.4	266.2	5.9	16,263.91	3.8	292.3	6.2
Укупно (+није одређено)	Укупно (шума)	107,171.47	99.3	228.7	5.3	315,530.51	99.7	141.3	4.3	422,701.98	99.6	163.4	4.5
	Укупно (+није одређено)	107,971.80	100.0	227.0	5.3	316,322.87	100.0	140.9	4.2	424,294.67	100.0	162.8	4.5

Опис: Према структурном облику у ЦШО доминирају једнодобне састојине са 95,8% од укупне шумом обрасле површине, док су разнодобне састојине сврстане у оквиру ГТ – високих мешовитих шума букве заступљене на свега 3,8% површине. У оквиру структурно једнодобних састојина доминантно учешће имају састојине изданачког порекла са 68,3%, док су састојине високог узгојног облика заступљене на 26,5% површине (Табела 20).

Проблем : Доминантна заступљеност структурно једнодобних састојина на 95,8% обрасле површине. Дугорочни стратешки проблем који произлази из приказа и анализе стања везан је за потребу разбијања хомогености у односу на доминантну једнодобност и њој одговарајућу структуру, а у мери коју лимитирају биогеолошке карактеристике врста, станишне карактеристике и циљеви газдовања шумама.

Иако овакве састојине могу бити продуктивне и лакше за газдовање, њихова стабилност је често ниска: повећана осетљивост на штеточине и болести, ниска отпорност на климатске екстреме (суше, олује и ветроломе, снеголоме и снегоизвале), већи ризик од пожара, смањена адаптивност (резилијентност). Врста, трајност, функционалност и одговарајући развој структуре састојине зависи од станишта, врсте дрвећа, као и постављених узгојних и уређајних циљева. У том смислу, при избору система газдовања треба имати у виду предности и недостатке појединих структурних облика, као и све актуелнији концепт природи блиског газдовања. Природи блиско газдовање у својој основи подразумева газдовање које промовише природне процесе и засновано је на њима (биодиверзитет, продуктивност станишта и др.), а самим тим и спровођење узгојних мера које имитирају природне процесе и резултирају структуром која је блиска природној. Укупна заступљеност једнодобних састојина у оквиру газдинских типова у којима је применом одговарајућих начина обнављања могуће стварати разнодобне састојине (ГТ: Високе мешовите шуме букве, високе мешовите шуме смрче, високе мешовите шуме смрче – високе шуме четинара и лишћера), у државним шумама је 21,3% обрасле површине (22 969 ha).

Циљ: Повећање учешћа структурно разнодобних састојина у укупној површини шума за 5 000 ha до 2035.год.

Мера: Примена начина обнављања заснованих на принципима природи блиско газдовање, уз подстицање природне обнове аутохтоних врста дрвећа и формирање мешовитих, структурно хетерогених састојина. Овим приступом се обезбеђује повећање биолошке разноврсности, јачање отпорности на биотичке и абиотичке факторе, као и дугорочна стабилност и резилијентност шумских екосистема.

Индикатор успеха: Повећан удео структурно разнодобних састојина и сложености вертикална структура, на 5.000 ha до 2035.год. Повећање индекса структурне разноврсности (нпр. варијабилност дебелинских разреда).

Анализа ефеката:

- Повећана стабилност и отпорност на абиотичке (ветар, суша) и биотичке факторе (штеточине, болести);
- Обезбеђена континуирана и равномерна продукција дрвне масе;
- Унапређена заштитна функција шума (земљиште, вода, микроклима);
- Повећан ниво биодиверзитета и структурне комплексности.

Претпоставке: Континуитет планирања газдовања шумама. Код преласка из једнодобних у разнодобне састојине, промене се не могу постићи у једном планском периоду (10 година), већ захтевају постепене интервенције кроз више циклуса газдовања

(планирања). Односно, планиране мере спроводити доследно и без прекида, пратити њихову реализацију кроз време и прилагођавати их на основу стања у састојини. Адекватан мониторинг и прилагођавање мера.

Подршка имплементацији:

- Континуирана едукација стручног кадра за газдовање структурно разновидним састојинама;
- Спровођење улутстава за газдовање шумама кроз унапређење оперативних планова;
- Размена искустава и примена примера добре праксе превођења једнодобних у ранодобне састојине.

д) Здравствено стање шума

Здравствено стање шума неопходно је приказати на нивоу газдинског типа по власништву, како на нивоу шумске области, тако и националном нивоу.

Табела 21. Здравствено стање шума на примеру Источне шумске области

Газдински тип	Здравствено стање	Државно власништво						Приватно власништво						УКУПНО				
		P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	
Високе мешовите шуме ОМЛ	Добро	2,385.05	0.9	142.7	5.3	2,900.77	0.7	296.3	10.8	5,285.82	0.8	227.0	8.3					
	осредње	420.09	0.2	53.0	1.1	832.21	0.2	100.0	3.7	1,252.30	0.2	84.2	2.8					
	незадовољавајуће		0.0			420.09	0.1	91.5	3.5	420.09	0.1	91.5	3.5					
	Укупно	2,805.14	1.1	129.3	4.7	4,153.07	1.0	236.2	8.6	6,958.21	1.0	193.1	7.0					
Изданаче мешовите шуме ОМЛ	Добро	420.09	0.2	111.7	3.4	2,036.69	0.5	53.5	1.9	2,456.77	0.4	63.4	2.2					
	осредње	1,244.33	0.5	153.2	4.1	1,640.51	0.4	91.4	4.4	2,884.83	0.4	118.1	4.3					
	Укупно	1,664.42	0.6	142.7	3.9	3,677.19	0.9	70.4	3.0	5,341.61	0.8	92.9	3.3					
	Добро	1,260.27	0.5	102.2	3.9	2,076.53	0.5	157.0	6.7	3,336.80	0.5	136.3	5.6					
Изданаче мешовите шуме ОМЛ - Високе мешовите шуме ОМЛ	осредње		0.0			1,624.57	0.4	176.7	5.4	1,624.57	0.2	176.7	5.4					
	незадовољавајуће	1,220.42	0.5	292.8	8.7	2,060.59	0.5	126.1	3.2	3,281.01	0.5	188.1	5.2					
	Укупно	2,480.68	0.9	195.9	6.3	5,761.70	1.4	151.5	5.1	8,242.38	1.2	164.8	5.4					
	Добро	808.30	0.3	788.5	29.5		0.0			808.30	0.1	788.5	29.5					
Плантаже топола	осредње	404.15	0.2	94.1	4.0		0.0			404.15	0.1	94.1	4.0					
	Укупно	1,212.45	0.5	557.0	21.0		0.0			1,212.45	0.2	557.0	21.0					
	Добро		0.0			1,616.60	0.4	282.8	10.0	1,616.60	0.2	317.9	10.0					
	Укупно																	

ИСТОЧНА ШУМСКА ОБЛАСТ

Газдински тип	Здравствено стање	Државно власништво				Приватно власништво				УКУПНО			
		P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)
Високе мешовите шуме польског јасена	осредље		0.0			388.21	0.1	0.0	0.0	388.21	0.1	260.1	0.0
	Укупно		0.0			2,004.81	0.5	228.0	8.1	2,004.81	0.3	306.7	8.1
Високе мешовите шуме храста лужњака	осредље		0.0			412.12	0.1	233.9	2.9	412.12	0.1	233.9	2.9
	Укупно		0.0			412.12	0.1	233.9	2.9	412.12	0.1	233.9	2.9
Високе мешовите шуме китњака, слауна и пера	Веома добро	420.09	0.2	733.2	10.4	396.18	0.1	419.3	6.4	816.27	0.1	580.9	8.5
	Добро	10,058.22	3.8	267.9	5.0	16,976.57	4.1	205.8	4.4	27,034.79	4.0	229.0	4.7
	осредље	1,680.35	0.6	270.0	3.8	2,900.77	0.7	204.3	3.3	4,581.13	0.7	228.4	3.4
	незадовољавајуће	840.18	0.3	125.6	3.0		0.0			840.18	0.1	125.6	3.0
	Укупно	12,998.84	4.9	274.0	4.9	20,273.53	4.9	209.8	4.3	33,272.36	4.9	234.9	4.5
	Веома добро		0.0			824.24	0.2	143.5	5.6	824.24	0.1	143.5	5.6
Изданачке мешовите шуме храстова	Добро	13,799.17	5.2	152.6	4.2	66,146.25	15.9	124.6	3.8	79,945.41	11.7	129.4	3.8
	осредље	10,390.64	3.9	110.1	3.3	28,888.18	6.9	114.5	3.0	39,278.82	5.8	113.3	3.0
	незадовољавајуће	5,437.24	2.0	116.1	2.6	9,478.74	2.3	110.9	2.5	14,915.98	2.2	112.8	2.5
	Укупно	29,627.05	11.2	131.0	3.6	105,337.40	25.3	120.7	3.4	134,964.45	19.8	123.0	3.5
	Веома добро		0.0			2,488.65	0.6	107.9	2.9	2,488.65	0.4	107.9	2.9
	Добро	7,481.90	2.8	217.6	5.2	38,311.13	9.2	194.0	4.6	45,793.03	6.7	197.8	4.7
Изданачке мешовите шуме - Високе шуме храстова и осталих лишћара	осредље	4,161.04	1.6	190.5	3.0	7,870.11	1.9	181.4	4.3	12,031.15	1.8	184.6	3.9
	незадовољавајуће	840.18	0.3	23.2	5.8	824.24	0.2	224.8	2.6	1,664.42	0.2	224.0	4.2
	Укупно	12,483.11	4.7	209.0	4.5	49,494.13	11.9	188.2	4.4	61,977.24	9.1	192.4	4.4
	Добро	2,940.62	1.1	225.4	7.3	4,929.49	1.2	134.2	4.1	7,870.11	1.2	168.3	5.3
Високе мешовите шуме липа - Високе шуме липе и осталих лишћара	осредње		0.0			404.15	0.1	237.1	6.5	404.15	0.1	237.1	6.5
	незадовољавајуће	840.18	0.3	498.1	6.4		0.0			840.18	0.1	498.1	6.4
	Укупно	3,780.80	1.4	286.0	7.1	5,333.64	1.3	142.0	4.3	9,114.44	1.3	201.7	5.5
	Добро		0.0			1,576.75	0.4	28.1	1.0	1,576.75	0.2	28.1	1.0
Високе мешовите шуме ОГД	осредње		0.0			396.18	0.1	138.2	5.4	396.18	0.1	138.2	5.4
	Укупно		0.0			1,972.93	0.5	50.2	1.9	1,972.93	0.3	50.2	1.9

ИСТОЧНА ШУМСКА ОБЛАСТ

Газдински тип	Здравствено стање	Државно власништво				Приватно власништво				УКУПНО			
		P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)
Изданаčke мешовите шуме ОТЛ	Добро	14,639.34	5.5	91.4	3.2	27,532.28	6.6	81.9	3.3	42,171.62	6.2	85.2	3.3
	осредње	18,808.35	7.1	77.4	2.7	14,860.19	3.6	76.9	3.1	33,668.54	4.9	77.2	2.9
	незадовољавајуће	8,782.01	3.3	121.7	2.5	7,878.08	1.9	73.5	1.9	16,660.09	2.4	98.9	2.2
	Укупно	42,229.70	15.9	91.4	2.8	50,270.55	12.1	79.1	3.0	92,500.25	13.6	84.7	2.9
Изданаčke мешовите шуме ОТЛ - Високе мешовите шуме ОТЛ	Веома добро		0.0			396.18	0.1	204.2	10.8	396.18	0.1	204.2	10.8
	Добро	840.18	0.3	160.5	5.6	8,654.50	2.1	119.7	4.7	9,494.68	1.4	123.3	4.7
	осредње	2,092.47	0.8	152.8	2.8	3,709.07	0.9	87.4	3.7	5,801.54	0.9	111.0	3.3
	незадовољавајуће	420.09	0.2	318.3	6.7	808.30	0.2	110.2	2.8	1,228.39	0.2	181.4	4.1
Укупно	3,352.74	1.3	175.5	4.0	13,568.05	3.3	112.8	4.5	16,920.79	2.5	125.2	4.4	
Изданаčke мешовите шуме багрена	Веома добро	420.09	0.2			1,608.63	0.4	53.1	3.5	2,028.72	0.3	42.1	2.8
	Добро	7,838.23	3.0	63.0	3.2	42,432.32	10.2	75.2	3.8	50,270.55	7.4	73.3	3.7
	осредње	1,656.45	0.6	69.5	2.9	20,637.83	4.9	96.9	3.6	22,294.27	3.3	94.9	3.5
	незадовољавајуће	2,892.80	1.1	71.5	1.9	11,523.39	2.8	93.6	2.5	14,416.20	2.1	89.2	2.4
Укупно	12,807.57	4.8	63.7	2.8	76,202.17	18.3	83.4	3.6	89,009.73	13.0	80.6	3.4	
Високе мешовите шуме јавора и јасена	Добро	1,260.27	0.5	317.9	8.9		0.0			1,260.27	0.2	317.9	8.9
	осредње		0.0			412.12	0.1	260.1	5.8	412.12	0.1	260.1	5.8
	Укупно	1,260.27	0.5	317.9	8.9	412.12	0.1	260.1	5.8	1,672.38	0.2	303.6	8.1
Високе мешовите шуме букве	Веома добро	1,260.27	0.5	413.2	7.0	420.09	0.1	417.2	10.1	1,680.35	0.2	414.2	7.7
	Добро	60,460.87	22.8	342.2	6.5	17,880.51	4.3	318.8	6.6	78,341.38	11.5	336.8	6.5
	осредње	15,923.52	6.0	347.4	5.1	5,833.42	1.4	299.4	4.7	21,756.94	3.2	334.6	5.0
	незадовољавајуће	3,772.83	1.4	227.6	2.7	420.09	0.1	357.3	4.3	4,192.92	0.6	240.6	2.8
Укупно	81,417.48	30.7	339.0	6.0	24,554.11	5.9	316.5	6.1	105,971.59	15.5	333.8	6.0	
Изданаčke мешовите шуме букве	Добро	6,277.42	2.4	125.3	3.6	9,170.22	2.2	155.7	4.5	15,447.64	2.3	143.4	4.2
	осредње	8,742.16	3.3	191.2	4.5	10,026.34	2.4	130.7	3.0	18,768.50	2.8	158.9	3.7
	незадовољавајуће	7,109.63	2.7	118.0	1.8	7,489.87	1.8	97.9	1.9	14,599.49	2.1	107.7	1.8
	Укупно	22,129.21	8.3	149.0	3.4	26,686.43	6.4	130.1	3.2	48,815.64	7.2	138.7	3.3
Веома добро		0.0			412.12	0.1	309.8	7.9	412.12	0.1	309.8	7.9	

ИСТОЧНА ШУМСКА ОБЛАСТ

Газдински тип	Здравствено стање	Државно власништво				Приватно власништво				УКУПНО			
		P (ha)	P (%)	V (m³/ha)	Iv (m³/ha)	P (ha)	P (%)	V (m³/ha)	Iv (m³/ha)	P (ha)	P (%)	V (m³/ha)	Iv (m³/ha)
Изданаčke мешовите шуме букве - Високе шуме	Добро	13,759.32	5.2	325.4	7.8	19,505.08	4.7	248.8	6.8	33,264.39	4.9	280.5	7.2
	осредње	7,529.72	2.8	275.6	5.4	4,977.31	1.2	225.6	3.9	12,507.02	1.8	255.7	4.8
	незадовољавајуће	1,680.35	0.6	179.0	3.1	840.18	0.2	31.8	0.5	2,520.53	0.4	129.9	2.2
	Укупно	22,969.39	8.7	298.4	6.7	25,734.68	6.2	238.2	6.1	48,704.06	7.1	266.6	6.3
Високе мешовите шуме борове	Веома добро	420.09	0.2	534.6	15.1		0.0			420.09	0.1	534.6	15.1
	Добро	2,076.53	0.8	346.0	9.0	420.09	0.1	94.5	3.4	2,496.62	0.4	303.7	8.1
	осредње	1,252.30	0.5	220.6	4.8	412.12	0.1	82.8	3.6	1,664.42	0.2	186.5	4.5
	незадовољавајуће	1,260.27	0.5	216.9	5.2		0.0			1,260.27	0.2	216.9	5.2
	Укупно	5,009.18	1.9	298.0	7.5	832.21	0.2	88.7	3.5	5,841.39	0.9	268.2	6.9
Високе мешовите шуме борове - Високе шуме	Веома добро		0.0			420.09	0.1	165.1	4.7	420.09	0.1	165.1	4.7
	Добро	2,464.74	0.9	281.8	8.1		0.0			2,464.74	0.4	281.8	8.1
	осредње	1,664.42	0.6	197.8	5.3		0.0			1,664.42	0.2	197.8	5.3
	Укупно	4,129.16	1.6	247.9	7.0	420.09	0.1	165.1	4.7	4,549.25	0.7	240.3	6.8
Високе мешовите шуме смрче	Добро	1,260.27	0.5	301.5	8.1		0.0			1,260.27	0.2	301.5	8.1
	осредње	412.12	0.2	66.3	2.0		0.0			412.12	0.1	66.3	2.0
	Укупно	1,672.38	0.6	243.5	6.6		0.0			1,672.38	0.2	243.5	6.6
Високе мешовите шуме осталих четинара	Добро	840.18	0.3	620.7	18.7		0.0			840.18	0.1	620.7	18.7
	Укупно	840.18	0.3	620.7	18.7		0.0			840.18	0.1	620.7	18.7
Ннје одређен	Укупно	420.09	0.2				0.0			420.09	0.1		
	Веома добро	2,520.53	1.0	417.9	7.7	6,966.18	1.7	156.7	4.9	9,486.71	1.4	226.1	5.6
Укупно	Добро	150,870.95	56.9	257.7	5.9	262,165.77	62.9	153.1	4.5	413,036.71	60.5	191.4	5.0
	Осредње	76,382.09	28.8	189.1	3.9	106,225.39	25.5	130.7	3.5	182,607.49	26.8	155.7	3.6
	Незадовољавајуће	35,096.17	13.2	153.3	2.9	41,743.56	10.0	100.4	2.3	76,839.73	11.3	124.6	2.6
шума+није одређено	Укупно	264,869.74	99.8	225.6	4.9	417,100.90	100.0	142.2	4.0	681,970.64	99.9	174.8	4.4
	Укупно	265,289.83	100.0	225.2	4.9	417,100.90	100.0	142.2	4.0	682,390.72	100.0	174.7	4.4

Опис: Велика површина састојина са незадовољавајућим здравственим стањем од око 76 839 ha (око 11.3%) у оквиру ове шумске области. У овим састојинама доминирају изданаке шуме храстова, букве, багрема и осталих тврдих лишћара. Неповољно здравствено стање по власништву је прилично избалансирано, површине у приватним шумама обухватају 41 743 ha, док 35 096 ha у државним шумама се могу окарактерисати са незадовољавајућим здравственим стањем. Незадовољавајуће здравствено стање подразумева општење и обољење преко 25% стабала.

Проблем: Велика површина састојина са незадовољавајућим здравственим стањем од око 76 839 ha (око 11.3%) у оквиру Источне шумске области.

Циљ: Побољшање здравственог стања шума за 10 000 ha односно 13% до 2035. године (1000 ha годишње)

Приликом дефинисања циља потребно је извршити:

- Анализу тржишта за потражњом потенцијалних дрвних сортимената који настају као резултат постизања циља;
- Анализу радне снаге и механизације потребних за реализацију постављаног циља;
- Анализу расадничке производње односно количина и квалитета садница потребних за помоћне мере климатски адаптивним садницама током реализације постављеног циља;
- Анализу површина четинарских састојина (посебно смрча и састојине ГТ-ва за превођење у аутохтоне састојине лишћара и четинара) у зрелим узгојним групама.

Мера: Санација састојина са изразито незадовољавајућим здравственим стањем користећи препоруке из упутстава за газдовање шумама

Индикатор успеха: 10 000 ha шума мање обухваћених категоријом незадовољавајуће здравствено стање (1000 ha годишње) на крају године 2035.

Анализа ефеката: Приликом реализације постављених циљева и унапређења здравственог стања повећаће се стабилност будућих састојина и биће смањен ризик од масовних појава штеточина и болести. Реализацијом постављеног циља повећаће се економска вредност састојина, а стабла која нису опасност за погоршање здравственог стања доприносе повећању природних вредности односно шумског биодиверзитета. Унапређењем здравственог стања на овим стаништима смањиће се ризик од пожара и тиме даље уланчавање штета.

Претпоставке: Стабилно политичко окружење, креирани адекватни капацитети производње за климатски отпорним садним материјалом, климатске карактеристике неће изаћи изван оквира пројектованих климатских сценарија за Србију

Подршка имплементацији

у наредном

периоду:

- Потребно је израдити дигиталну карту климатски отпорних врста на предложеним локалитетима за наредних 100 година у односу на највероватнији климатски сценарио у Србији;
- Потребно је дефинисати демонстрациона поља са овим проблемом и организовати обуке тренера у санацији састојина са незадовољавајућим здравственим стањем;

h) Стање шума по мешовитости

Стање шума по мешовитости неопходно је приказати на нивоу газдинског типа по власништву за ниво шумске области и за национални ниво.

Табела 22. Стање шума по мешовитости на примеру Југозападне шумске области
ЈУГОЗАПАДНА ШУМСКА ОБЛАСТ

Газдински тип	Мешовитост	Државно власништво				Приватно власништво				УКУПНО			
		P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)
Високе мешовите шуме ОМЛ	мешовите састојине лишћара		0.0			840.18	0.4	113.7	3.3	840.18	0.2	113.7	3.3
	чисте састојине лишћара		0.0			1632.54	0.9	234.0	7.1	1632.54	0.4	234.0	7.1
	Укупно		0.0			2472.71	1.3	193.1	5.8	2472.71	0.7	193.1	5.8
Изданаке мешовите шуме ОМЛ	мешовите састојине лишћара и четинара		0.0			420.09	0.2	72.2	2.5	420.09	0.1	72.2	2.5
	мешовите састојине лишћара	824.24	0.4	90.9	2.6	2480.68	1.3	211.0	7.0	3304.92	0.9	181.1	5.9
	чисте састојине лишћара	1,228.39	0.7	128.2	4.5	816.27	0.4	76.0	3.0	2044.66	0.5	107.4	3.9
Укупно	2,052.63	1.1	113.2	3.8	3717.04	2.0	165.7	5.6	5769.67	1.5	147.0	4.9	
Изданаке мешовите шуме ОМЛ - Високе мешовите шуме ОМЛ	мешовите састојине лишћара		0.0			2480.68	1.3	148.6	4.9	2480.68	0.7	148.6	4.9
	чисте састојине лишћара		0.0			816.27	0.4	75.5	2.5	816.27	0.2	75.5	2.5
	Укупно		0.0			3296.95	1.8	130.5	4.3	3296.95	0.9	130.5	4.3
Плангаже топола	чисте састојине лишћара		0.0			808.30	0.4	408.8	16.8	808.30	0.2	408.8	16.8
	Укупно		0.0			808.30	0.4	408.8	16.8	808.30	0.2	408.8	16.8
	мешовите састојине лишћара		0.0			808.30	0.4	102.4	2.7	808.30	0.2	102.4	2.7
Високе мешовите шуме пољског јасена	Укупно		0.0			808.30	0.4	102.4	2.7	808.30	0.2	102.4	2.7
	мешовите састојине лишћара		0.0			404.15	0.2	344.6	7.5	404.15	0.1	344.6	7.5
	Укупно		0.0			404.15	0.2	344.6	7.5	404.15	0.1	344.6	7.5
Високе мешовите шуме храста лужњака	мешовите састојине лишћара и четинара	420.09	0.2	312.7	5.0	4961.37	2.6	265.9	5.8	420.09	0.1	312.7	5.0
	мешовите састојине лишћара	2,940.62	1.6	282.8	5.6		0.0			7901.99	2.1	272.2	5.7
	чисте састојине лишћара	840.18	0.4	189.7	4.0	2876.86	1.5	366.6	7.4	3717.04	1.0	326.6	6.6

ЈУГОЗАПАДНА ШУМСКА ОБЛАСТ

Газдински тип	Мешовитост	Државно власништво				Приватно власништво				УКУПНО			
		P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ² /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ² /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ² /ha)
	Укупно	4,200.89	2.2	267.2	5.2	7838.23	4.2	302.9	6.4	12039.12	3.2	290.4	6.0
	мешовите састојине лишћара и четинара	824.24	0.4	40.9	1.8	824.24	0.4	44.2	1.3	1648.48	0.4	42.5	1.6
Изданачке мешовите шуме	мешовите састојине лишћара	14,647.31	7.8	143.7	4.0	42639.53	22.7	149.8	4.2	57286.84	15.2	148.2	4.2
	чисте састојине лишћара	20,076.58	10.7	113.5	2.9	17364.78	9.3	151.0	3.6	37441.37	10.0	130.9	3.2
	Укупно	35,548.13	18.9	124.2	3.3	60828.55	32.4	148.7	4.0	96376.68	25.6	139.7	3.7
Изданачке мешовите шуме храстова	мешовите састојине лишћара	2,916.71	1.5	217.7	4.7	8258.32	4.4	259.1	5.8	11175.03	3.0	248.3	5.5
- Високе шуме храстова и осталих лишћара	чисте састојине лишћара	2,520.53	1.3	229.6	3.9	8218.47	4.4	235.4	5.2	10739.00	2.9	234.0	4.9
	Укупно	5,437.24	2.9	223.2	4.3	16476.79	8.8	247.3	5.5	21914.03	5.8	241.3	5.2
Изданачке мешовите шуме липа	мешовите састојине лишћара		0.0			2076.53	1.1	321.4	9.3	2076.53	0.6	321.4	9.3
Високе шуме липе и осталих лишћара	чисте састојине лишћара		0.0			412.12	0.2	185.1	7.0	412.12	0.1	185.1	7.0
	Укупно		0.0			2488.65	1.3	298.9	8.9	2488.65	0.7	298.9	8.9
Изданачке мешовите шуме ОГЛ	мешовите састојине лишћара	3,344.77	1.8	134.8	4.4	14408.23	7.7	98.9	3.4	17753.00	4.7	105.7	3.5
	чисте састојине лишћара	4,597.07	2.4	120.5	3.8	5365.52	2.9	54.2	1.8	9962.58	2.7	84.8	2.8
	Укупно	7,941.83	4.2	126.5	4.1	19773.74	10.5	86.8	2.9	27715.58	7.4	98.2	3.3
Изданачке мешовите шуме ОГЛ - Високе мешовите шуме ОГЛ	мешовите састојине лишћара	420.09	0.2	286.9	7.5	412.12	0.2	103.8	3.3	832.21	0.2	196.2	5.5
	чисте састојине лишћара	420.09	0.2	97.1	2.9		0.0			420.09	0.1	97.1	2.9
	Укупно	840.18	0.4	192.0	5.2	412.12	0.2	103.8	3.3	1252.30	0.3	163.0	4.6
Изданачке мешовите шуме багrema	мешовите састојине лишћара	1,656.45	0.9	92.0	3.1	8622.62	4.6	92.4	4.6	10279.07	2.7	92.3	4.3
	чисте састојине лишћара	2,916.71	1.5	23.1	1.3	12355.60	6.6	96.3	4.6	15272.31	4.1	82.3	4.0
	Укупно	4,573.16	2.4	48.0	2.0	20978.22	11.2	94.7	4.6	25551.38	6.8	86.3	4.1
Високе мешовите шуме јавора и јасена	мешовите састојине лишћара	840.18	0.4	186.0	4.6	840.18	0.4	287.2	6.4	1680.35	0.4	236.6	5.5
	Укупно	840.18	0.4	186.0	4.6	840.18	0.4	287.2	6.4	1680.35	0.4	236.6	5.5
	мешовите састојине лишћара и четинара		0.0			420.09	0.2	44.5	1.0	420.09	0.1	44.5	1.0

ЈУГОЗАПАДНА ШУМСКА ОБЛАСТ

Газдински тип	Мешовитост	Државно власништво				Приватно власништво				УКУПНО			
		P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)
Високе мешовите шуме букве	мешовите састојине лишћара	3,344.77	1.8	352.0	7.3	1664.42	0.9	199.8	4.2	5009.18	1.3	301.4	6.3
	чисте састојине лишћара	31,870.94	16.9	353.1	5.7	8242.38	4.4	365.4	6.0	40113.32	10.7	355.6	5.8
	Укупно	35,215.71	18.7	353.0	5.9	10326.88	5.5	325.7	5.5	45542.59	12.1	346.8	5.8
Изданаке мешовите шуме букве	мешовите састојине лишћара и четинара		0.0			832.21	0.4	158.9	5.4	832.21	0.2	158.9	5.4
	мешовите састојине лишћара	5,817.48	3.1	114.2	3.1	4501.43	2.4	170.1	5.0	10318.91	2.7	138.6	3.9
	чисте састојине лишћара	18,260.75	9.7	199.2	4.9	9446.86	5.0	246.6	4.9	27707.61	7.4	215.3	4.9
Укупно	24,078.23	12.8	178.6	4.5	14780.50	7.9	218.3	4.9	38858.73	10.3	193.7	4.7	
Изданаке мешовите шуме букве - Високе шуме букве и осталих лишћара и четинара	мешовите састојине лишћара и четинара	420.09	0.2	553.0	11.3		0.0			420.09	0.1	553.0	11.3
	мешовите састојине лишћара	1,672.38	0.9	200.7	6.6	3756.89	2.0	227.3	6.0	5429.27	1.4	219.1	6.2
	чисте састојине лишћара	7,465.96	4.0	306.9	5.7	2852.95	1.5	313.6	5.7	10318.91	2.7	308.8	5.7
Укупно	9,558.43	5.1	299.1	6.1	6609.84	3.5	264.5	5.9	16168.28	4.3	285.0	6.0	
Високе мешовите шуме борове	мешовите састојине лишћара и четинара	2,076.53	1.1	164.7	5.1	2940.62	1.6	185.4	5.3	5017.15	1.3	176.8	5.2
	чисте састојине лишћара	404.15	0.2	29.3	0.9		0.0			404.15	0.1	29.3	0.9
	чисте састојине четинара	13,900.47	7.4	117.3	4.0	5413.33	2.9	185.6	6.8	19313.81	5.1	136.4	4.8
Укупно	16,381.16	8.7	121.1	4.1	8353.95	4.5	185.5	6.3	24735.11	6.6	142.9	4.8	
Високе мешовите шуме борове - Високе шуме лишћара и четинара	мешовите састојине лишћара и четинара	816.27	0.4	169.8	4.1	412.12	0.2	161.6	5.5	1228.39	0.3	167.1	4.6
	мешовите састојине четинара	840.18	0.4	253.3	8.3		0.0			840.18	0.2	253.3	8.3
	чисте састојине четинара	840.18	0.4	144.5	6.4	412.12	0.2	217.4	8.6	1252.30	0.3	168.5	7.1
Укупно	2,496.62	1.3	189.4	6.3	824.24	0.4	189.5	7.1	3320.86	0.9	189.4	6.5	
Високе мешовите шуме смрче	мешовите састојине лишћара и четинара	1,244.33	0.7	142.4	3.8	420.09	0.2	349.3	7.6	1244.33	0.3	142.4	3.8
	мешовите састојине четинара	1,664.42	0.9	534.1	10.7		0.0			2084.50	0.6	496.9	10.1
	чисте састојине четинара	15,796.00	8.4	350.0	7.3	3336.80	1.8	260.8	7.1	19132.80	5.1	334.5	7.2
Укупно	18,704.75	9.9	352.6	7.4	3756.89	2.0	270.7	7.1	22461.63	6.0	338.9	7.3	
Високе мешовите шуме смрче -	мешовите састојине лишћара и четинара	2,496.62	1.3	258.7	6.8	420.09	0.2	304.9	9.0	2916.71	0.8	265.3	7.1
	чисте састојине четинара	420.09	0.2	369.1	10.6		0.0			420.09	0.1	369.1	10.6

ЈУГОЗАПАДНА ШУМСКА ОБЛАСТ

Газлински тип	Мешовитост	Државно власништво				Приватно власништво				УКУПНО			
		P (ha)	P (%)	V (m ² /ha)	Iv (m ² /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ² /ha)	Iv (m ² /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ² /ha)	Iv (m ² /ha)
Високе шуме четинара и лишћара	Укупно	2,916.71	1.5	274.6	13,789.4	420.09	0.2	304.9	9.0	3336.80	0.9	278.4	7.5
	мешовите састојине лишћара и четинара	832.21	0.4	307.0	9.5		0.0			832.21	0.2	307.0	9.5
	чисте састојине четинара	840.18	0.4	345.6	10.7		0.0			840.18	0.2	345.6	10.7
Високе шуме букве и јеле	Укупно	1,672.38	0.9	326.4	10.1		0.0			1,672.38	0.4	326.4	10.1
	мешовите састојине лишћара и четинара	8,821.86	4.7	414.0	6.6	404.15	0.2	629.6	13.3	9226.01	2.5	423.5	6.9
	чисте састојине четинара	420.09	0.2	535.0	7.6		0.0			420.09	0.1	535.0	7.6
Високе шуме букве, јеле и смрче	Укупно	9,241.95	4.9	419.5	6.7	404.15	0.2	629.6	13.3	9,646.10	2.6	428.3	6.9
	мешовите састојине лишћара и четинара	1,664.42	0.9	429.8	9.2	420.09	0.2	282.8	5.7	2,084.50	0.6	400.2	8.5
	мешовите састојине четинара	840.18	0.4	413.0	7.7		0.0			840.18	0.2	413.0	7.7
Није одређен	Укупно	2,940.62	1.6	367.6	7.2	420.09	0.2	447.3	8.6	3,360.71	0.9	377.6	7.4
	Укупно	5,445.21	2.9	393.6	7.9	840.18	0.4	365.0	7.2	6,285.39	1.7	389.8	7.8
	Укупно	1,260.27	0.7				0.0			1,260.27	0.3	0.0	0.0
Укупно	Укупно	19,616.65	10.4	322.4	6.4	12,475.14	6.7	224.2	5.5	26,710.34	7.1	286.6	6.1
	мешовите састојине лишћара и четинара	38,829.15	20.6	168.7	4.3	9,419.425	50.2	157.8	4.6	137,580.6	36.6	166.3	4.6
	мешовите састојине четинара	3,344.77	1.8	433.2	9.4	0.00	0.0			3,764.86	1.0	423.8	9.2
шума+није одређено	Укупно	93,137.82	49.4	235.7	4.6	71,629.01	38.2	201.4	4.8	1,651,709.7	43.9	221.2	4.7
	чисте састојине лишћара	32,217.01	17.1	246.8	6.0	9,162.25	4.9	214.4	7.0	41,379.26	11.0	234.2	6.1
	чисте састојине четинара	187,145.39	99.3	236.3	5.1	187,460.65	100.0	181.6	4.8	374,606.04	99.7	209.2	5.0
Укупно	188,405.65	100.0	234.7	5.0	187,460.65	100.0	181.6	4.8	375,866.31	100.0	208.5	4.9	

Опис: У државним шумама, као и на нивоу области доминирају чисте састојине. Повољније стање по мешовитости је у приватним шумама где су на нешто већој површини заступљене мешовите састојине (54,9%). На површини од 66,5% (125.354,82 ha у државном власништву), односно 55,0% (205.550,24 ha на нивоу области) заступљене су чисте састојине. Чисте састојине, иако могу имати предности које се, пре свега, односе на газдовање шумама, дугорочно гледано, представљају проблем у шумарству јер могу угрозити еколошку равнотежу и стабилност шумских екосистема. Наиме, доминација једне врсте

чини ове састојине подложнијим различитим биотским и абиотским факторима, као што су штеточине, болести, суше и друге климатске непогоде, које могу истовремено захватити велики број стабала, односно већу површину. Поред тога, чисте састојине одликује нижи ниво биодиверзитета, што негативно утиче на укусну стабилност и функционалност ових екосистема.

Проблем: Велико учешће чистих састојина на нивоу области, посебно у државним шумама (66,5%). Имајући у виду да у чистим састојинама, због присуства само једне врсте дрвећа, долази до појачане конкуренције за светлост, воду и хранљиве материје — што је додатно наглашено у условима све израженијих климатских промена — савремени приступи у шумарству све више истичу значај увођења мешовитих састојина као отпорнијег и одрживијег модела газдовања шумама.

Циљ: Повећање учешћа мешовитих састојина за 11.000 ha, односно 5% до 2035. године (1.100 ha годишње. Приликом дефинисања циља потребно је извршити:

- Анализу тржишта за потражњом потенцијалних дрвних сортимената који настају као резултат постизања циља
- Анализу радне снаге и механизације потребних за реализацију постављаног циља
- Анализу расадничке производње односно количина и квалитета садница потребних за помоћне мере климатски адаптивним садницама током реализације постављеног циља;
- Анализу површина састојина у зрелим узгојним групама у којима ће се вршити обнова.

Мера: Приликом природне обнове шума омогућити обнову више врста, а по потреби уносити вештаким путем (сетва семена или садња садница) аутохтоне врсте које одговарају станишту (домаће врсте дрвећа које су прилагођене локалним условима). Мерама неге омогућити несметан раст и развој жељених врста, уз истовремено уклањање инвазивних врста које могу угрозити аутохтоне врсте. Ако се ради о подизању нових шума, већ у фази пошумљавања, треба планирати одговарајуће комбинације врста дрвећа у складу са станишним условима. Избор врста треба да се заснива на њиховој еколошкој компатибилности, различитим захтевима за ресурсима (светлост, хранљиве материје и др) и способности међусобне комплементарности. Едукација стручњака и примена савремених научних сазнања имају кључну улогу у овом процесу, јер омогућавају правилно планирање и спровођење мера. Комбинацијом ових приступа могуће је постепено повећавати површине под мешовитим шумама, чиме се доприноси већој стабилности, продуктивности и одрживости шумских екосистема.

Индикатор успеха: Површина састојина којима је постигнута мешовитост повећана за 11.000 ha или за 5% (1.100 ha годишње) на крају 2035. године.

Анализа ефеката: Мешовите шуме отпорније су на различите биотске и абиотске стресове јер различите врсте дрвећа реагују на неповољне услове на различите начине, чиме се смањује ризик од потпуног пропадања састојине услед болести, штеточина или екстремних климатских догађаја. Мешовите шуме такође омогућавају ефикасније коришћење природних ресурса. Захваљујући разликама у дубини кореновог система, захтеву за светлосћу и времену вегетације, врсте се међусобно допуњују, што доводи до бољег искоришћења воде, хранљивих материја и светлости. Поред тога, мешовите састојине карактерише већи ниво биодиверзитета, односно разноврсност биљних и животињских врста доприноси унапређењу екосистемских услуга, као што су заштита земљишта, регулација водног режима и складиштење угљеника. Такође, разноврсне врсте могу допринети обogaћивању земљишта разградњом различитих органских материја. Мешовите шуме пружају већу сигурност и флексибилност у производњи, јер смањују ризик од економских губитака и омогућавају разноврснију употребу дрвне зашрмине. У условима

савремених климатских промена, њихов значај додатно расте, јер представљају један од кључних модела одрживог газдовања шумским ресурсима

Препоруке: Благовремено извођење обнове шума, адекватна нега шума и доступност квалитетног садног материјала различитих врста дрвећа.

Подшка имплементацији: Обука кадрова, обезбеђена радна снага и израда смерница за избор врста дрвећа и развој расадничке производње.

е) Стање шума по пореклу и очуваности

Стање шума по пореклу и очуваности неопходно је приказати по газдинском типу у односу на власништво на нивоу шумске области или на националном нивоу.

Табела 23. Стање шума по пореклу и очуваности на примеру Југоисточне шумске области

Газдински тип	Порекло	Очуваност	Државно власништво						Приватно власништво						УКУПНО			
			P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)
Високе мешовите шуме ОМЛ	висока природна састојина	очувана	816.27	0.3	275.2	13.0	2,060.59	0.5	192.6	7.6	2,876.86	0.4	216.0	9.1				
		разређена	1,228.39	0.4	146.1	6.1	1,228.39	0.3	214.8	5.0	2,456.77	0.3	180.5	5.5				
		девастирана		0.0			420.09	0.1	130.9	3.0	420.09	0.1	130.9	3.0				
	Укупно		2,044.66	0.6	197.6	8.8	3,709.07	0.8	193.0	6.2	5,753.73	0.8	194.6	7.1				
Изданачке мешовите шуме ОМЛ	изданачка састојина	очувана	800.33	0.3	47.2	3.6	1,228.39	0.3	172.3	10.0	2,028.72	0.3	123.0	7.5				
		разређена	2,052.63	0.6	65.4	2.2	2,908.74	0.7	156.1	6.0	4,961.37	0.7	118.6	4.4				
		девастирана	412.12	0.1	73.9	3.1	1,220.42	0.3	53.2	2.6	1,632.54	0.2	58.4	2.8				
	Укупно		3,265.07	1.0	62.0	2.6	5,357.55	1.2	136.4	6.1	8,622.62	1.1	108.2	4.8				
Изданачке мешовите шуме ОМЛ - Високе мешовите шуме ОМЛ	изданачка састојина	очувана		0.0			404.15	0.1	241.2	11.6	404.15	0.1	241.2	11.6				
		разређена		0.0			420.09	0.1	115.0	4.1	420.09	0.1	115.0	4.1				
		девастирана	1,228.39	0.4	72.8	1.3	404.15	0.1	139.4	3.8	1,632.54	0.2	89.2	1.9				
	Укупно		1,228.39	0.4	72.8	1.3	1,228.39	0.3	164.5	6.4	2,456.77	0.3	118.6	3.9				
Плантаже топола	вештачки подигнута састојина	очувана	388.21	0.1	0.0	0.0	808.30	0.2	202.7	10.8	1,196.51	0.2	136.9	7.3				
		разређена		0.0			404.15	0.1	20.6	1.7	404.15	0.1	20.6	1.7				
		Укупно	388.21	0.1	0.0	0.0	1,212.45	0.3	142.0	7.8	1,600.66	0.2	107.6	5.9				

ЈУГОИСТОЧНА ШУМСКА ОБЛАСТ

Газдински тип	Порекло	Очуваност	Државно власништво						Приватно власништво						УКУПНО			
			P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)
Високе мешовите шуме китњака, сладуна и цера	висока природна састојина	очувана	5,875.27	1.9	314.1	6.8	6,157.88	1.4	360.6	6.0	12,031.15	1.6	337.9	6.4				
			1,672.38	0.5	190.1	2.8	2,068.56	0.5	265.3	4.5	3,740.95	0.5	231.7	3.7				
				0.0			420.09	0.1	130.7	2.8	420.09	0.1	130.7	2.8				
	Укупно		7,545.65	2.4	286.6	5.9	8,646.53	2.0	326.6	5.5	16,192.18	2.1	308.0	5.7				
Изданачке мешовите шуме храстова	изданачка састојина	очувана	18,008.02	5.7	209.3	6.3	64,109.56	14.6	194.5	6.0	82,117.58	10.9	197.7	6.0				
			16,247.97	5.1	105.2	3.0	51,001.45	11.6	80.6	2.8	67,249.42	8.9	86.6	2.8				
			12,031.15	3.8	78.8	2.4	32,637.10	7.5	65.6	1.6	44,668.24	5.9	69.1	1.9				
	Укупно		46,287.14	14.6	138.8	4.2	147,748.11	33.7	126.7	3.9	194,035.24	25.7	129.6	4.0				
Изданачке мешовите шуме храстова и осталих лишћара	изданачка састојина	очувана	12,150.69	3.8	239.1	5.7	26,383.59	6.0	232.1	5.7	38,534.27	5.1	234.3	5.7				
			4,945.43	1.6	138.9	3.5	9,890.86	2.3	128.5	3.1	14,836.28	2.0	132.0	3.2				
	Укупно		17,096.12	5.4	210.1	5.1	36,274.44	8.3	203.8	5.0	53,370.56	7.1	205.8	5.0				
Високе мешовите шуме ОТЛ	изданачка састојина	очувана	1,680.35	0.5	180.9	4.7	808.30	0.2	189.3	6.3	2,488.65	0.3	183.6	5.2				
			420.09	0.1	17.7	0.8	1,220.42	0.3	144.0	5.0	1,640.51	0.2	111.7	3.9				
			420.09	0.1	45.0	1.1	1,236.36	0.3	94.0	1.7	1,656.45	0.2	81.6	1.5				
	Укупно		2,520.53	0.8	131.0	3.4	3,265.07	0.7	136.3	4.0	5,785.61	0.8	134.0	3.8				
Високе мешовите шуме ОТЛ	висока природна састојина	очувана		0.0			404.15	0.1	127.8	3.7	404.15	0.1	127.8	3.7				
			420.09	0.1	20.4	1.2		0.0			420.09	0.1	20.4	1.2				
			420.09	0.1	20.4	1.2	404.15	0.1	127.8	3.7	824.24	0.1	73.1	2.5				
	Укупно		22,501.48	7.1	130.9	5.3	25,742.65	5.9	126.9	5.3	48,244.13	6.4	128.8	5.3				
Изданачке мешовите шуме ОТЛ	изданачка састојина	очувана	7,949.80	2.5	69.3	2.9	16,040.76	3.7	64.7	2.6	23,990.57	3.2	66.3	2.7				
			7,505.81	2.4	59.6	2.8	17,880.51	4.1	52.3	2.0	25,386.31	3.4	54.4	2.3				
			37,957.09	12.0	103.9	4.3	59,663.92	13.6	87.8	3.6	97,621.01	12.9	94.1	3.9				
	Укупно		420.09	0.1	20.4	1.2	404.15	0.1	127.8	3.7	824.24	0.1	73.1	2.5				
Изданачке мешовите шуме ОТЛ - Високе мешовите шуме ОТЛ	изданачка састојина	очувана	420.09	0.1	473.1	18.9	412.12	0.1	216.7	7.9	832.21	0.1	346.1	13.5				
			840.18	0.3	170.8	4.8	2,456.77	0.6	22.6	0.7	3,296.95	0.4	60.4	1.7				
	Укупно		1,260.27	0.4	271.6	9.5	2,868.89	0.7	50.5	1.7	4,129.16	0.5	118.0	4.1				

ЈУГОИСТОЧНА ШУМСКА ОБЛАСТ

Газдински тип	Порекло	Очуваност	Државно власништво				Приватно власништво				УКУПНО			
			P (ha)	P (%)	V (m³/ha)	Iv (m³/ha)	P (ha)	P (%)	V (m³/ha)	Iv (m³/ha)	P (ha)	P (%)	V (m³/ha)	Iv (m³/ha)
Изданачке мешовите шуме багрена	Изданачка састојина	очувана	7,402.20	2.3	86.6	3.6	19,733.89	4.5	90.0	3.9	27,136.10	3.6	89.1	3.8
		разређена	3,717.04	1.2	64.8	2.5	17,665.33	4.0	62.2	2.4	21,382.37	2.8	62.7	2.4
		девастирана	3,748.92	1.2	53.6	1.5	5,737.79	1.3	58.2	2.1	9,486.71	1.3	56.4	1.9
Изданачке мешовите шуме борена	Изданачка састојина	очувана		0.0			412.12	0.1	68.2	4.2	412.12	0.1	68.2	4.2
		разређена					43,549.13	9.9	74.4	3.0	58,417.29	7.7	74.0	3.0
		Укупно	14,868.16	4.7	72.8	2.8	43,549.13	9.9	74.4	3.0	58,417.29	7.7	74.0	3.0
Високе мешовите шуме јавора и јасена	Висока природна састојина	очувана		0.0			840.18	0.2	273.8	7.8	840.18	0.1	273.8	7.8
		разређена					412.12	0.1	125.2	3.9	412.12	0.1	125.2	3.9
		Укупно		0.0			1,252.30	0.3	224.9	6.5	1,252.30	0.2	224.9	6.5
Високе мешовите шуме букве	Висока природна састојина	очувана	39,368.78	12.4	413.5	7.9	17,096.12	3.9	446.3	8.2	56,464.90	7.5	423.5	8.0
		разређена	31,014.83	9.8	332.2	4.7	8,361.92	1.9	258.5	4.8	39,376.75	5.2	316.5	4.7
		девастирана	2,092.47	0.7	145.1	1.8	1,244.33	0.3	190.2	2.9	3,336.80	0.4	161.9	2.2
Изданачке мешовите шуме букве	Изданачка састојина	Укупно	72,476.08	22.9	371.0	6.4	26,702.37	6.1	375.6	6.9	99,178.45	13.1	372.2	6.5
		очувана	11,230.82	3.5	283.4	6.6	12,919.14	2.9	268.2	7.7	24,149.96	3.2	275.3	7.2
		разређена	7,101.66	2.2	179.8	4.0	10,366.73	2.4	190.0	4.9	17,468.39	2.3	185.8	4.6
Изданачке мешовите шуме букве	Изданачка састојина	девастирана	7,061.81	2.2	153.6	2.7	8,234.41	1.9	160.0	2.5	15,296.22	2.0	157.1	2.6
		Укупно	25,394.28	8.0	218.3	4.8	31,520.28	7.2	214.2	5.4	56,914.57	7.5	216.0	5.2
		очувана	17,104.09	5.4	418.1	9.4	22,025.61	5.0	299.0	7.5	39,129.69	5.2	351.1	8.4
Изданачке мешовите шуме букве - Високе шуме букве и осталих лишћара и четинара	Изданачка састојина	разређена	8,330.04	2.6	281.5	5.2	9,470.77	2.2	226.2	3.9	17,800.81	2.4	252.0	4.5
		девастирана	5,793.57	1.8	125.5	2.2	2,892.80	0.7	140.6	3.2	8,686.38	1.2	130.5	2.6
		Укупно	31,227.71	9.9	327.4	7.0	34,389.18	7.9	265.6	6.2	65,616.88	8.7	295.0	6.6
Високе мешовите шуме борена	Висока природна састојина	разређена	1,260.27	0.4	164.1	2.2	1,212.45	0.3	6.0	0.2	2,472.71	0.3	86.6	1.3
		девастирана	404.15	0.1	9.9	0.4		0.0			404.15	0.1	9.9	0.4
		Укупно	4,557.22	1.4	401.0	12.4	3,312.89	0.8	327.0	11.9	7,870.11	1.0	369.8	12.2
Високе мешовите шуме борена	Вештачки подигнута састојина	очувана	2,496.62	0.8	159.3	4.4	1,656.45	0.4	215.6	5.7	4,153.07	0.6	181.7	4.9
		разређена					1,640.51	0.4	71.1	2.3	2,868.89	0.4	49.9	1.5
		Укупно	1,228.39	0.4	21.6	0.4	1,640.51	0.4	71.1	2.3	2,868.89	0.4	49.9	1.5

ЈУГОИСТОЧНА ШУМСКА ОБЛАСТ

Газдински тип	Порекло	Очуваност	Државно власништво						Приватно власништво						УКУПНО			
			P (ha)	P (%)	V (m³/ha)	Iv (m³/ha)	P (ha)	P (%)	V (m³/ha)	Iv (m³/ha)	P (ha)	P (%)	V (m³/ha)	Iv (m³/ha)	P (ha)	P (%)	V (m³/ha)	Iv (m³/ha)
Високе мешовите шуме борово-лишћара и четинара	Укупно		9,946.64	3.1	247.5	7.1	7,822.29	1.8	200.0	6.8	17,768.93	2.4	226.6	7.0				
	висока природна састојина	разређена	412.12	0.1	200.1	5.3	1,212.45	0.3	15.8	0.6	1,624.57	0.2	62.6	1.8				
	вештачки подигнута састојина	очувана	2,512.56	0.8	368.2	9.4	2,496.62	0.6	352.6	13.8	5,009.18	0.7	360.4	11.6				
		разређена	3,312.89	1.0	138.9	5.3	800.33	0.2	159.3	5.2	4,113.22	0.5	142.9	5.3				
		девастирана	824.24	0.3	29.5	0.6	832.21	0.2	56.2	1.0	1,656.45	0.2	42.9	0.8				
	Укупно		7,061.81	2.2	211.3	6.2	5,341.61	1.2	201.0	7.5	12,403.42	1.6	206.9	6.8				
	вештачки подигнута састојина	очувана	7,061.81	2.2	328.9	10.5	412.12	0.1	566.2	16.4	7,473.93	1.0	342.0	10.8				
		разређена	2,084.50	0.7	256.4	8.1		0.0			2,084.50	0.3	256.4	8.1				
	Укупно		9,146.31	2.9	312.4	9.9	412.12	0.1	566.2	16.4	9,558.43	1.3	323.3	10.2				
	Високе мешовите шуме смрче	Укупно		420.09	0.1	466.2	8.6		0.0			420.09	0.1	466.2	8.6			
висока природна састојина		разређена	840.18	0.3	132.3	3.5		0.0			840.18	0.1	132.3	3.5				
вештачки подигнута састојина		очувана	3,360.71	1.1	301.9	10.1	840.18	0.2	385.1	14.5	4,200.89	0.6	318.6	10.9				
		разређена	1,260.27	0.4	198.5	5.6	420.09	0.1	504.0	15.1	1,680.35	0.2	274.9	8.0				
Укупно			5,881.24	1.9	267.3	8.1	1,260.27	0.3	424.8	14.7	7,141.51	0.9	295.1	9.2				
вештачки подигнута састојина		очувана	832.21	0.3	428.4	11.3		0.0			832.21	0.1	428.4	11.3				
Укупно			832.21	0.3	428.4	11.3		0.0			832.21	0.1	428.4	11.3				
вештачки подигнута састојина		очувана	420.09	0.1	143.1	2.4		0.0			420.09	0.1	143.1	2.4				
Укупно			420.09	0.1	143.1	2.4		0.0			420.09	0.1	143.1	2.4				
Укупно			19,220.47	6.1	13.6	0.7	15,349.35	3.5	39.4	1.3	34,569.82	4.6	25.1	1.0				
Није одређен	Укупно		46,478.41	14.7	399.0	7.9	26,558.92	6.1	396.5	7.6	73,037.32	9.7	398.1	7.8				
	висока природна састојина	разређена	36,848.25	11.6	301.9	4.5	14,495.89	3.3	210.6	4.0	51,344.14	6.8	277.7	4.4				
		девастирана	2,496.62	0.8	123.3	1.6	2,084.50	0.5	166.3	2.9	4,581.13	0.6	142.8	2.2				
	Укупно високе природне састојине		85,823.28	27.1	349.3	6.2	43,139.31	9.8	322.9	6.2	128,962.59	17.1	341.1	6.2				

ЈУГОИСТОЧНА ШУМСКА ОБЛАСТ

Газдински тип	Порекло	Очуваност	Државно власништво				Приватно власништво				УКУПНО			
			P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)	P (ha)	P (%)	V (m ³ /ha)	Iv (m ³ /ha)
	издана	очувана	91,298.07	28.8	231.5	6.4	173,767.39	39.7	197.0	6.0	265,065.46	35.1	208.9	6.1
	разређена	разређена	51,604.84	16.3	137.5	3.5	121,441.92	27.7	101.8	3.0	173,046.76	22.9	112.5	3.2
	девастирана	девастирана	38,201.85	12.1	92.9	2.4	70,243.53	16.0	76.5	2.0	108,445.38	14.4	82.2	2.1
	Укупно издана	Укупно издана	181,104.76	57.2	175.5	4.7	365,452.84	83.4	142.2	4.2	546,557.60	72.4	153.2	4.4
	вештачки подигнута састојина	очувана	19,132.80	6.0	340.1	10.3	7,870.11	1.8	341.1	12.9	27,002.91	3.6	340.4	11.1
	девастирана	разређена	9,154.28	2.9	179.4	5.7	3,693.13	0.8	198.4	4.3	12,847.41	1.7	184.9	5.8
	девастирана	девастирана	2,052.63	0.6	24.8	0.5	2,472.71	0.6	66.1	1.8	4,525.34	0.6	47.4	1.2
	УКУПНО	Укупно вештачки подигнуте састојине	30,339.71	9.6	270.3	8.3	14,035.95	3.2	255.1	8.7	44,375.67	5.9	265.5	8.6
		очувана	156,909.28	49.6	294.4	7.3	208,196.41	47.5	227.9	6.4	365,105.69	48.4	256.5	6.8
		разређена	97,607.37	30.8	203.5	4.1	139,630.94	31.9	115.7	3.2	237,238.31	31.4	152.2	3.6
		девастирана	42,751.10	13.5	91.4	2.3	74,800.75	17.1	78.6	2.0	117,551.85	15.6	83.3	2.1
		Укупно	297,267.75	93.9	235.3	5.5	422,628.10	96.5	164.4	4.6	719,895.85	95.4	193.8	5.0
	шума+није одређено	Укупно	316,488.22	100.0	221.0	5.2	437,977.45	100.0	158.6	4.4	754,465.67	100.0	184.9	4.7

Опис: На површини од 57,2% (181.104,76 ha) у државном власништву и на 83,4% површине у приватном власништву (365.452,84 ha), односно 72,4% (546.557,60 ha) на нивоу области заступљене су изданаке састојине. Изданаке састојине, у поређењу са састојинама високог порекла (семена), имају слабије развијен коренов систем, мању стабилност (лошије здравствено стање шума), краћи животни век, скромније димензије стабала у доба зрелости, умањену функционалну вредност, умањен принос по квалитету и нижи очекивани финансијски ефекат. Са друге стране, шуме високог порекла одликују се дуговечношћу, већом стабилношћу и квалитетнијом дрвном запремином. У савременом шумарству све се више наглашава потреба за интегрисаним приступом, који подразумева комбиновање предности оба облика шума. Превођење изданаких састојина у високе шуме представља честу праксу, посебно у циљу повећања стабилности и производње квалитетнијег дрвета. Истовремено, очување одређених површина под изданаким шумама, посебно оних које су условљене станишним приликама, има значајну улогу у заштити биодиверзитета, јер овакве састојине обезбеђују специфичне станишне услове за бројне биљне и животињске врсте. Повезивањем и планским управљањем изданаких и високих шума могуће је постићи уравнотежен однос између производних и еколошких функција, што представља

један од кључних циљева одрживог газдовања шумским екосистемима.

Када се анализира стање шума по очуваности овој шумској области карактерише га знатно присутво разређених (30,8% државно власништво, 31,9% приватно власништво, односно 31,4% на нивоу области) и девастираних састојина (13,5% државно власништво, 17,1% приватно власништво, односно 15,6% на нивоу области). Очуване састојине представљају стабилније и функционалније шумске екосистеме у поређењу са разређеним и девастираним састојинама, а њихове предности се огледају у више међусобно повезаних аспеката. Пре свега, очуване састојине карактерише оптималан број стабала и добро развијена структура, што омогућава ефикасније коришћење светлости, воде и хранљивих материја. За разлику од њих, разређене и девастиране састојине често имају нарушену структуру и неједначен распоред стабала, што доводи до слабијег искоришћења производног потенцијала. Једна од кључних предности очуваних састојина јесте њихова већа стабилност и отпорност на спољне утицаје. Здрава и добро развијена стабла, са правилно формираним крошњама и кореновим системом, боље одолевају ветру, снегу, суши и другим неповољним условима. Насупрот томе, у девастираним састојинама стабла су често оштећена, ослабљена или неправилно раста, што повећава ризик од даљих оштећења и пропадања. Очуване састојине такође имају већи биолошки потенцијал, јер обезбеђују повољне услове за природно обнављање и развој подмлатка. Стабилна микроклима, адекватна засена и присутво довољног броја виталних стабала омогућавају континуирано подмлађивање. У разређеним и девастираним састојинама ови процеси су често огежани или потпуно нарушени, што може довести до деградације станишта. Поред тога, очуване састојине доприносе већем биодиверзитету и бољем функционисању екосистема, јер пружају разноврсна станишта за бројне биљне и животињске врсте. Оне такође ефикасније врше заштитне функције, као што су спречавање ерозије, регулација водног режима и складиштење угљеника. Са производног аспекта, такве састојине обезбеђују стабилнији и квалитетнији запремински прираст. У целини посматрано, очуване састојине представљају основу одрживог газдовања шумама, јер омогућавају дугорочну стабилност, већу продуктивност и очување еколошких функција, за разлику од разређених и девастираних састојина које захтевају значајне мере обнове и унапређења.

Проблем: На основу изнете анализе стања шума по пореклу и очуваности главни проблем Југоисточне шумске области представља велико учешће изданаčkih шума (72,4%), а додатно стање шума оптерећује и знатно присутво разређених и девастираних састојина.

Циљ: Приоритетан дугорочни циљ усмерен на унапређивање затеченог стања шума је свакако везан за постепено превођење изданаčkih шума у високе и увећање степена густине разређених састојина, односно смањивање површина под изданаčким шумама и повећање учешћа очуваних састојина. На основу анализе засуђљених газдинских типова и њихових површина у овој области (Изданаčke мешовите шуме ОМЛ - Високе мешовите шуме ОМЛ; Изданаčke мешовите шуме храстова - Високе шуме храстова и осталих лишћара; Изданаčke мешовите шуме липа - Високе шуме липе и осталих лишћара; Изданаčke мешовите шуме ОТЛ - Високе мешовите шуме букве - Високе шуме букве и осталих лишћара и четинара) реално је препоставити да је, у државним шумама на површини од 53.333,01 ha (16,9%), могуће извршити конверзију изданаčkih шума у високи узгојни облик. Када су у питању приватне шуме та површина је нешто већа и износи 78.025,97 ha (17,8%), односно на нивоу области је 131.358,98 ha (17,4%). Повећање учешћа високих шума за 11.000 ha, односно око 8%.

Имајући у виду да су ово дуготрајани процеси који изискују велике напоре (радна снага, финансијска средства), приликом планирања конкретних површина потребно је извршити:

- анализу тржишта;
- анализу техничке опремљености;
- анализу инвестиционих улагања;
- анализу радне снаге;
- анализу расадничке производње.

Мера: Превођење изданаčkih шума у високи узгојни облик различитим конверзионим мерама климатски адаптивним приступом (Упутства за газдовање шумама).

Индиректна конверзија може да се примени у очуваним састојинама и то на површини од: 31.355,22 ha (9,9%) у државном власништву, 50.033,76 ha (11,4%) у приватном власништву, односно 81.388,98 ha (10,8%) на нивоу области.

Директна конверзија на површини разређених састојина и то: 14.535,74 ha (4,6%) у државном власништву, 23.458,90 ha (5,4%) у приватном власништву, односно 37.994,64 ha (5,0%) на нивоу области.

Реконструкција у девастиранима састојинама и то на површини од: 7.442,05 ha (2,4%) у државном власништву, 4.533,31 ha (1,0%) у приватном власништву, односно 11.975,36 ha (1,6%) на нивоу области.

Смањење степена разређености састојина може се постићи применом планских, узгојних и заштитних мера. Пре свега, неопходно је спроводити правилне и правремене узгојне захвате, као што је, на првом месту, правремена нега састојина (осветљавање, чишћење), а касније и прореди којима се обезбеђује оптимална густина, правилан распоред стабала и развој квалитетних јединки. На тај начин се смањује конкуренција међу стаблима и подстиче њихов стабилан и правилан раст.

Велики значај има и заштита шума од биотских и абиотских фактора. То подразумева праћење здравственог стања састојина, правремено реаговање на појаву болести и штеточина, као и спровођење мера заштите од пожара, ветролома и других непогода. Очување виталности стабала директно утиче на укупну стабилност састојине.

Поред тога, важно је обезбедити континуирано природно обнављање или, где је потребно, спровести планско пошумљавање одговарајућим врстама дрвећа. Избор врста треба да буде усклађен са станишним условима, чиме се повећава отпорност састојине и њена дугорочна одрживост. У том смислу, фаворизовање мешовитих састојина додатно доприноси очуваности, јер повећава биолошку разноврсност и смањује ризик од деградације.

Индикатор успеха: Повећање учешћа високих шума, за 11.000 ha, односно 8% (1.100 ha годишње) на крају 2035. године.

Анализа ефеката: Смањењем површина под изданаčким шумама у Југоисточној шумској области, њиховим превођењем у високи узгојни облик и повећањем степена очуваности састојина, дугорочно се унапређује сортиментна структура и постиже виши квалитет дрвета, што доводи до веће економске вредности. Истовремено, формира се стабилнији и отпорнији шумски екосистем. Тиме се додатно унапређују еколошке функције шума, укључујући повећање биодиверзитета кроз разноврснију структуру, бољу заштиту земљишта од ерозије, већи капацитет за складиштење угљеника (CO₂), као и стварање повољнијих микроклиматских услова.

Претпоставке: Стабилно политичко окружење, креирани адекватни капацитети расадничке производње са климатски отпорним садним материјалом. Континуирано финансирање и ефикасан мониторинг здравственог стања шума.

Подршка имплементацији: Као што је већ истакнуто превођење изданаких шума у високи узгојни облик траје дуго и захтева знатна улагања, због тога су неопходне субвенције и подстицаји државе. Потребно је израдити дигиталну карту климатски отпорних врста на предложеним локалитетима у наредних 100 година у односу на највероватнији климатски сценарио. Коришћење различитих међународних фондова који финансирају ове врсте активности на регионалном и глобалном нивоу. Развој система за праћење здравственог стања (мониторинг, даљинска детекција), као и јачање капацитета стручних служби.

ж) Стање шумског угљеника

Стање шумског угљеника неопходно је приказати у апсолутном износу изражено у тонама, како на нивоу шумске области, тако и на националном нивоу.

Табела 24. Стање шумског угљеника на примеру Србије

Србија	Укупан угљеник (t)			Укупно
	F	OWL	OLWTC	
	255804170.2	1215349.061	1157083.6	258176602.9

Приказ угљеника складиштен у оквиру шумских екосистема у оквиру једне шумске области се може приказати у категорији шума, остало шумско земљиште покривено дрвећем и остало земљиште обрасло стаблима. Апсолутна вредност складишеног угљеника која, на пример, за целу Србију износи 258.176.602,9 тона према подацима последње Националне инвентуре шума, представља вредност коју треба користити као индикатор успеха осталих активности на унапређењу шумских екосистема у Србији (смањење површина под изданаичким шумама, пошумљавање, смањивање површина под плантажама и чистим састојинама). Овај податак о вредности стања шумског угљеника на националном и нивоу шумске области представља параметар за праћење повећања или смањења угљеника у нашим шумама. Све активности на унапређењу шумских екосистема имају за последицу индиректно повећање количине складишеног угљеника. Померања апсолутне вредности угљеника у шумским екосистемима на регионалном и националном нивоу представљају добар индикатор доприноса шумарства ублажавању климатских промена на регионалном и националном нивоу.

з) Стање мртвог дрвета

Стање мртвог дрвета неопходно је приказати у односу на положај стабала (дубеће и лежеће) како на нивоу шумске области, тако и на националном нивоу (Табела 25).

Табела 25. Стање мртвог дрвета на примеру Србије

Србија	Положај стабла	(m ³ /ha)
	Суво дубеће стабло	3.99
	Преломљено дубеће стабло	2.58
	Суво лежеће стабло	5.43
	Део лежећег стабла	3.58
	Укупно	15.58

Количина мртвог дрвета се узражава у m³/ha, разврстана на дубеће, лежеће и укупну количину мртвог дрвета. Количина мртвог дрвета која представља праг за развој биодиверзитета би требало да се налази у количини од 20 m³/ha у просеку.

Овај податак представља почетну вредност за праћење стања мртвог дрвета на националном и регионалном нивоу и он би требао да тежи минималној вредности од 20 m³/ha у односу на затечено стање које се добија на основу података из националне инвентуре шума.

и) Стање биодиверзитета

Стање биодиверзитета на нивоу шумске области као и на националном нивоу може се добити на основу предефинисаних података Националне инвентуре шума (Табела 26).

На основу добијених поена може се оценити стање биодиверзитета на основу четворостепене категоризације која је дефинисана приликом оцене биодиверзитета у састојинској инвентури шума, и то:

- висока природна вредност ≥ 7 ;
- средње висока природна вредност 3 – 6;
- средње ниска природна вредност 1 – 2;
- ниска природна вредност ≤ 0

Табела 26. Стање биодиверзитета на примеру Србије

ПОДРУЧЈЕ	Категорија природне вредности	Површина (ha)	Површина (%)
СРБИЈА	Висока природна вредност	157810.0648	6.23613803
	Средње висока природна вредност	545086.7274	21.5400461
	Средње ниска природна вредност	558219.8998	22.0590261
	Ниска природна вредност	1269456.943	50.1647897
	УКУПНО	2530573.635	100%

Уколико је оцена стања биодиверзитета испод највише категорије „висок степен природне вредности >7 поена“ потребно је дефинисати циљ за повећање вредности биодиверзитета за наредни виши ниво, а уколико је стање биодиверзитета на највишем нивоу потребно је да се као циљ дефинише очување постојећег стања природних вредности.

Претпоставка за оцену природних вредности на основу података Националне инвентуре, је да се у методологији Националне инвентуре шума такође уведе поступак прикупљања података као и у састојинској инвентури (уместо присуства и одсуства уведе конкретан број за сваки опажани атрибут).

ј) Заштићена природна добра и еколошка мрежа

Заштићена природна добра и еколошку мрежу потребно је приказати на основу података Завода за заштиту природе Србије или Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине.

На пример: На територији Северне шумске области налази се 135 заштићених подручја укупне површине око 138 000 ha, која обухвата 6,4 % простора СШО. То су: 1 национални парк (НП), 16 специјалних резервата природе (СПП), 9 паркова природе (ПП), 3

предела изузетних одлика (ПИО), 2 заштићена станишта (ЗС) и велики број споменика природе (СП). Такође, у поступку проглашења као заштићена подручја од покрајинског значаја налазе се 3 подручја, и то: ПП „Мртваје горњег Потисја“, ПП „Јегричка“-ревизија и ПП „Стара Тиса код Бисерног острва“-ревизија, док се за једно подручје води поступак проглашења за заштићено подручје од локалног значаја: ПП „Бачкотополске долине“³. У Прилогу 7 дат је списак заштићених подручја.

Међународно значајна подручја на подручју северне шумске области су:

- 8 подручја уписаних на листу **Рамсарских подручја**, односно имају међународни статус према Рамсарској конвенцији (Конвенција о очувању и одрживом коришћењу су од међународног значаја, нарочито као станишта за птице мочварнице) и то: Обедска бара, Лудашко језеро, Стари Бегеј – Царска бара, Слано копово, Горње Подунавље, Засавица, Лабудово окно и Ковиљско-петроварадински рит и заузимају 49 598 ha, односно 2,3% територије СШО.

- значајна станишта за птице од међународног значаја (**ИВА подручја (Important Bird Areas)**) издвојено је 21 подручје укупне површине 354 786 ha која заузимају 16,5% простора СШО;

- значајна ботаничка подручја **ИРА** - 27 подручја укупне површине 328 208 ha тј. 15,3% територије;

- одабрана подручја дневних лептира Европе (**РВА подручја**) обухватају 91 107 ha и заузимају 4,2% простора СШО: Горње Подунавље, Фрушка гора, Делиблатска пешчара и Засавица; - значајна **прекогранична подручја** су Национални парк „Фрушка Гора“, Парк природе „Палић“, СРП Лудашко језеро“ СРП „Селевењске пустаре“, СРП „Горње Подунавље“, СРП „Засавица“ и СРП „Делиблатска пешчара“.

- до сада издвојено **481 станиште заштићених и строго заштићених врста** евидентираних у складу са критеријумима Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (“Службени гласник РС”, бр. 5/2010).

- **4 међународна речна еколошка коридора од европског значаја, 9 прекограничних речних еколошких коридора** који повезују просторе суседних земаља и већи број регионалних и локалних еколошких коридора.

3.5. Поступак израде и доношења ПРШО

Поступак израде и доношења Плана развоја шумске области спроводи се у складу са важећим законским и подзаконским прописима који уређују област шумарства уз обезбеђивање учешћа надлежних институција, стручне јавности и заинтересованих субјеката.

Покретање поступка израде ПРШО

³ <https://www.ekourbapv.vojvodina.gov.rs/>

Израда ПРШО започиње у складу са одлуком наручиоца (Управе за шуме) и дефинисаним задатком, којим су утврђени циљеви, обухват, методологија рада и рокови за израду плана.

Почетак израде ПРШО дефинише се даном доношења одлуке о приступању изради плана, односно даном закључивања уговора о изради.

Консултације

У почетној фази израде ПРШО припрема се нацрт за консултације са надлежним органима, установама и организацијама из области од значаја за ПРШО, у оквиру кога се представља основни концептуални приступ изради плана, као и кључна питања од значаја за одрживи развој шума на простору шумске области.

Консултације се спровode у предвиђеном року, а заинтересованој јавности омогућава се увид у полазне основе, циљеве и планирана решења. Током консултација прикупљају се сугестије, предлози и мишљења заинтересованих страна, које се разматрају и анализирају приликом даље израде документа.

О спроведеном поступку сачињава се Записник о обављеним консултацијама поводом израде ПРШО.

Израда нацрта ПРШО

Након анализе прикупљених података, постојећег стања и резултата консултација, израђује се Нацрт ПРШО, који се доставља наручиоцу – Управи за шуме.

Коначни нацрт ПРШО и јавни увид

Достављени нацрт ПРШО, Управа за шуме оглашава на званичној интернет страници Министарства ради јавног увида.

Током јавног увида заинтересована лица, институције и организације имају могућност да изврше увид у плански документ и доставе примедбе, предлоге и мишљења на предложена решења.

Усаглашавање са примедбама Управе за шуме

Након истека јавног увида Управа за шуме доставља носиоцу израде плана коментаре и предлоге пристигле током јавног увида на разматрање.

Коначно усаглашавање ПРШО

Носилац израде плана ради коначно усаглашавање садржаја ПРШО, кроз уградњу прихваћених примедба и корекцију планских решења и доставља Управи за шуме коначан предлог текста ПРШО.

4. ЗАКЉУЧАК

Реализацијом пројекта „Израда стручних основа за планове развоја шумских области и имплементација у Програм развоја шумарства“ успостављен је јединствен, систематизован и методолошки утемељен приступ изради планова развоја шумских области и њиховом повезивању са Програмом развоја шумарства Републике Србије.

У оквиру пројекта извршена је анализа нормативног и стратешко-планског оквира релевантног за шумарски сектор, са посебним освртом на законске и подзаконске акте, стратешка документа и међународне обавезе Републике Србије у области шумарства, заштите природе, климатских промена и одрживог развоја. На тај начин обезбеђена је основа за усклађивање планова развоја шумских области са националним и међународним стратешким циљевима и обавезама.

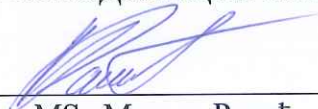
Посебан значај пројекта огледа се у дефинисању методолошког оквира за приказ и анализу стања шума и шумског земљишта. Приказани су модели систематизације података, идентификације кључних проблема и ограничења, као и приступи дефинисању стратешких циљева, мера, индикатора успеха и очекиваних ефеката реализације планских решења.

Кроз илустративне примере по различитим шумским областима и на нивоу Републике Србије приказан је начин практичне примене предложеног методолошког поступка. Тиме је омогућено лакше разумевање и будућа примена датих стручних основа у процесу израде планова развоја шумских области.

Имајући у виду значај планова развоја шумских области као стратешких докумената, неопходно је у наредном периоду наставити активности на унапређењу информационо-документационе основе, обезбеђивању доступности и уједначености података. Поред тога, посебан значај имаће јачање институционалне и међусекторске сарадње, као и активно укључивање свих релевантних заинтересованих страна у процес планирања и спровођења планских решења.

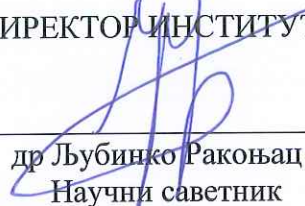
На основу реализованих активности и остварених резултата може се констатовати да су циљеви пројекта у потпуности испуњени, те да су створене стручне и методолошке претпоставке за израду планова развоја шумских области и њихову успешну имплементацију у Програм развоја шумарства Републике Србије.

РУКОВОДИЛАЦ ПРОЈЕКТА



MSc Милош Рачић
Истраживач сарадник

ДИРЕКТОР ИНСТИТУТА



др Љубинко Ракоњац
Научни саветник



5. ПРИЛОЗИ

- Списак општина у оквиру Централне шумске области;
- Списак газдинских јединица којима се газдује у складу са ОГШ у оквиру шумских области;
- Категорије земљишта по власничкој структури;
- Стање шума по врсти дрвећа на примеру Северне шумске области;
- Стање шуме по дебљинској структури на примеру Северне шумске области;
- Стање шума по добним разредима на примеру Северне шумске области;
- Списак заштићених природних добара у оквиру Северне шумске области.

Прилог 1. Списак општина у оквиру Централне шумске области

ЦЕНТРАЛНА ШУМСКА ОБЛАСТ		
Општина	P (km ²)	P (ha)
МАЛИ ЗВОРНИК	184	18400
МИОНИЦА	329	32900
ЛАПОВО	55	5500
СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА	421	42100
ВЕЛИКА ПЛАНА	345	34500
КОЦЕЉЕВА	257	25700
КРУПАЊ	342	34200
БАТОЧИНА	136	13600
РАЧА	216	21600
КНИЋ	413	41300
ТОПОЛА	357	35700
ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ	836	83600
КРАГУЈЕВАЦ	835	83500
ЉИГ	279	27900
АРАНЂЕЛОВАЦ	376	37600
ЛАЗАРЕВАЦ	383	38300
МЛАДЕНОВАЦ	339	33900
УБ	456	45600
ЛАЈКОВАЦ	186	18600
ЉУБОВИЈА	356	35600
ОСЕЧИНА	319	31900
ВАЉЕВО	905	90500
ВРАЧАР	3	300
СУРЧИН	288	28800
ВЛАДИМИРЦИ	338	33800
ЧУКАРИЦА	157	15700
ЗЕМУН	150	15000
НОВИ БЕОГРАД	41	4100
ШАБАЦ	797	79700
ЛОЗНИЦА	612	61200
ОБРЕНОВАЦ	410	41000
БОГАТИЋ	384	38400
СМЕДЕРЕВО	484	48400
БАРАЈЕВО	213	21300
ВОЖДОВАЦ	148	14800
ГРОЦКА	300	30000
ЗВЕЗДАРА	31	3100
ПАЛИЛУЛА (ДИСТЕ	451	45100
РАКОВИЦА	30	3000

ЦЕНТРАЛНА ШУМСКА ОБЛАСТ		
Општина	Р (km ²)	Р (ha)
САВСКИ ВЕНАЦ	14	1400
СОПОТ	271	27100
СТАРИ ГРАД	5	500
Укупно	13452	1345200

Прилог 2. Списак газдинских јединица којима се газдује у складу са ОГШ у оквиру шумских области

Г) Северна шумска област

1) Сремско шумско подручје

а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Драгановци – Лопадин – Дубраве – Кабларовац – Ђепуш, Непречава – Варош – Лазарица, Блата – Малованци, Рашковица – Смогвица, Винична – Жеравинац – Пук, Рађеновци – Нови, Радинска – Брањак, Кућине – Накло – Кљештавица, Смогва – Грабова Греда, Варадин – Жупања, Вратична – Црет – Царевина, Банов Брод – Мартиначки полој – Засавица – Стара Рача, Добреч – Вукодер – Дебељак – Галовача, Сењајске баре II – Каракуша, Грабовачко-Витојевачко острво – Витојевачки атар, Барадинци – Павлака – Вучковац, Сењајске баре I – Крстац, Јалија – Легет – Турјан, Висока шума – Лошинци, Матијевица – Кадионица, Купинске греде, Јасенска Белило, Купински кут, Чењин – Обрешке ширине, Крчединска ада, газдинска јединица Балиша, која се налази на територији општине Шид и КО Моловин;

б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама;

в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама града Сремска Митровица и општина: Шид, Беочин, Ириг, Рума, Пећинци, Стара Пазова, Инђија и Сремски Карловци;

г) шуме сопственика на територијама града Сремска Митровица и општина: Шид, Беочин, Ириг, Рума, Пећинци, Стара Пазова, Инђија и Сремски Карловци.

2) Банатско шумско подручје

а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Горње Потисје, Доње Потисје, Мужљански Рит, Горње Потамишје, Доње Потамишје, Доње Подунавље, СПР Делиблатски песак, Вршачки брег, Карловачке шуме, Мајур, Думача и Мали рит;

б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама;

в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама градова Зрењанин и Панчево и општина: Нови Кнежевац, Чока, Кикинда, Нови Бечеј, Нова Црња, Житиште, Сечањ, Пландиште, Алибунар, Ковачица, Опово, Ковин, Бела Црква и Вршац;

г) шуме сопственика на територијама градова Зрењанин и Панчево и општина: Нови Кнежевац, Чока, Кикинда, Нови Бечеј, Нова Црња, Житиште, Сечањ, Пландиште, Алибунар, Ковачица, Опово, Ковин, Бела Црква и Вршац.

3) Севернобачко шумско подручје

а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Суботичке шуме, Потиске шуме, Карапанца, Колут – Козара, Моношторске шуме, Заштићене шуме Апатина, Апатински рит, Камариште, Дорословачка шума и Брањевина;

б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама;

в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама градова Сомбор и Суботица и општина: Апатин, Оџаци, Кула, Мали Иђош, Бачка Топола, Кањижа, Сента и Ада;

- г) шуме сопственика на територијама градова Сомбор и Суботица и општина: Апатин, Озаци, Кула, Мали Иђош, Бачка Топола, Кањижа, Сента и Ада.
- 4) Јужнобачко шумско подручје
- а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Тополик, Шајкашка, Камењар, Дунавске аде, Плавањске шуме, Бођанска шума, Церик, Ристовача, Паланачке аде – Чипски Полој, Багремара и Каћка шума;
- б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама;
- в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама града Нови Сад и општина: Бач, Бачка Паланка, Бачки Петровац, Врбас, Србобран, Бечеј, Темерин, Жабалъ и Тител;
- г) шуме сопственика на територијама града Нови Сад и општина: Бач, Бачка Паланка, Бачки Петровац, Врбас, Србобран, Бечеј, Темерин, Жабалъ и Тител.
- 5) Национални парк „Фрушка гора“
- а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Стражилово – Парагово, Чортановачке шуме, Врдник – Моринтово, Поповица – Мајдан – Змајевац, Катанске Ливаде – Осовље, Андревље – Тестера – Хајдучки брег, Шуљамачка главица – Краљевац, Равне, Биклав, Јанок, Гвоздењак – Лице, Ворово – Липовача – Шидско церије и Полој;
- б) шуме сопственика на територији Националног парка, делови општина Нови Сад, Шид, Рума, Сремски Карловци, Сремска Митровица, Ириг, Инђија, Беочин и Бачка Паланка;
- в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територији Националног парка.

II) Југоисточна шумска област

- 1) Јужноморавско шумско подручје
- а) државне шуме и шумска земљишта (у даљем тексту: државне шуме) обухваћене газдинским јединицама: Босилеград, Драговиштица, Клисурса, Божица, Варденик, Боровик, Јужна Морава, Кукавица I, Кукавица II, Кукавица III, Копиљак – Крушкар, Гранична шума, Карпина, Петрова Гора, Соборшница, Трговиште, Зарбинска река, Рујан, Трновачка река, Дупило, Кијевац и Прешево;
- б) државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама и општине, а које нису обухваћене газдинским јединицама (у даљем тексту: неуређене државне шуме), а налазе се на територијама града Врање и општина: Босилеград, Сурдулица, Трговиште, Владичин Хан, Бујановац и Прешево;
- в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама града Врање и општина: Владичин Хан, Сурдулица, Босилеград, Трговиште, Бујановац и Прешево;
- г) шуме сопственика на територијама града Врање и општина: Владичин Хан, Сурдулица, Босилеград, Трговиште, Бујановац и Прешево.
- 2) Јабланичко шумско подручје
- а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Кукавица – Зеленград, Кукавица – Накривањ, Кукавица – Слатина, Качер – Зеленичје, Петрова гора –

- Соколов вис, Веља Глава – Копиљак, Зајчевац – Ајкобила – Шајић, Горња Јабланица, Радевачка чесма, Шиловачке шуме, Свети Јован, Доња Власина, Букова Глава – Чобанац, Барнос – Видњиште, Горња Власина и Пуста река;
- б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама и општине, а налазе се на територијама града Лесковац и општина: Лебане, Медвеђа, Бојник, Власотинце и Црна Трава;
- в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама града Лесковац и општина: Лебане, Медвеђа, Бојник, Власотинце и Црна Трава;
- г) шуме сопственика на територијама града Лесковац и општина: Лебане, Медвеђа, Бојник, Власотинце и Црна Трава.
- 3) Нишавско шумско подручје
- а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Нишава, Стара Планина II – Топли дол, Стара Планина II – Арбиње, Стара планина I – Широке луке, Стара планина I – Прелесје, Видлич, Завој, Белава, Влашка планина, Гребен, Тумба – Ракитска гора, Тегошница, Рњос и Сува планина;
- б) неуређене државне шуме којима газдују општине: Бабушница, Пирот и Димитровград;
- в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама општина: Бабушница, Пирот и Димитровград;
- г) шуме сопственика на територијама општина: Бабушница, Пирот и Димитровград.
- 4) Моравско шумско подручје
- а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Велики Јастребац, Мали Јастребац II, Сува планина – Трем, Шљивовачки вис, Рињска планина, Бабишка гора, Обла глава, Селичевица – Коритник, Каменички вис I, Каменички вис II, Сува планина – Ракош, Сува планина – Три локве, Буковик – Алексиначки, Буковик – Мратиња, Ртањ, Сврљишко-Гулијанске планине, Мали Јастребац I, Липовачко-Црнобарске шуме, Озрен – Лесковик и Девица;
- б) неуређене државне шуме којима газдују град Ниш и општине: Алексинац, Бела Паланка, Гаџин Хан, Дољевац, Меровина, Сврљиг и Сокобања;
- в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама града Ниш и општина: Алексинац, Бела Паланка, Гаџин Хан, Дољевац, Меровина, Сврљиг и Сокобања;
- г) шуме сопственика на територијама града Ниш и општина: Алексинац, Бела Паланка, Гаџин Хан, Дољевац, Сврљиг и Сокобања.
- 5) Топличко шумско подручје
- а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Слепи Јелик, Луковске шуме, Бабица, Шумата, Ранковица, Сагоњска црна чука, Алиловица, Дуги део – Бањска црна чука, Рударе, Краваре, Добри до, Равна планина, Пролом, Соколовица, Јаворац, Велики Јастребац – Блачки I, Велики Јастребац – Блачки II, Велики Јастребац – Прокупачки, Мали Јастребац – Добрич, Видојевица, Пасјача и Радан – Арбанашка;
- б) неуређене државне шуме којима газдују општине: Куршумлија, Блаце, Прокупље, Меровина и Житорађа;

в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама општина: Куршумлија, Блаце, Прокупље, Меровина и Житорађа;

г) шуме сопственика на територијама општина: Куршумлија, Блаце, Прокупље, Меровина и Житорађа.

III) Источна шумска област

1) Тимочко шумско подручје

а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Вршка чука – Баба Јона – Трећи врх, Шашка – Студена – Селачка река, Расовати камен, Бабин зуб – Орлов камен – Голаш, Заглавак I, Заглавак II, Тупижница, Тресибаба, Гари – Велики врх, Јужни Кучај II, Јужни Кучај III, Беле воде, Боговина I, Малиник II, Марков камен – Мечји врх, Ртањ, Честобродица, Боговина II, Малиник I, Злотске шуме, Дубашница, Црни врх – Купиново, Стол, Алија – Буково – Вратна, Дели Јован II, Каменичка река II, Каменичка река I, Подвршко-Каменичке шуме, Цветановац, Штрбачко корито, Мироч, Дели Јован I, Бољетин – Пецка Бара и Црни врх II;

б) неуређене државне шуме којима газдују град Зајечар и општине: Бољевац, Бор, Кладово, Књажевац и Неготин, као и државне шуме којима газдује општина Мајданпек које са шумама под 1) чине природну и географску целину;

в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама града Зајечар и општина: Бољевац, Бор, Кладово, Књажевац и Неготин, као и државне шуме којима газдује општина Мајданпек које са шумама под 1) чине природну и географску целину;

г) шуме сопственика на територијама града Зајечар и општина: Бољевац, Бор, Кладово, Књажевац и Неготин, као и шуме у приватној својини на територији општине Мајданпек, које са шумама под 1) чине природну и географску целину.

2) Севернокучајско шумско подручје

а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Бродица, Железник, Пек – Гложана – Комша, Мајдан – Кучајна, Доњи Пек, Чезава, Равна река I, Равна река II, Мали Пек, Тодорова река, Пек – Грабова река, Ујевац, Бељаница, Црни врх, Мали камен, Здравча, Вукан – Крилаш, Острво – Стиг, Горица – Рујак, Острво, Речички врх и Црна река;

б) неуређене државне шуме којима газдују град Смедерево и град Пожаревац и општине: Жагубица, Петровац на Млави, Кучево, Мало Црниће и Велико Градиште, као и шуме на територијама општина Голубац и Мајданпек, које са шумама под 1) чине природну и географску целину;

в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама града Смедерево и града Пожаревац и општина: Жагубица, Петровац на Млави, Кучево, Мало Црниће, Велико Градиште и Жабари, као и приватне шуме на територијама општина Голубац и Мајданпек које са шумама под 1) чине природну и географску целину;

г) шуме сопственика на територијама града Смедерево и града Пожаревац и општина: Жагубица, Петровац на Млави, Кучево, Мало Црниће, Велико Градиште и Жабари,

као и приватне шуме на територијама општина Голубац и Мајданпек које са шумама под 1) чине природну и географску целину.

3) Јужнокучајско шумско подручје

а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Сладајска бучина – Речке, Јелова коса, Бељаничка река – Злотска река, Винатовача – Вртачеље, Склопови – Соколица, Деспотовачке шуме, Клочаница, Барбушина, Валкалуци – Некудово, Троглан баре, Јабланичке шуме, Сењско-Стубичке шуме, Јаворак, Игриште – Текућа бара, Честобродица, Буљанско-Забрешке шуме, Јухор I, Јухор II и Левачке шуме – Царина;

б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама и општине, а налазе се на територијама града Јагодина и општина: Варварин, Деспотовац, Параћин, Рековац, Свилајнац и Ћуприја;

в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама града Јагодина и општина: Варварин, Деспотовац, Параћин, Рековац, Свилајнац и Ћуприја;

г) шуме сопственика на територијама града Јагодина и општина: Варварин, Деспотовац, Параћин, Рековац, Свилајнац и Ћуприја.

4) Национални парк „Ђердап“

а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Лева река, Кожица, Десна река, Чезава, Бољетинска река, Златица, Пецка бара, Бољетинка, Поречка река, Црни врх, Штрбачко корито и Ђердап;

б) шуме сопственика на територији Националног парка, делови општина Кладово, Мајданпек и Голубац;

в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територији Националног парка.

IV) Југозападна шумска област

1) Расинско шумско подручје

а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Послонске планине, Срдњалска река, Ломничка река, Јабланичка река, Жуњачко-Батотске планине, Блажевске шуме, Јеленско осоје, Копаоник, Бруске шуме, Жељин, Жупске шуме, Трстеничке шуме, Љубостинске шуме, Буковик I, Буковик II, Ивљак и Петинска река;

б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама и општине, а налазе се на територијама града Крушевац и општина: Александровац, Брус, Ћићевац и Ражањ, као и шуме на територији општине Трстеник које са шумама под 1) чине природну и географску целину;

в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама града Крушевац и општина: Александровац, Брус, Ћићевац и Ражањ, као и шуме на територији општине Трстеник које са шумама под 1) чине природну и географску целину;

г) шуме сопственика осим шума у националном парку на територијама града Крушевац и општина: Александровац, Брус, Ћићевац и Ражањ, као и шуме на

територији општине Трстеник које са шумама под 1) чине природну и географску целину.

2) Доњеибарско шумско подручје

а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Гледићске шуме, Котленик, Јастребар, Троглав – Дубочица, Троглав – Борошница, Чемерно, Таковачке планине, Столови – Рибнице, Столови – Ибар, Сокоља, Горња Студеница, Радочело – Црепуљник, Студеница – Полумир, Гокчаница, Жељин; Грачац; Врњачка Бања; Гоч – Станишинци; Селиште; Гоч – Гвоздац А и Гоч – Гвоздац Б;

б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама и општина, а налазе се на територијама града Краљево и општине Врњачка Бања;

в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама града Краљево и општине Врњачка Бања;

г) шуме сопственика на територијама града Краљево и општине Врњачка Бања.

3) Горњеибарско шумско подручје

а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Мојстирске шуме, Драшке планине, Врањача – Дијелови, Хум, Ђерекавски Омар, Јарут, Нинаја, Жара – Орљанске шуме, Црни Врх – Камине, Рибарићко – Јабланичке шуме, Црни Врх – Дежевски, Дебелак – Меденовац, Близанац – Дебелица, Нинаја – Козник, Турјак – Вршине, Винорог, Бисер вода – Врањи крш – Лиса – Борје, Диван – Локва – Бреза – Зимовник, Буковик – Тлачина – Крстац, Велики Влах – Јадовник – Треска и Влашица – Трештенац;

б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама и општине, а налазе се на територијама града Нови Пазар и општина Тутин и Рашка;

в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама града Нови Пазар и општина Тутин и Рашка;

г) шуме сопственика осим шума у Националном парку „Копаоник“ на територијама града Нови Пазар и општина Тутин и Рашка.

4) Национални парк „Копаоник“

а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Брзећка река, Барска река, Самоковска река и Гобелска река;

б) шуме сопственика на територији Националног парка, делови општина Рашка и Брус;

в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територији Националног парка.

V) Западна шумска област

1) Голијско шумско подручје

а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Голија, Дајићке планине, Кољешница, Бисер вода – Црни врх – Радуловац, Брусничке шуме, Црепуљник, Клековица, Ковиле – Рабровица, Јавор – Коравчина, Мучањ, Јадарево – Црвена гора, Оштри врх – Лучка река, Дубочица – Баре, Козник – Нинаја, Голија – Јавор, Царичина – Жари, Вујан – Буковик, Рожањ – Јељен, Јелица, Овчар – Каблар, Стењевац –

- Голубац, Врљан – Кршеви и Мрчајевац, Дервента – Бабињача, Цмиљевац – Вукова глава 1 и Цмиљевац – Вукова глава 2;
- б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама и општине, а налазе се на територијама града Чачак и општина: Сјеница, Ивањица и Лучани;
- в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама града Чачак и општина: Сјеница, Ивањица и Лучани;
- г) шуме сопственика на територијама града Чачак и општина: Сјеница, Ивањица и Лучани.
- 2) Тарско – златиборско шумско подручје
- а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Голубац – Дубовац, Добрачко-Латвичке шуме, Шупља Јела, Букови, Маљен – Ридови, Јеље – Тавник, Муртеница, Торник, Чавловац, Борова глава, Семегњевска гора, Шљивовица, Смишаљ, Инвентар Пожешких шума, Венац – Благаја, Јелова Гора, Креманске косе, Шарган, Мокра гора – Пањак, Мокра гора – Кршање и Бела земља;
- б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама и општине, а налазе се на територијама града Ужице и општина: Пожега, Ариље и Чајетина, као и шуме на територији општине Косјерић које са шумама под 1) чине природну и географску целину;
- в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама града Ужице и општина: Пожега, Ариље и Чајетина, као и шуме на територији општине Косјерић које са шумама под 1) чине природну и географску целину;
- г) шуме сопственика на територијама града Ужице и општина Пожега, Ариље, Косјерић и Чајетина.
- 3) Лимско шумско подручје
- а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Челињак – Тмор – Соколина, Јаворје, Поблачница I, Поблачница II, Чагљевина, Чемерно – Бадњеви, Гола брда – Понор, Ожал – Рештево, Кијевача, Бић, Лиса стена – Гусиње, Црни врх – Љесковац, Прибој – Прибојска бања, Вучја – Козомор – Вран, Црни врх – Гола брда, Босање, Јасеново – Божетићи, Пландиште, Златар I, Златар II Гусиње – Суви До, Шербетовац, Савин лакат, Црни врх – Камена гора, Рађеновац – Стругови, Власан – Бијелобабе, Јадовник – Дервента, Дубочица и Лиса – Јасен;
- б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама и општине, а налазе се на територијама општина: Нова Варош, Пријеполје и Прибој;
- в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама општина Нова Варош, Пријеполје и Прибој;
- г) шуме сопственика на територијама општина Нова Варош, Пријеполје и Прибој.
- 4) Национални парк „Тара“
- а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Црни врх, Звезда, Тара, Мелиоративно заштитне шуме Рача и Комуналне шуме;
- б) шуме сопственика на територији Националног парка, општина Бајина Башта;

в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територији Националног парка.

VI) Централна шумска област

1) Шумадијско шумско подручје

а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Бешњаја, Гружанско-Лепеничко-Јасеничке шуме, Букуља, Јешевац I, Котленик, Рудник I, Рогот, Рудник II, Јешевац II, Вујан – Рожањ, Рајац – Острвица и Суворор;

б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама и општине, а налазе се на територији града Крагујевац и општина Аранђеловац, Баточина, Кнић, Рача, Топола, Горњи Милановац и Лапово;

в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама града Крагујевац и општина: Аранђеловац, Баточина, Кнић, Рача, Топола, Горњи Милановац, Лапово, Смедеревска Паланка и Велика Плана;

г) шуме сопственика на територијама града Крагујевац и општина: Аранђеловац, Баточина, Кнић, Рача, Топола, Горњи Милановац, Лапово, Смедеревска Паланка и Велика Плана.

2) Посавско – подунавско шумско подручје

а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Кошутњачке шуме, Губеревачке шуме, Авала, Космај, Трешња, Грочанска ада, Драз – Вишњик – Бојчин – Церова греда – Гибавац, Прогарска ада – Црни луг – Зидине – Дренска, Тамиш, Дунав, Рит и Липовица, Степин луг, Кошутњак и Макиш – део Аде Циганлије – шуме уз ауто пут;

б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама, градске општине и град Београд, а налазе се на територији града Београда, изузев територије градске општине Лазаревац, у комплексима шума Макиш, Кошутњак, Заштитне шуме уз аутопут Београд – Загреб, у КО Земун и КО Нови Београд, Титов Гај, Ада Циганлија, Скељанска Ада и Форланди уз леву обалу реке Саве у КО Земун;

в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територији града Београда, изузев територије градске општине Лазаревац;

г) шуме сопственика на територији града Београда изузев територије градске општине Лазаревац.

3) Подрињско – колубарско шумско подручје

а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Торничка Бобија, Немић – Баурић, Мачков камен, Западна Борања, Источна Борања, Гучево, Троноша, Мишковац – Јежур, Томањска планина, Иверак, Цер – Видојевица, Дринско-Савске аде, Маљен I, Маљен II, Јеље – Маглеш, Медведник – Јабланик – Повлен, Подгорина – Вис, Јаутина и Рајац – Пештан;

б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама и општине, а налазе се на територијама градова Шабац, Лозница и Ваљево, општина:

Владимирци, Богатић, Крупањ, Мали Зворник, Љубовија, Осечина, Мионица, Љиг, Лајковац и Уб и градске општине Лазаревац града Београда;

в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама градова Шабац, Лозница и Ваљево и општина: Владимирци, Богатић, Крупањ, Мали Зворник, Љубовија, Осечина, Мионица, Љиг, Лајковац, Уб и Коцељева, као и шуме на територијама општине Косјерић и градске општине Лазаревац града Београда, које са шумама под 1) чине природну и географску целину;

г) шуме сопственика на територијама градова Шабац, Лозница и Ваљево и општина: Владимирци, Богатић, Крупањ, Мали Зворник, Љубовија, Осечина, Мионица, Љиг, Лајковац, Уб и Коцељева, као и шуме на територији градске општине Лазаревац града Београда, које са шумама под 1) чине природну и географску целину.

VII) Јужна шумска област

1) Поморавско шумско подручје

а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Веља Глава – Копињак – Црни Камен, Шаваринка, Говедарница, Вељи врх – Крива река, Жеговац – Зелени врх и Гушица;

б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама и општине, а налазе се на територијама општина: Косовска Каменица, Гњилане и Витина;

в) комплет државних шума Копиљача у КО Копиљача општина Витина;

г) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама општина: Косовска Каменица, Гњилане и Витина;

д) шуме сопственика на територијама општина: Косовска Каменица, Гњилане и Витина.

2) Неродимско – лепеначко шумско подручје

а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Неродимско-језерачке шуме, Топило – деветак, Шара, Штрбачко-готовушке шуме, Врбештичко-коштањевачке шуме, Буковик, Бодошњак – Динарица, Бела Вода и Битињско-сушичке шуме;

б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама и општине, а налазе се на територијама општина: Урошевац, Качаник, Штрпце и Штимље;

в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама општина: Урошевац, Качаник, Штрпце и Штимље;

г) шуме сопственика на територијама општина: Урошевац, Качаник, Штрпце и Штимље.

3) Шарско – подримско шумско подручје

а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Шар планина, Коца – Балкан, Коритник, Паштрик, Коритник II, Борски честак – Јелак, Црнољевско-Бирачке шуме, Букоглава – Мушотишке шуме и Ораховац – Милановац планина;

- б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама и општине, а налазе се на територијама општина: Призрен, Сува Река, Гора и Ораховац;
- в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама општина: Призрен, Сува Река, Гора и Ораховац;
- г) шуме сопственика на територијама општина: Призрен, Сува Река, Гора и Ораховац.
- 4) Проклетијско – бистричко шумско подручје
- а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Хајла, Копривник, Жљоб, Дубочак, Лоћанско-Дечанске шуме, Кожњар – Рашки До, Јуничке планине, Плеће – Ћелије, Стреочке планине, Паштрик II, Терет, Маја глава, Душкаја, Кореник – Беле воде, Радушa и шуме шумског газдинства Клина;
- б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама и општине, а налазе се на територијама општина: Пећ, Дечани, Ђаковица, Исток и Клина;
- в) шуме у државној (друштвеној) својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама општина: Пећ, Дечани, Ђаковица, Исток и Клина;
- г) шуме сопственика на територијама општина: Пећ, Дечани, Ђаковица, Исток и Клина.
- 5) Косовско шумско подручје
- а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Зебиначка бара – Црни поток – Суљевић чука, Чичавица, Букоглава – Слаковац, Дреничке шуме, Липљанске шуме, Малишевске шуме, Србица – Чичавица, Мургула – Беласица, Попово – Лапаштица, Липовица и Турочица;
- б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама и општине, а налазе се на територијама града Приштина и општина: Вучитрн, Глоговац, Липљан, Србица, Подујево, Косово Поље, Ново Брдо и Обилић;
- в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама града Приштина и општина: Вучитрн, Глоговац, Липљан, Србица, Подујево, Косово Поље, Ново Брдо и Обилић;
- г) шуме сопственика на територијама општина: Приштина, Вучитрн, Глоговац, Липљан, Србица, Подујево, Косово Поље, Ново Брдо и Обилић.
- б) Ибарско шумско подручје
- а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Мокра Планина – Оклачка Глава, Копаоник – Шаља, Денковац, Добро брдо – Локве, Брдија – Летине, Гњежданске планине, Јарик – Бело брдо, Шаторице – Мала Река, Дубочак и Столови;
- б) неуређене државне шуме којима газдују предузећа за газдовање шумама и општине, а налазе се на територијама општина: Косовска Митровица, Звечан, Зубин Поток и Лепосавић;
- в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територијама општина: Косовска Митровица, Звечан, Зубин Поток и Лепосавић;
- г) шуме сопственика на територијама општина: Косовска Митровица, Звечан, Зубин Поток и Лепосавић.

7) Национални парк „Шар Планина“

а) државне шуме обухваћене газдинским јединицама: Шара, Штрбачко-Готовушке шуме, Врбештичко – Беревачке шуме, Шар планина, Коџа Балкан, Букова глава – Муштутишке шуме и Буковик;

б) шуме сопственика на територији Националног парка, делови општина Призрен, Штрпце, Качаник и Сува река;

в) шуме у државној својини којима су газдовала бивша правна лица у друштвеној својини, а налазе се на територији Националног парка.

Прилог 3. Категорије земљишта по власничкој структури

СЕВЕРНА ШУМСКА ОБЛАСТ				
Категорија земљишта	Власништво		Укупно (ha)	%
	Државно (ha)	Приватно (ha)		
Шума	141.135,50	26.489,90	167.625,40	7,8
Дрвеће изван шуме	3.236,30	2.233,80	5.470,10	0,3
Остало земљиште обрасло стаблима	7.924,60	11.412,50	19.337,10	0,9
Остало шумско земљиште	15.811,30	3.600,00	19.411,30	0,9
Ливаде и пашњаци	70.400,00	15.600,00	86.000,00	4,0
Пољопривредно земљиште	412.533,30	1.312.000,00	1.724.533,33	80,4
Водене површине	37.200,00	1.600,00	38.800,00	1,8
Неплодно земљиште	6.000,00	—	6.000,00	0,3
Урбано земљиште	35.200,00	42.000,00	77.200,00	3,6
Укупно	729.441,00	1.414.936,20	2.144.377,20	100,0

Прилог 4. Стање шума по врсти дрвећа на примеру Северне шумске области

Власништво/група врста дрвећа	Врста дрвећа	Запремина		Запремински прираст	
		м ³	%	м ³	%
	бела врба	844.199,0	2,7	30.938,2	3,3
	бела топола	496.211,0	1,6	15.152,0	1,6
	црна топола	571.383,2	1,8	17.238,5	1,8
	ЕА топола	4.986.443,2	16,1	265.000,7	28,4
	домаћи орах	4.010,6	0,0	247,5	0,0
	пољски брест	392.345,2	1,3	19.167,2	2,1
	вез	37.059,4	0,1	1.474,3	0,2
	пољски јасен	3.756.584,1	12,1	51.050,2	5,5
	лужњак	8.888.738,7	28,7	108.680,5	11,7
	граб	730.253,7	2,4	29.227,2	3,1
	цер	958.490,9	3,1	11.030,1	1,2
	ситнолисна липа	775.126,2	2,5	30.546,6	3,3
	крупнолисна липа	461.502,9	1,5	27.891,0	3,0
	сребрна липа	1.366.685,8	4,4	62.013,3	6,7
	копривић	239.958,5	0,8	11.611,1	1,2
	трешња	41.837,2	0,1	1.800,4	0,2
	остали лишћари	486.346,3	1,6	29.410,9	3,2
	медунац	16.685,9	0,1	312,2	0,0
	црни јасен	48.236,7	0,2	2.556,1	0,3
	китњак	1.570.702,1	5,1	28.279,0	3,0
	јасика	86.105,8	0,3	2.049,6	0,2
	бреза	27.829,3	0,1	1.361,8	0,1
	буква	630.056,3	2,0	17.385,7	1,9
	бели јасен	67.334,9	0,2	2.878,1	0,3
	млец	67.891,5	0,2	1.666,9	0,2
	јавор	18.181,8	0,1	634,1	0,1

Власништво/група врста дрвећа	Врста дрвећа	Запремина		Запремински прираст	
		м³	%	м³	%
Лишћари	багрем	1.078.887,3	3,5	78.646,3	8,4
	црни орах	377.445,4	1,2	13.609,5	1,5
	амерички јасен	661.972,0	2,1	25.241,1	2,7
	гледичија	28.351,7	0,1	1.217,2	0,1
	кисело дрво	27.006,0	0,1	2.083,4	0,2
	јасенолики јавор	65.670,5	0,2	1.507,9	0,2
	јаребика	12.555,5	0,0	1.128,4	0,1
	клен	39,6	0,0	1,8	0,0
	брекиња	6.608,5	0,0	278,0	0,0
		29.828.736,8	96,4	893.316,8	95,8
Четинари	црни бор	739.945,9	2,4	24.689,8	2,6
	бели бор	375.313,1	1,2	14.447,6	1,5
		1.115.259,0	3,6	39.137,5	4,2
Државно		30.943.995,8	100,0	932.454,3	100,0
	бела врба	233.875,6	7,9	10.630,1	9,2
	бела топола	127.066,0	4,3	4.957,1	4,3
	ЕА топола	500.730,9	16,9	25.278,7	21,9
	домаћи орах	56.678,6	1,9	2.466,6	2,1
	пољски брест	28.384,6	1,0	1.799,0	1,6
	пољски јасен	24.404,3	0,8	970,9	0,8
	лужњак	4.774,9	0,2	111,6	0,1
	граб	69.725,1	2,4	2.371,5	2,1
	цер	123.249,5	4,2	1.372,9	1,2
	ситнолисна липа	37.198,8	1,3	1.339,1	1,2
	крупнолисна липа	47.241,6	1,6	2.144,7	1,9
	сребрна липа	205.355,9	6,9	6.822,9	5,9
	копривић	35.040,0	1,2	1.752,9	1,5
	трешња	13.991,1	0,5	426,7	0,4

Власништво/група врста дрвећа	Врста дрвећа	Запремина		Запремински прираст	
		м ³	%	м ³	%
Лишћари	остали лишћари	62.372,2	2,1	4.082,2	3,5
	медунац	9.168,2	0,3	162,3	0,1
	црни јасен	11.749,1	0,4	425,7	0,4
	китњак	461.667,2	15,6	8.416,1	7,3
	буква	324.312,0	11,0	7.560,5	6,5
	бели јасен	17.148,8	0,6	812,7	0,7
	млец	20.223,9	0,7	326,7	0,3
	багрем	348.127,4	11,8	25.938,0	22,4
	амерички јасен	19.380,0	0,7	969,8	0,8
	гледичија	2.953,9	0,1	107,0	0,1
	јасенолики јавор	6.402,9	0,2	153,7	0,1
	клен	1,0	0,0	0,1	0,0
	брекиња	5.703,3	0,2	111,0	0,1
		2.796.926,9	94,5	111.510,5	96,5
Четинари	Црни бор	163.216,1	5,5	4.068,3	3,5
		163.216,1	5,5	4.068,3	3,5
Укупно приватно		2.960.142,9	100,0	115.578,9	100,0
	бела врба	1.078.074,7	3,2	41.568,2	4,0
	бела топола	623.277,0	1,8	20.109,2	1,9
	црна топола	571.383,2	1,7	17.238,5	1,6
	ЕА топола	5.487.174,1	16,2	290.279,3	27,7
	домаћи орах	60.689,2	0,2	2.714,1	0,3
	пољски брест	420.729,8	1,2	20.966,2	2,0
	вез	37.059,4	0,1	1.474,3	0,1
	пољски јасен	3.780.988,4	11,2	52.021,0	5,0
	лужњак	8.893.513,6	26,2	108.792,1	10,4
	граб	799.978,9	2,4	31.598,7	3,0
	цер	1.081.740,4	3,2	12.403,0	1,2

Власништво/група врста дрвећа	Врста дрвећа	Запремина		Запремински прираст	
		м ³	%	м ³	%
	ситнолисна липа	812.324,9	2,4	31.885,7	3,0
	крупнолисна липа	508.744,5	1,5	30.035,7	2,9
	сребрна липа	1.572.041,6	4,6	68.836,2	6,6
	копривић	274.998,4	0,8	13.363,9	1,3
	трешња	55.828,3	0,2	2.227,1	0,2
	остали лишћари	548.718,5	1,6	33.493,1	3,2
	медунац	25.854,1	0,1	474,5	0,0
	црни јасен	59.985,8	0,2	2.981,8	0,3
	китњак	2.032.369,3	6,0	36.695,1	3,5
	јасика	86.105,8	0,3	2.049,6	0,2
	бреза	27.829,3	0,1	1.361,8	0,1
	буква	954.368,3	2,8	24.946,2	2,4
	бели јасен	84.483,7	0,2	3.690,9	0,4
	млец	88.115,4	0,3	1.993,6	0,2
	јавор	18.181,8	0,1	634,1	0,1
	багрем	1.427.014,7	4,2	104.584,3	10,0
	црни орах	377.445,4	1,1	13.609,5	1,3
	амерички јасен	681.352,1	2,0	26.210,9	2,5
	гледичија	31.305,6	0,1	1.324,2	0,1
	кисело дрво	27.006,0	0,1	2.083,4	0,2
	јасенолики јавор	72.073,4	0,2	1.661,6	0,2
	јаребика	12.555,5	0,0	1.128,4	0,1
	клен	40,6	0,0	1,9	0,0
	брекиња	12.311,8	0,0	389,0	0,0
	црни бор	903.162,0	2,7	28.758,2	2,7
	бели бор	375.313,1	1,1	14.447,6	1,4
	Свеукупнокупно лишћари	32.625.663,7	96,2	1.004.827,3	95,9

Власништво/група врста дрвећа	Врста дрвећа	Запремина		Запремински прираст	
		м ³	%	м ³	%
Свеукупно четинари		1.278.475,1	3,8	43.205,8	4,1
Свеукупно СШО		33.904.138,8	100,0	1.048.033,2	100,0

Прилог 5. Стање шуме по дебелинској структури на примеру Северне шумске обалсти
а) по дебелинским разредима (10cm)

Северна шумска област										
Запремина по дебелинским разредима										
ΣV	do 10 cm	11 - 20cm	21 - 30cm	31 - 40cm	41 - 50cm	51 - 60cm	61 - 70cm	71 - 80cm	81 - 90cm	>91 cm
Високе мешовите шуме ОМЛ										
576069,4	1869,4	92416,1	117106,3	104318,2	122017,3	95420,2	20285,1	22636,9		
Изданачке мешовите шуме ОМЛ										
308.287,80	15.906,40	54.700,10	36.442,70	56.422,70	87.961,60	40.238,70	16.615,70			
1.140.557,00	12.106,50	71.143,60	74.862,20	63.821,70	81.510,50	162.120,00	175.814,00	187.463,30	119.922,20	191.792,90
Вештачки подигнуте плантаже тополе										
6.101.989,00	137.023,60	474.736,00	886.782,30	2.226.967,00	1.213.396,00	671.226,80	374.609,20	117.248,50		
Високе мешовите шуме пољског јасена										
3.624.053,00	42.677,30	316.349,90	793.046,70	845.678,60	624.402,50	305.522,50	430.340,60	110.133,10	155.901,90	
Високе мешовите шуме лужњака										
9.796.694,00	149.941,80	606.626,50	806.046,30	1.741.072,00	2.809.974,00	2.173.999,00	977.975,60	496.006,40	35.052,50	
Високе мешовите шуме китњака, сладуна и цера										
1.093.931,00	8.283,50	63.248,50	147.178,20	326.674,30	399.942,90	127.057,00	21.546,50			
Изданачке мешовите шуме храстова - Високе шуме храстова и осталих лишћара										
1.965.411,00	50.569,10	146.822,30	564.310,70	665.022,90	359.298,30	116.615,20	62.772,40			
Изданачке мешовите шуме липа - Високе шуме липе и осталих лишћара										

Северна шумска област										
Запремина по дебљинским разредима										
Σ V	do 10 cm	11 - 20cm	21 - 30cm	31 - 40cm	41 - 50cm	51 - 60cm	61 - 70cm	71 - 80cm	81 - 90cm	>91 cm
3.158.382,00	100.524,10	404.169,00	555.635,90	775.838,80	654.072,10	391.181,50	211.220,10	43.922,30	21.818,30	
Високе мешовите шуме ОТЛ										
988.530,50	59.255,90	228.565,80	236.667,10	145.341,90	131.143,30	64.790,10		122.766,30		
Изданачка мешовите шуме ОТЛ										
434.425,70	75.691,50	104.203,80	107.932,50	45.840,20	34.159,80	66.598,00	0	0	0	0
Изданачке мешовите шуме ОТЛ - Високе мешовите шуме ОТЛ										
908.470,60	98.239,40	238.606,10	204.965,50	106.930,70	95.357,10	43.494,10				120.877,70
Изданачке мешовите шуме багрема										
1.623.726,00	243.006,40	447.297,90	484.183,40	181.428,80	35.726,10	38.321,30		24.900,70	43.195,50	125.665,80
Високе мешовите шуме букве										
348.897,00		892,3	9.346,50	17.339,60	71.617,00	104.110,10	38.855,00	42.962,50	63.774,00	
Изданачке мешовите шуме букве - Високе шуме букве и осталих лишћара и четинара										
481.495,00		7.172,30	8.641,80		39.850,90	230.641,60	110.413,70	84.774,70		
Високе мешовите шуме борова										
250.115,80		40.248,40	123.354,40	61.458,20	17.116,80	7.938,10				
Високе мешовите шуме борова - Високе шуме лишћара и четинара										
1.103.105,00	18.973,10	167.762,30	336.335,90	278.229,30	160.125,50	119.761,50	10.701,90	11.215,50		
33.904.139,8	1.014.068,0	3.464.960,9	5.492.838,4	7.642.384,9	6.937.671,7	4.759.035,7	2.451.149,8	1.264.030,2	439.664,4	438.336,4

б) Стање шума по степенима Биолеја

Дебљинска категорија	Пречник cm	Запремина	
		(m ³)	%
1. Танак материјал	< 30	9.971.867,3	29,4
2. Средње дебео материјал	31 – 50	14.580.056,6	43,0
3. Дебео материјал	> 51	9.352.216,5	27,6
УКУПНО:		33.904.139,8	100,0

Прилог 6. Стање шума по добним разредима на примеру Северне шумске области

Газдински тип		СЕВЕРНА ШУМСКА ОБЛАСТ											Свега
		Ширина добног разреда 5 година											
		ДОБНИ РАЗРЕДИ -											
I		II		III	IV	V	VI	VII	VIII	IX подмлађена површина са заосталим семењацима		X површина у процесу обнављања	
сл обр.	дбр обр.	6-10г.		11-15г.	16-20г.	21-25г.	26-30г.	31-35г.	36-г.				
Изданачке мешовите шуме ОМЛ	Р		1.57 1,0	1.20 0,0		663, 0	329, 2		400 0			4.163,2	
Изданачке мешовите шуме ОМЛ - Високе мешовите шуме ОМЛ	Р			1.49 2,0	400, 0		400, 0	204, 4	1.6 00, 0		400,0	4.496,4	
Вештачки подигнуте плантаже тополе	Р	1.551,6	4.000 0	4.60 5,2	6.40 0,0	3.33 4,4	2.38 7,8	2.72 6,0	2.1 29, 6	4.400,0		34.334,6	
Изданачке мешовите шуме багрема	Р	1.080,2	5.468 8	2.40 0,0	2.23 5,6	2.44 4,4	3.14 8,1	2.62 8,6	3.0 33, 1			25.238,9	

Прилог 7. Списак заштићених природних добара у оквиру Северне шумске области

Национални парк (НП):

НП „Фрушка гора“

Специјални резервати природе (СРП):

1. СРП „Лудашко језеро“
2. СРП „Обедска бара“
3. СРП „Царска бара“
4. СРП „Селевењске пустаре“
5. СРП „Пашњаци велике дропље“
6. СРП „Ковиљско-петроварадински рит“
7. СРП „Карађорђево“
8. СРП „Засавица“
9. СРП „Делиблатска пешчара“
10. СРП „Горње Подунавље“
11. СРП „Слано копово“
12. СРП „Краљевац“
13. СРП „Багремара“
14. СРП „Тителски брег“
15. СРП „Окањ бара“
16. СРП „Ритови доњег Потисја“

Паркови природе (ПП):

1. ПП „Јегричка“
2. ПП „Стара Тиса“ код Бисерног острва
3. ПП „Тиквара“
4. ПП „Бегечка јама“
5. ПП „Палић“
6. ПП „Поњавица“
7. ПП „Камараш“
8. ПП „Бељанска бара“
9. ПП „Русанда“

Предела изузетних одлика (ПИО):

1. ПИО „Вршачке планине“
2. ПИО „Суботичка пешчара“
3. ПИО „Караш-Нера“

Заштићена станишта (ЗС):

1. ЗС „Бара Трсковача“
2. ЗС „Мали Вршачки рит“

Подручја у поступку заштите од покрајинског значаја (ПП):

1. ПП „Мртваје горњег Потисја“
2. ПП „Јегричка“-ревизија
3. ПП „Стара Тиса код Бисерног острва“-ревизија